

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus XII. vtrum gratia vnionis fuerit homini Christo naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

naturitatis ipsius, prout sic conceptus est ex Spiritu sancto, ut A. sit idem naturalis filius Dei & bonum. Secundum vero diuina naturam est ei naturalis, in quantum diuina natura est principium actuum huius gratiae. Et hoc conuenit toti Trinitati, scilicet huius gratiae esse actuum principium.

COMENTARIUS.

Q. Voniam esse gratiam, esse naturalem vniōnem. Videntur inter le pugnantia, cum dictum sit, vniōnem hanc esse gratiam, omnino gratis concessam, ideo D. Thom. inquirit, an hoc non obstante, possit hęc gratia esse Christo naturalis. Notandi vero sunt singuli termini in tis, positi. In primis enim gratia vniōnis variis modis sumi potest, primo extrinsece potest dici gratia vniōnis, qua esse dñe facit vniōnem, scilicet diuina voluntas, qua acceptio non est propria neque vltata. Secundo potest etiam extrinsece dici gratia vniōnis, omnis gratia refutans ex vniōne, seu debita ratione vniōnis, & hoc modo ipsa gratia habitualis Christi, quia enī data est ratione vniōnis, possit gratia vniōnis appellari, tamē hoc etiam imprudente est, & prater confutandū, vnde nec de hac gratia mouetur hęc quęstio, quamquam proper connexionem doctrinæ D. Thom. etiam de illa responderit. Tertio ergo gratia vniōnis proprie, & intrinsecè dicitur ipsa vniōnem substantialis, quia vero in hac vniōne interueniunt, sed donatur humanæ naturæ, & modus vniōnis, quo ipsa est in Verbo, & subtilitate incertata Verbi, quæ terminat dependentiam eius, deo hoc nomen gratia vniōnis vtrique solet accommodari; nam & ipsa Verbi persona potest dici gratia vniōnis, quia est donum gratiūtum humanitatis concessum, vnde sumitur ex D. Th. inf. q. 6. art. 6. & qu. 7. art. 11. & ex hac parte solet interdum gratia vniōnis dici infinita, & invenit: ipsa etiam vniōnem, seu modus vniōnis proprie vocatur gratia vniōnis, vt constat ex eodem D. Thom. infra q. 7. art. 13. & hoc modo potissimum sumitur in hoc art. vt constat ex corpore eius, & solutione ad tertium, vbi dicitur, gratiam vniōnis esse actiū à tota Trinitate.

Alius terminus in titulo positus est, Christus homo, de quo Caiet adiurit: non sine causa quæ situm esse de Christo homine, & non de Christo absolute, vnde denotetur, sermonem esse de supposito diuino non secundū se, sed substante in humanitate, Christus enim non existit simpliciter per vniōnem, sed per eam constitutus est Deus homo, & de illo sic constituto quæritur, an si illi hęc vniōnem naturalis.

b. Et hęc est tertius terminus huius tituli, quem D. Tho. in corpore distinguit, dicitur enim aliquid naturalis, quia manat ex principiis naturæ, sub quo membro comprehendendi potest, quidquid est naturæ debitum, aut quidquid est conformatum, aut proportionatum vniōne naturæ, sive semper conueniat, sive non, quo sit, vnde naturale hic non sumatur, prout distinguitur contra Iherum, quare D. Thom. hoc loco acceptio nō illius non meminit. Alio vero modo dicitur naturalis, quod à principio natuitatis inest, & postea membrum Caiet subdiuidit, nam interdum aliquid conuenit à natuitate solum concomitante secundum durationem, quomodo gratia dicitur concreata angelis, vel Adæ, vel cæcitas dicitur coniuncta ex eo à natuitate, aliquando vero conuenit aliquid à natuitate, & ex vi ipsius natuitatis, quomodo dicitur homo nasci in peccato originali, & esse natura filius iræ, ad Eph. 2. D. Tho. a. in articulo indifferenter videtur vti hac voce, & ita simpliciter quæritur, an vñio sit alio modo naturalis Christo homini.

c. Respondet tribus assertiōibus, prima est, Gratia vniōnis nō potest dici naturalis homini Christo, tanquam proueniens ex principiis humanæ naturæ. Hanc non probat D. Tho., quia per se nota est ex supra dictis, intelligi autem non proueniare ex principiis, intelligi autem non proueniare ex principiis.

Fr. Suarez, Tom. 1.

pius humanæ naturæ, non solum quia ab illis non causatur, sed etiam quia nullo modo illi debita est.

d. Secunda concluſio est. Hęc vñio dici potest naturali Christo homini, tanquam proueniens in hu-

manam naturam, 2: Concluſio.

D. Thom.

manam naturam, causata à diuina natura ipsius Christi dicetur enim naturale alicui, quod per proprias vires suæ naturæ facit. Et hanc conclusionem extendit D. Thom. ad gratiam etiam habitualem Christi Domini. Nec refert quod hęc gratia non proueniat à diuinitate in humanitatem necessitate naturæ, sed libere vt Durand. & alij obiciunt; quia, vt iam dixi, hic non sumitur naturale ut distinguitur à libero, auctus enim amoris Dei, vñribus naturæ à voluntate nostra factus, dicitur ei naturalis, quamvis libere sit. Est vero notanda nonnulla differentia inter gratiam vniōnis & habitualis, gratia enim vniōnis cū sit prima omnium in Christo, licet in dicto sensu possit dici naturalis, quia virtute naturali diuinitatis sit, non tamen potest dici naturalis, tanquam aliquo modo debita homini Christo, quia nec debetur humanæ naturæ, nec diuina, vt per se constat, at vero gratia habitualis, quia in Christo supponit aliam, non solum est naturalis dicto modo, sed etiam quia debetur humanitati iam vñitæ, & idem est de omnibus gratiis, quae supponunt Christum constitutum Deum hominem.

Tertia conclusio est, hanc gratiam posse dici naturalis, quia ab initio conceptionis fuit collata hu-

manitati, 3: Concluſio.

D. Thom.

manitati, quæ etiam extendit ad habitualem gratiam. Sed circa hanc conclusionem est aduertendū, aliud esse loquuntur Christo homine, aliud de humanitate ipsa, si enim de Christo homine loquamur, potest dici illi connaturalis hęc gratia, non solum concomitante, sicut potest dici connaturalis gratia angelis, sed etiam quia ex vi illius actionis, per quam fuit homo productus, habet hanc gratiam. Et ratio est, quia hęc gratia vniōnis non supponit Christum in esse Dei hominis, sed constituit illum tanquam terminum suum proprium, & intrinsecum, vnde sicut vñaq; quæqueret dicitur habere ex vi sua generationis, id quod habet per illam, quatenus per illam producitur, ita Christus dicitur habere hanc vniōnem ex vi sua conceptionis. At vero oportet distinguere in ipsa conceptione Christi, ipsam actionem est, & viam humanitatis, ab actione vniōnis: ex vi cuius conuenit huic composite, quod est Christus, vniōnem humanitatis ad Verbum, quæ est de intrinseca ratione illius, & hoc modo dicitur ei naturalis. Secus vero est respectus actionis productiōis humanitatis, nam ex vi eius etiam si intelligatur esse ab Spiritu sancto, & ex Virgine, non habet Christus gratiam vniōnis, nisi tantum concomitante, quia data est simul cum illa, non ex vi illius, neq; ex debito illius alias humanitatis formata seu effecta, ex vi talis productionis debita effectio, quod est omnino falsum, quia illæ duas actiones non habent inter se naturalem colligantiam, ita vt priori debeat posterior, sed de facto habuerint ex voluntate Dei. Vnde fit vt respectu humanitatis non possit dici hęc vniōnem illi connaturalis, eo quod à principio conceptionis illi data sit, nisi tamen concomitante, eo modo, quo gratia fuit connaturalis Adæ vel Angelis, qui est modus factus imprudentis, at vero gratia habitualis, & Christo homini, & humanitati ipsi vñitæ potest dici connaturalis tanquam vtricq; debita ex vi talis conceptionis totalis, & integræ, vt includit duplē actionem supra dictam.

Sed quæretur, quomodo simpliciter loquendum sit, tota enim hęc quęstio videtur esse de modo loquendi, nam res ipsa collat, & D. Tho. non respondit simpliciter sed tantum sub distinctionib. & eodem modo procedunt alij Theologi, Alenç. 3. par. q. 8. memb. 3. art. 4. Bonavent. in 3. distinct. 4. art. 2. q. 3. Ricard. art. 3. qu. 2. vbi Durand. qu. 3. tam gratiam vniōnis Bonavent. Ricard. Durand.

X quam

quam habitualem, negat, proprie dici posse natura-
les Christo, quia non ex necessitate naturæ, sed mere
gratis communicauntur. Sed iam dictum est non hic
sumi naturale ut distinguitur contra liberum. Et
fortasse ad tollendam sequiuocationem esset melius
non loqui simpliciter, sed cum aliquo addito, vel ex-
plicatione. In tigore tamen dicendum videtur, a-
liquid dici posse naturale, vel simpliciter & absolu-
te, quia est in se ens pertinens ad ordinem naturæ
vel relatiue, seu respectu aliquius, quomodo gloria
potest dici naturalis gratia, vno ergo, seu gratia v-
nionis non potest simpliciter & absolute dici, natu-
ralis, sed supernaturalis; vt supra sepe demonstratum
est. Néque vt dicatur simpliciter naturalis sufficit
vt Deo sit connaturale efficere illam, alias eriam iu-
stificatio, vel gratia ipsa posset dici res naturalis. At
vero relatiue, seu respectu Christi potest dici hæc
gratia illa naturalis, duplii illo modo d. Tho. ex-
plicato, & prior solum tribuitur huic homini secun-
dum quandam communicationem idiomati, quia
enim hic homo est Deus, & Deus per vires naturæ
sue facit hanc vniōnem, ideo dicitur connaturalis
huic homini. Posterior autem modus propriæ cōue-
nit Christo D E O homini, vt est terminus resultans
per hanc vniōnem.

DISPUTATIO X.
In octo Sectiones distributa.

Decansis incarnationis præsertim meritoria.

Diximus de essentia & excellentiâ huius
mysterij, vbi etiam ostendimus quo-
modo supernaturale sit, & ad ordinem
gratia superiori quodam modo per-
tineat: sequitur iam, vt de illius causis
dicamus. Ex qua uor autem causis, quæ ad effectum
aliquem concurrere possunt, materialis & formalis
proprie non habent locum in hæc vniōne, quia non
fit in ea compositio materia & formæ, vt dictum est,
quoniam extrema compositionis, scilicet huma-
nitas & Verbum, possint tanquam cause, vel prin-
cipia eius considerari, vt Verbum sit tanquam actus
& forma, humanitas vero tanquam subiectum seu
materia; quæ actuatur: de quibus agendum est cum
D. Tho. q. 3. & 4. De causa autem finali huius mysterij, latissime dictum est supra in q. Solum ergo su-
perest dicendum de efficiente, quæ in physican, seu
proprie efficientem causam, & meritoriam distin-
guunt potest, & de utrapq; dicemus. Et addemus etiam
aliquid de causa dispositiva, tum quia cōiuncta quodam
modo est cum causa meritoria, tum quia D. Th.
in his articulis præsertim 10. & 11. has tres causas in-
dicauit.

SECTIO I.

Quæ sit, vel eis posse causa efficientia huius mysterij.

i. Conclus.

DICO Primo, D E U S, & tota trinitas est causa prin-
cipialis efficientiæ hoc mysterium, est conclusio
Concil. Lateran. sub Mart. prim.
can. 2. & in Concil. Lateran. sub Innoç. II. & habetur
Concil. Tole-
tan VI.
Augusti.

Paulus.

Luc.
Matth.

Et de utrapq; dicemus. Et addemus etiam
aliquid de causa dispositiva, tum quia cōiuncta quodam
modo est cum causa meritoria, tum quia D. Th.
in his articulis præsertim 10. & 11. has tres causas in-
dicauit.

A est, quia omnia opera Trinitatis ad extra sunt indi-
uisa, procedunt enim à trib. personis, vt sunt vnum
in natura, & voluntate, atq; adeo in actione & ope-
ratione, iuxta illud Ioan. 5. Pater mens usque modo ope-
rat, & ego operor, & Ioan. 10. que Pater facit, hac & Fi-
lius similiter facit, vt bene explicat Damasc. lib. 3. fidei
cap. 14. & 15. At vero hoc mysterium, vt effectiū pro-
cedit à Deo, est vnum ex operibus, que ad extra hanc
ergo.

Dico secundo, Deus solus est proxima causa prin-
cipialis huius mysterij, nec potuit creatura vlla ad il-
lud concurrere per modum cause principalis pro-
xiæ. Voco autem principalem causam proximam,
cam que per propriam virtutem intrinsecam ope-
ratur, etiam si causa secunda dependens à Deo. Et
ita est conclusio certa, & loquendo de facto videtur
B de fide, ex illis locis Luc. 1. *Spiritus sanctus supernus* Lucas 1:10
in te, & Matth. 1. *Quod enim in ea natum est, ex spiritu* Matthew 1:11
sancto est, vbi solus Deus aſſignatur, vt causa proxima,
& immedietia huius mysterij. Et idem sumitur
ex modo loquendi Conciliorum omnium, & Patrum
de hoc mysterio tractantium. Ratione vero, etiam
de possibili conuinci potest, aliter fieri non potuisse.
Primo quidem quia hæc vniōne facta est ad personam
divinam, nulla autem creatura potest habere virtutem
principalem, & propriam, vt faciat Deum sub-
sistere in aliena natura, nam hoc esse quodammodo
subiicere Deum virtuti creaturæ. Et confirmatur,
quia nulli naturæ creatæ potest esse connaturale
esse levitatem hypostaticæ personæ diuinæ, ergo multo
minus potest esse naturalis virtus efficiendi hanc v-
niōnem. Dices. Posit esse virtus supernaturalis,
C tamen sufficiens, & principalis. Sed contra, quia talis
virtus deberet esse superaddita, & in fulla substantia
creatæ, quia substantia creatæ per se ipsam nihil ha-
bet supernaturale, est ergo virtus accidentaria, ergo non
potest esse principalis virtus, ad efficiendam
hanc vniōnem substantiam, quæ est altioris ordinis,
quam omnis qualitas supernaturalis, vt supra o-
stendum est.

Ex his rationibus concluditur, si per impossibile
potest persona creatæ terminare alienam naturam,
nihilominus tamen vniōnem inter illa, etiam non
potest fieri ab illa creatura, vt a causa efficientiæ & prin-
cipiali, quia talis vniōne esset supra omnem naturalem
ordinem rerum, nulla autem creatura potest sua vir-
tute, vt principalis causa, immutare hunc ordinem;
sicut non potest singula creatura, quæ virtutem sua prin-
cipali separare accidentis a subiecto, illudq; ita separa-
tum conferuet. Vel sicut etiam non potest persona
creata, per solam vim naturalē subsistenter ter-
minare alienam naturam, quia in minus est efficeri
hanc vniōnem quam terminare illam, vel separare
accidentis a subiecto.

Sed quæri hæc potest, an saltem per modum in-
strumenti diuini possit creatura efficeri hanc vniō-
nem, vel a de facto illam efficerit. Quoad priorem
partem nonnulli negant id esse possibile, vnde à for-
tiori negant factum esse. Ratio est, quia creatura non
potest esse instrumentum creationis, ergo neq; hu-
ius vniōnis patet consequentia, quia sicut per crea-
tionem communicatur rei ipsum esse existentia, ita
per hanc vniōnem communicatum est ipsum esse
existentia diuinæ, quod altius est. Sed hæc ratio &
sumit antecedens dubium, & fortasse fallsum, vt suo
loco dicetur, & male infert, tum quia falsum etiam
est, per hanc vniōnem communicari in natura, ipsum
esse existentia, nam potius supponitur, & naturæ
existenti communiciatur subsistenter diuina, vnde
supra ostendimus, animam Christi sive vere crea-
tam, prius natura quam assumptam, vel humanita-
tem eius sive prius natura formatam, vel cōceptiā,
quam vnitam. Tum etiam, quia iuxta omnium senti-
entiam, hæc actio est per modum immutacionis ex
præsupposito subiecto, sive illud includat existentia,

finis

hinc sit entitas essentia, quæ, iuxta aliam opinionem A est aliquid entitas actualis distincta ab existentia, & prior natura quam illa: hæc ergo entitas supponitur huius unioni iuxta hanc sententiam, illa ergo esset subiectum illius actionis, vel mutationis per quam factus erit, & consequenter non esset actio ex nihilo: posset ergo creatura esse instrumentum illius, quamvis non posset esse instrumentum creationis, quia cessat ratio propter quam D. Tho. docuit, creationis, scilicet quia est actio ex nihilo.

Alij vero propter aliam rationem negant etiam hoc esse possibile, scilicet, quia virtus unita etiam instrumentalis debet habere virtutem super utrumque extremum, ut utrumque coniungat: sed impossibile est, ut creatura habeat virtutem etiam instrumentalis supra diuinam personam, ergo neque ut efficiat hanc unionem. Confirmatur ac declaratur, quia creatura non potest communicare ipsum esse diuinum personæ, quod per hanc unionem communicatur. Atque ita videatur sentire Medina infra: quæst. 31. articul. 4. Prædicta vero ratio in primis non probat de unione ad personam creatam, si ex parte termini illa est possibilis. Sed neque de praesenti unione ad Verbum mihi videtur efficiaratio, quia hæc virtus non sit per actionem, vel mutationem circa utrumque extremum, sed circa alterum tantum scilicet humanitatem, ergo non est necesse, ut instrumentum habeat directe, & per virtutem supra ipsam personam diuinam, sed solum supra humanitatem, ipsa divina persona concurrite principaliter, & ut ita dicam, admittent ad se fieri unitam in extrinseca natura. Quod ita declaratur & confirmatur, quia loquendo de virtute effectiva, nec Pater, nec Spiritus sanctus habent virtutem supra personam Verbi, immo neque ipsum Verbum super seipsum, sed solum habet voluntatem liberam, ut efficiat in humanitate unione ad seipsum, & quia est eadem voluntas Patris & Spiritus sancti, eadem est in eis potest, ergo per ratione potest esse liberum Deo, uti creatura, ut instrumento ad efficiendam unione in aliud naturam ad seipsum: nec enim per hoc subditur Deus virtuti instrumenti, quædo quidem tota eius actio versatur circa extrinsecam naturam, & visus vel eleutatio eius pendet ex voluntate instrumenti.

Et in hoc est maxima differentia, inter instrumentum, & causam principalem, hæc enim agit per virtutem sibi connaturalem, quæ natura sua est definita & determinata, & ideo impossibile est, ut sit talis virtus potens uniri creaturam Deo, quia hoc esset quodammodo subiungere Deum suæ actioni naturali, non quia posset agere in ipsum, sed quia posset, naturam quandam in ipso ponere, ut ita dicam, non ex determinatione voluntatis eius, sed ex naturali efficiacia, & determinatione virtutis suæ, quod repugnat diuinæ excellentiæ. At vero instrumentum diuinum, agit tantum per potentiam obedientiale, & influxus, cuius, vel actio definitur iuxta voluntatem Dei libere eleutantis, & vt tenet tali instrumento: & ideo nihil repugnat quod Deus illo vtatur ad huiusmodi unionem, eo modo terminando actionem sui instrumenti, sicut terminat actionem suam, actio E enim instrumenti, & principalis agentis, una & eadem est. Unde eodem modo non repugnat, creaturam esse instrumentum ad communicandum diuinum esse personale, trahendam creaturam ad personam Dei, qui talis actio versatur in natura creatura efficiendo in illa unionem, quæ terminatur ad personam Dei, quæ se ipsam quasi formaliter communicat sine alia actione. Sicut etiam per gratiam & visionem beatam suo modo vnitur anima Deo, & tamen illæ formæ fieri possunt per actionem creatura, quia tota actio versatur circa formam creatam quæ ad Deum ipsum terminatur. Sic ergo est in præsenti, seruata proportione.

Fr. Suarez, Tom. I.

Alij denique negant, hanc unionem fieri posse à creatura solum, quia in natura creatæ non est nisi potentia obedientialis ad illam, ut videlicet in Gabrin. 3. distinc. 1. q. 2. art. 2. dub. 5. Scoto, & Ochamo ibi, quos ipse refert. Sed, vel hoc intelligendum est de causa naturali, tam principali, quam instrumentalis, de qua procedit optime ratio facta, vel procedit ex generali principio, quod nullum esse potest instrumentum diuinum, eleutatum ad immurandam creaturam secundum potentiam obedientiale, quod ostendam esse falsum infra, q. 13.

Quocirca, loquendo de possibili, existimo non repugnare Deum eo modo sumere creaturam, ut instrumentum ad hanc unionem, sicut ad alios effectus supernaturales, verbi gratia, transubstantiationem, vel iustificationem, quia neq; ex parte modi, neque ex parte termini actionis est maior repugnatio. Et quamquam opus hoc sit altius, & excellentius, tamen instrumentalis virtus creaturæ, quodammodo infinita est, quia non est naturalis potentia, sed obedientialis, cuius efficacia possibilis, non mensuratur ex naturali perfectione creaturæ, sed ex infinita virtute omnipotentis Dei, supponita non repugnatio ex parte actionis, vel effectus. At vero loquendo de facto, & de hoc mysterio, quatenus primo factum est in utero Virginis, unum est certum, scilicet nullam creaturam à Virgine distinctam, sumptam fuisse ut instrumentum ad hanc unionem, quia de nulla sufficiari potest, quod Christum efficerit hominem: nulli enim Scriptura vel Sancti hoc tribuant, & temerarium, ac errorem esset, de aliquo alio hoc affirmare, nam etiam ipsius angelis Gabrieли praesentia, in sola annunciatione, & propositione mysterij, & petitione virginis consensus terminata est.

De ipsa autem Virgine, quæ Deum conceperit, ac Num. 22 peperit dubitari non immerito potest, an effectus à Virgo effectus attigerit ipsam unionem hypostaticam humanitatis, scilicet ad Verbum: videri enim potest hoc probabile. Prætigerit in domo, quia non repugnat, ut dictum est, & pertinet ad carnationem, quandam maiorem Virginis dignitatem, & ut verius ipsam, ac proprius dicatur conceperisse Deum. Secundo quia Deus ut solet suis creaturis, ut instrumentis, quando commode potest, & præteritum quando instrumentum est tam accommodatum, & quasi propinquum effectui intento, pertinet enim hoc ad suam Dei prouidentiam, maioremque diuina omnipotentis manifestationem. Tertio, quia hoc consentaneum est locutionibus sanctorum, Hesychius enim homil. 2. de B. Virginie, tom. 7. Biblioth. sanct. Virginem vocat instrumentum incarnationis eius, qui omnia produxit, & Ambrosius epist. 82. Per hominem, inquit, & mulierem caro ciela est de paradiiso, per Virginem iuncta est Deo. Et oratio, de obitu Theodosij, illa fecit, inquit, ut inter homines, ut Deus, videtur, & ad eundem modum loquitur Bernardus, homil. 4. in Missus est, & libro quinto, de considerat. circa finem. Virginem dicit fuisse mulierem illam, quæ tria illa fata Euangelica, carnem scilicet, animam, & diuinitatem tam bene fermentauit, ut nec diuisione quidem facta carnis, & animæ caro vel anima à Verbo diuideretur. Est quidem hoc pium, & probabile, non tamen necessarium, præteritum si verum est, ut infra dicemus quæst. 6. hanc unionem primæ naturæ factam esse in anima, & materia secundum se, quam vnit, seu quam in tota humanitate ut sic. De qua re, quia speciale difficultatem attingit ad illum locum pertinente, ibi dicemus, ex illa tamen principio videtur fieri valde probabile, non fuisse Virginem assumptam ut instrumentum ad hanc efficiem, sicut nee fuit assumpta, ut instrumentum ad creationem ipsius animæ Christi, etiam si concedamus id fuisse possibile, quia illa creatio antecedit informationem, circa quam versatur maternus cursus, sicut enim etiam anima ut subsistens antecedit

Vnionem ad corpus, ergo ad illam sic subsistenter non concurredit Beata Virgo, subsistebat autem anima Christi in illo priori per subsistentialitatem Verbi, ergo Beata Virgo non concurredit ad vniuersum illius animam cum subsistentialitate Verbi. Et simile argumentum proportionaliter fieri potest ex parte corporis, seu materie. Vnde confirmatur, quia alia matres non attingunt per specialem efficientiam ad ipsam subsistentialitatem ut sic, sed supponunt animam prius naturam cretam, & subsistenter, & similiter materiam, & illarum vniuersum efficiunt, & ita producitur homo, ergo similiter dicendum est de Beata Virgine, quia nec Scriptura nec sancti illi tribuunt maiorem concursum, quam necessarius sit, ut sit vere mater Dei & hominis, ad quod hoc instrumentalis efficientia, necessaria non est, ino neque aliquid confert, ut Beata Virgo fuerit vere mater Dei quia conclusus matris non est instrumentalis, sed principalis in suo genere. Quocirca loquendo de prima efficientia huius mysterij verisimilius est a solo Deo sufficere, nulla media creatura, quia principaliter, vel instrumentaliter attingeret ipsam actionem supernaturalem, quia facta est vno humanitatis ad Verbum, & Beatam Virginem solum concurrisse ad vniuersalem naturalem animam, & corporis, & hac ratione esse matrem Dei, & hominis, ut infra suo loco dicentur laici.

Num Christi humanitas in sua nutritione efficiat regerit unionem partium materiae ad Verbi substantiam;

Num verba
consecratio
ne possint
habere effi-
cientiam
circa unio-
nem hypo-
steticam.

ut in *infra* q. 13. dicemus.

Alterum dubium erat, propter verba consecrationis, supponemus enim ut probabilem sententiam, verba illa habere vim instrumentariam ad efficiendum corpus Christi, non tantum quoad presentiam, sed etiam quoad ipsam substantiam corporis. Ex hac enim sententia sequitur per illa verba fieri ipsum corpus prout est in rerum natura, atque adeo propter unitum est Verbo: unde sit, per illa verba etiam fieri ipsum unitum, non quidem primo, sed secundo, quia iuxta hanc sententiam non repugnat idem semel factum etiam si existat iterum fieri. Quod ita etiam declaratur, quia ex vi verborum, ita sit corpus sub speciebus, ut per concomitantiam socialiter etiam existat persona Verbi, ut subsistens in tali corpore, ergo ex vi verborum ponitur ibi corpus, ut unitum personae Verbi, ergo ex vi verborum efficitur ipsa unitio, eo modo quo efficitur ipsum

Artic. X. XI. XII.

A. **corpus.** Et ita mihi videtur esse consequenter in ~~ea~~ sententia dicendum, quam vero illa ~~probabilis~~ sit in materia de Eucharistia dicemus.

SECTIO II.

Virum fuerit aliqua causa huius Unionis in genere dispositionis, seu cause dispositiæ.

Tripliciter intelligi potest aliquam dispositio-
nem ad vniōem concurrenē: vno modo tan-
quam ex natura rei ita necessariam, vt vno habeat
cum illa naturalem connexionem, scilicet, vt possit
tali sufficienti dispositio-
ne, statim veluti necessario,
& ex natura rei vno consequatur, quomodo intel-
ligere possumus, vltimam dispositio-
nem humani
corpis concurrenē ad vniōem animz cum ipso
arque ita referuntur quidam dicentes, fuisse nec-
essariam aliquam dispositio-
nem in humanitate, vt
Verbo iungēretur, indicat Gabriel in 3. distinc. 2. Gabri-
imo opinio eius supra tractata disputa. 6. sectio. 2. vi-
detur sed hoc alludere. Sed in hoc sensu est hæc sen-
tientia omnino improbabilis, quoniam non possit,
vt hæretica vel erronea damnari, quia etiam illa po-
sita, posset saluari vera vno substantialis, & quid-
quid fides docet de hoc mysterio: Ratio vero contra
illam est, quia in genere loquendo, ad composicio-
nem ex natura, & supposito, nulla concurrat dis-
positio huiusmodi, vt per se evidens est, nec specialiter
in hac vniōne potest, vel reddi ratio cur talis dis-
Cpositio necessaria sit, vel hingi qualis sit, quia talis dis-
positio deberet esse accidentalis, & consequenter infe-
rioris ordinis, quam sit hæc vniō. Deinde, quando
forma, & dispositio ita se habent, vt ad ipsam dis-
positio-
nem vno formæ naturaliter consequatur, ne-
cessit, vt & forma, & dispositio sint aliquo modo
eiusdem ordinis, & vt formæ ipsi connaturalis sit
vno ad subiectum sic dispositum, vt patet discur-
rendo per omnes vniōes ac similes dispositio-
nes: at vero in proposito Verbum est alterius rationis in
ratione subsistendi, ab omni forma accidentali, &
non postulat ex natura sua hanc vniōem cum na-
tura creata quomodounque illa disposta sit: ergo.
Denique multa ex argumentis supra factis contra
Gabriēlum, possunt hic applicari: quia scilicet nulla
accidentalis forma in hæretis humanitati potest ne-
cessitare Verbum ad hanc vniōem, vt per se vide-
tur evidens, nepli etiam humanitatem ipsum, quia
talis forma non habet repugnantiam cum substan-
tia creata ipsius humanitatis, vnde quantum est de
se manere posset in humanitate existente in proprio
supposito: ergo ex natura sua non inferit hanc vniō-
nem.

Alio modo intelligi potest hæc dispositio, tan-
quam omnino necessaria ad vniōnem, non quia ex
illa necessario sequatur, sed quia illam necessario
præsupponat, & hoc modo videatur asserere hanc
sententiam Alensi, 3 par. q. 7. memb. 2. art. 1. quæst. 1.,
memb. vlt. q. 12. memb. 1. & eandem tribuit supra
Gabriel illis autōribus, qui tenent, solam naturam
rationalem, esse capacitatem huius vniōnis, sed im-
merito, quia non necessario vnum sequitur ex alio.
Fundamentum huius sententia est potest, quia na-
tura de se non est apta ad hanc vniōnem, ergo debet
eleuari, & hæc apta per aliquam dispositionem,
quam Alensis vocat gratiam vniōnis: & interdum
indicit esse gratiam habitualem, vt ordinatam ad v-
niōnem, interdum vero, esse aliquam aliam superio-
rem qualitatem. Sed hæc sententia etiam est impro-
babilis & sine fundamento, quia nulla qualitas acci-
dentalis potest reddere naturam capacem huius vni-
ōnis, si capax ipsa de se non fit. Primo, quia subtiliter
diuina vniō debet immediata, cū ipsa subtilitas huma-
nitatis, ergo in illa secundū se debet esse capacitas ad

Vnionem. Deinde, quia vnio non fit immediate tan-
tum cum anima, sed etiam cum ipsa carne, nulla
autem gratia fingi potest, que fit forma accidentalis,
& materiæ inhaerens, que conferat illi hanc capaci-
tatem. Deniq; quia ut dictum est nulla forma acci-
dentalis excludit propriam subsistentiam ipsius hu-
manitatis, ergo nulla constituit illam capacem alte-
rius subsistentia. Et hie possunt accommodari aliæ
rationes suprà factæ, quod hæc compositio ex natu-
ra, & supposito, neq; ex communioratione sua fit per
dispositionem vel capacitem accidentalem, neq;
ex speciali ratione, & perfectione huius vnionis ad
Verbum, potest medio accidenti hæc capacitas dari.
Sicut ergo ipsa vnio substantialis est, ita capacitas ad
illam est immediate in ipsa natura substantiali per se
ipsam, est tamen obediens, & non naturalis, sicut
etiam capacitas animæ ad gratiam est immediate in
ipsa substantia animæ, vel ad charitatem in ipsa vo-
luntate.

Quod si anima per se ipsam est capax huius vni-
onis, nulla fingi potest necessitas, cur gratia habitua-
lis ad illam requiratur. Quia neq; illa necessitas oriri
potest ex communioratione potentie obediens, &
ad supernaturalem, alias ad ipsam etiam gratiam
habitalem esse necessaria simpliciter alia disposi-
tio prævia in substantia animæ, & de illa quæstam
aut naturalis, & supernaturalis. Nam, si naturalis
est, est impertinens, & tantum per obediens, &
capacitatem poterit ad supernaturalem formam co-
operari. Si vero est supernaturalis, ad illam erit neces-
saria alia dispositio; & ita procedetur in infinitum;
nec inchoari poterit vno inter potentiam obediens,
& actum supernaturalem, nisi inter aliqua
immediate hat fine præcis dispositionem. Et hac ra-
tio de habitu charitatis etiam procedit, ac de fide, &
de lumine gloriæ, ac similibus. Neq; etiam potest illa
necessitas oriri ex speciali ratione huius vnionis,
quia licet superior sit reliquis, tamen nulla ratio a si-
gnari potest, cur talem dispositionem requirat. Imo
nec declarari potest, quid hæc dispositio conferat,
cum ex natura sua non ordinetur ad vniotem hy-
postaticam, ut per se notum est; neque augeat capa-
citem obediens, quæ ex se immutabilis est.
Maxime cum ostensum sit, vniōem hanc ad subfi-
stantem, ex genere suo nullam dispositionem pos-
tulare: & hanc metu vniōem fine tali dispositione
cum materia fieri.

Tertio modo potest hæc dispositio ponи, solum
ut congruum ornamentum humanitatis Verbo vni-
oendæ, iuxta quem modum, talis dispositio non est
propriæ Physis attingens ipsam vniōem, sed est
quæstæ decentia quadam prærequisita, & hocmo-
do ponunt hanc dispositionem, quam dicunt esse i-
psam gratiam habitualem perfectissimam, graues
Theologi in 3. distinctione 2. Oiuus Thomas, quæ-
stio secunda, articulo secundo. Bonaventura articu-
lo tertio, quæstio 2. Paludanus quæstio, secun-
da, articulo tertio. Gabriel, quæstio. vniæ, articulo se-
cundo. Chartuaria, quæstio. quinta. Marfil, quæstio.
decima, articulo primo, ad primum dubium; & ean-
dem indicat Ales. 3. part. quæstio. quarta, membro
quinto. Fundamentum esse potest, quia optime he-
ri potuit, ut humana natura, prius natura quam
assumereatur, per gratiam vel alias bonas qualitates
ornaretur, & hoc deinceps, ergo ita factum est, quia de
se a nude sumpta, videtur non esse decenter præpa-
rata ad excellētem vniōem. Propter quam causam
licet in proprio supposito, cui per se est propria-
tate, illam non requirat, hic tamen est specialis ra-
tio, propter excellentiam diuini suppositi. Maior
probatur, quia humanitas prius natura exigit quam
assumereatur, & fuit capax actionis, & passionis seu
mutationis in ordine ad hanc vniōem, ergo & dis-
positionis. Et confirmatur primo, quia ex parte cor-
poris possumus intelligere pulchritudinem, vel o-

ptimam eius formationem anteceduisse per modum
congrue dispositionis, ergo ex parte animæ idem in-
telligi potest de pulchritudine spirituali, quæ per
gratiam fit. Confirmatur secundo quia gratia præ-
sertim quæ est in essentia animæ, non ordinatur im-
mediate ad operationem, sed ad conferendum ani-
mæ quoddam esse diuinum, simile diuinæ naturæ,
cuus ipsa est participatio, sed per esse naturæ seu per
participationem eius optime disponitur res ad esse
personalē ergo, &c. Tandem confirmatur, quia vel
implicat contradictionem, huiusmodi dispositionem
præcedere, vel non. Primum horum à nemine asse-
ritur, Quæ est enim repugnantia? Si autem non im-
plicat, dicendum videtur ita factum esse, quia hoc
est decentius, & quia in hoc mysterio mensura opé-
randi est potestas faciens.

Vnio hypo ¹
B Nihilominus dicendum est, hanc vniōem non
esse factam media aliqua dispositione proprie dicta,
qua fuerit causa illius. Hæc sententia sumitur ex
Diuo Thomæ hic articulo. & in fr. quæstio. 6. artic. ²
sexta, & quæstio. septima, articulo decimo tertio. ³
D. Thom. ⁴
Scoto in 3. distinc. 2. quæst. secunda. Ricardus arti-
culo 2. quæst. 3. Durando quæst. 3. Et eadem tenent
Ricard. ⁵
Capreol. Caietan. & omnes Thomistæ. Et probatur
Durand. ⁶
Capreol. ⁷
Caietanum.

primo hæc conclusio, quia hæc dispositio, vel debu-
it præcedere in anima, vel in corpore, neutrum dici
potest ergo. Cœquentia probatur, quia licet aliqua
dispositio possit præintelligi in humanitate, tamen
necessario debet in ea esse, vel ratione animæ, vel ra-
tione, corporis & ita omnis dispositio, quæ fingi potest
sub illo duplice membro comprehenditur, præter-
tum cum supponamus, vniōem prius natura fa-
ctam esse ad partes, quam ad totum, seu ad totum
mediis partibus. Probatur ergo minor, & de anima
quidem probatur primo, quia talis dispositio non
potuit esse nisi aliquis habitus insulsum, vel essentia,
vel potentia animæ, sed hoc esse non potuit, quia
habitus cu[m] sit accidentia supponit esse simpliciter, illa
autem anima ante assumptionem non habuit esse sim-
pliciter, cum per vniōem fuerit ad hoc esse assumpta.
Hac ratione vntetur Thomistæ, sed iuxta eorum
opinione non videtur multum effici, quia
ipsi concedunt, dispositiones prius natura præpara-
re materiam ad formam, quamvis per formam de-
tetur materiæ esse simpliciter, ergo similiter dici posset
in præsentia. Deinde iuxta nostram sententiam, vi-
deri potest infirma hæc ratio, quia ponimus per cre-
ationem prius natura habuisse animam illam exi-
stentiam substantiali, quam fuerit vnta ad subfi-
stantiam, ergo per illam existentiam potuit esse ca-
pax huius dispositionis.

Nihilominus hæc ratio videtur mihi sufficiens,
quam ita explico, quia anima rationalis ex natura
sua prius natura subficit, quam accidentaliter perfici-
atur, ergo etiam anima Christi prius natura subficit
in Verbo, quam accidentaliter perficiatur, ergo
per nullam accidentalem formam potest disponi, &
præparari ad illam vniōem. Antecedens patet, pri-
mo, quia subsistentia est modus magis intrinsecus
formæ subsistenti, quam omne accidens eius, unde
si ab illa resultat, ut supradiximus, prius natura resul-
tat, quam omnis passio, vel perfectione accidentalis,
E quia pertinet ad complementum ipsius substancialis. Si
vero fit ab ipso agente generante vel creante, etiam
illius actio non intelligitur omnino cœpta, & ter-
minata, donec attingat ipsam subsistentiam, quia illa
actio tendit primo ad producendam subsistentiam
suo modo completam in suo genere. Secundo, quia
nulla dispositio accidentalis est causa ipsius subsi-
stentia, seu naturalis cœpositionis ex natura, & sub-
sistentia, quia cum talis subsistentia solum sit modus
intrinsecus ipsius naturæ, qui per se intime illi con-
iungitur, nullo mediante alio modo vniōis, non
potest magis intelligi dispositio medians ppter natu-

ram, & subſtientiam, quam inter quantitatem & A
figuram ſuam. Iam ergo ex hac parte nulla diſpoſi-
tio eſt prior ipsa ſubſtientia. Aliunde vero ſubſtien-
tia eſt aliquo modo cauſa accidentalium perfe-
ctionum, quatenus ſubſtantia eſt ſubſtētum earum,
& ſubſtientia eſt complementum ſubſtantie: atque
adeo conditio prærequisita in tali ſubſtēto. Prima
vero conſequētia probatur, tum quia cum per
hanc vniōne anima ſit aſſumpta ad ſubſtēndum,
debet eſt ordine natura vniiri, & aſſumi, quo de fe-
deberet ſubſtēre proprio termino, nam ſicut mo-
dus propriæ ſubſtientia eſt maxime intrinſecus,
ita modus exiſtēdi in alieno ſuppoſito, eſt maxime
intrinſecus, & ſubſtantialis. Tum etiam, quia
prius natura eſt impedita ſubſtientia propria in
anima Christi, quam intelligatur perfecta per gra-
tiam accidentalē, quia cum illa ſubſtientia ex na-
tura ſua ſit prior, ſi non fuſiſet impedita, etiam de
facto antecedēſiſet, ſed non impeditur niſi per vni-
onem ad verbum, ergo hæc vniōne in eodem ligno na-
tura facta eſt, in quo deberet eſt propria ſubſtientia,
& ideo impoſſibile eſt, ut aliqua diſpoſitio acci-
dentalis ordine natura antecederet. Et conſirmatur
quia ſi habitualis diſpoſitio potuſiſet præcedere, ea-
dem ratione etiam potuſiſet actualis, quia eſt per
operationem, ergo poſſet illa anima mereri ſaltē de
congruo ſuam vniōne, quod ſtatim oſtendemus
eſſe falſum.

Secundo principaliter probatur hæc ſententia,
quia ſi aliqua potuſiſet eſt hæc diſpoſitio maxime
gratia habitualis; nulla enim eſt excellentia qualitatis,
nec magis ornans animam, ſed hæc non, quia da-
ta eſt ratione vniōnis, ut proprietas conſequēſi-
lam, iuxta illud Ioan. i. *Vidimus gloriam eius, gloriam
quaſi vniigeniti a Patre, plenum gratie & veritatis.* Quod
dupliciter declaratur, primo, ex modo loquendi per
cauſas propositioſes. Christi enim humanitas
non ideo fuſiſt aſſumpta, quia fuſiſt tam grata, ſed
potius eſt contraria, quia aſſumpta fuſiſt, ideo tanta
gratia ornata eſt. Secundo; propter hanc cauſam
gratia habitualis Christi non eſt gratia adoptionis,
quia datur ratione vniōnis, non tanquam extranea,
& intrinſeca, ſed tanquam proprietas debita ratione
vniōnis.

Dices, non repugnat eadem qualitatem eſt pro-
prietatem manantem ex forma, & diſponentem ad
illam, atque adeo posteriorem in genere cauſa effi-
cientis, & priorem in genere cauſa materialis, ita ergo
poſſet dici in proposito. Reſpondet aliqui, antecedens
eſt verum in qualitatibus quæ ſimiliter ſunt
proprietates, & paſſiſiſiles qualitatis, ut eſt calor, ver-
bi gratia, gratiam vero non eſt paſſiſiſile qualita-
tem. Sed hæc miſſalor eſt peritio principij, nam gra-
tia de ſe etiam non eſt proprietas manans ex aliqua
forma, ſeu ex aliqua priori gratia, vnde quatenus
per propriam actionem per primo fieri poſt, po-
tius habet modum paſſiſiſiles qualitatis, quam pro-
prietatis, quando vero coniungitur cum gratia vni-
onis dicuntur proprietates eius, quia ratione illius da-
tur, cur ergo negatur eſt paſſiſiſiles qualitas? Certe ſi
ratio huius redditur, ſolum quia non diſponit ad vni-
onem; principium petitur, nam hoc eſt quod agi-
mus. Si vero ratio detur, quia eſt proprietas con-
tra hoc procedit ratio facta. Reſpondeo ergo, du-
plicem eſt diſpoſitionem formæ, alteram aptan-
tem ſubſtētum ad formam, & prius tempore vel na-
tura præparantem illud, & de hac diſpoſitione hic
agimus, quam nego eſt poſſe proprietatem conſequē-
tientem formam, quod Diuus Thomas, diſta quæz.
7. artic. 12. ad ſecundum indicauit, diſens. In iis que
in instanti ſunt, proprietates conſequētientes formam
non intelligi naturam illam antecedere. Hoc ergo
modo gratia habitualis eſt proprietas gratiae vni-
onis, & non diſpoſitio ad illam. Alio tamen modo po-
tius dici diſpoſitio, non præparans ſubſtētum ad for-

mat, ſed ornans ſubſtētum informatum, & perſi-
ciens, ut melius ſe habeat, vel ut melius operetur, &
hoc modo potius proprietas manans ex forma dici
diſpoſitio, & ſic etiam gratia habitualis potius quo-
dam modo dici diſpoſitio humanitatis vnitæ Ver-
bo, non ad vniōne, ſed ex vniōne, quomodo D.
Thomas, inſra, q. 7. artic. 12. in corpore & ad ſecun-
dum dicit, hanc gratiam in Christo ordinari ad vni-
onem, ut ad finem, non cuius gratia (ſic enim ordi-
natū ad operationem) ſed ut ad finem cui, quia ſci-
licet deſeruit, & congruit vniōni, quo modo etiam,
q. 8. articul. 5. ad 3. dicit gratiam habitualē efficiere
congruitatem ad vniōne, non antecedenter ſed
conſequētient, ſicut ſi Rex ducat uxorem vili conditionis,
& ideo illa ornaret cultu regio, vel ſicut pul-
chritudo eſt diſpoſitio corporis humani perſiſiens,
& ornans, non præparans. Idem habet D. Tho. q. 29.
de verit. art. 2.

Vtimo probatur, quod neque ex parte corporis
potuerit precedere propria aliqua diſpoſitio ad vni-
onem. Primo quidem propter rationem factam de
ſubſtientia; quæ ordine natura antecedit formas
accidentalē, illa enim etiam in materia ſocum ha-
bet. Secundo quia omnis diſpoſitio qua potuerit an-
cedere in corpore Christi, præſertim paſſiſiſiles (qua-
le fuit aſſumptum) eſt inferioris ordinis, & mere
naturalis, vnde non proprie potuerit eſt diſpoſitio
proxima ad vniōne. Dices. Saltem potuerit eſt
diſpoſitio ad talem formam rationalem. Conſtat
enim corpus ſeu materiam ex qua humanitas Christi
concepta fuſiſt, non fuſiſt vnitam Verbo, niſi qua-
tenus erat corpus humanum, id eſt, & organium, &
utimo diſpoſitum ad talem animam rationalem,
ergo necesse eſt in illa materia, vel corpore antecede-
ſiſe aliquas diſpoſitiones, non quidem præparantes
proxime illam materiam ad vniōne, hypotha-
ticam, ſed ad formam rationalem: quia non propter
ſe aſſumebatur materia, ut ſic, ſed ut pars humani-
tatis, quæ inſtituit prædictas diſpoſitiones. Si au-
tem ratio illa ſumptu ex parte ſubſtientie, quod de-
beat ordine natura antecedere diſpoſitiones acci-
dentalē eſſet effiſiex, etiam iſta diſpoſitiones mate-
riae ad formam non potuerint natura antecedere v-
niōne.

Reſpondet, ſi loquamur de accidentibus, ſeu
qualitatibus, quæ toto tempore antecedunt ante in-
stanti generationis, illæ oprime potuerunt tempore
præcedere in materia, ex qua formatum fuſiſt corpus
Christi, qui a toto illo tempore ſubſtēbat ſubſtientia
creata ſub forma ſanguinis: ſi vero loquamur
de diſpoſitionibus ultimis, quæ ſunt in instanti
generationis, ſic loquendo conſequēt, philosophi-
e dicendum eſt has diſpoſitiones ſimpliciter non
præcessentes ordine natura in materia corporis Christi
ante vniōne, ſed illam materiam in illo instan-
ti ſuſſe aſſumptam, ut in eodem vel ultimum diſpo-
neretur ad formam rationalem, & conſequēt
in eodem instanti ea informentur: vel eſt contra-
rio ut per formam rationalem etiam Verbo vnitam
informentur, ad quam ſtatim ordine natura con-
ſequēt diſpoſitiones ultimæ conſeruantur ſeu
perſiſtentes compoſitum ex materia & forma, iuxta
E varias Philofororum opiniones de ordine cauſa-
litatis & natura, qui inter formam & ultimam diſ-
poſitionem ſequuntur. Et hoc ſatis eſt ut dicatur
corpus CHRISTI aſſumptum ut humanum, ut
infra quæz. 6. latini dictur ſumus. Dices, diſpoſi-
tiones ultimæ iuxta probabilitatem Phyſicam op-
inionem ſunt ex eadem numero qualitates cum diſpoſi-
tionibus remotis: ergo cum hæc prius tempore
inhaberent materiæ, necesse eſt, ut in instanti
conceptionis Christi manferint in eadem materia, et
iam pro quolibet ſigno natura prius quam aſſume-
retur a Verbo. Reſpondet negando conſequē-
tiam, quia prout conſeruantur in illo instanti, ordine
natu-

naturæ supponunt vñionem ad Verbum , vt latius A
dicam inferius, qu. 6. disp. 17. sect. 6.

Ad fundamentum tertie sententie ex dictis facili est responsio. Nam quia humana natura nude sumpta, non est per se sufficienter ornata, prout debet personam Verbi, ideo congruentissimum fuit, ut haberet optimas dispositiones, & perfectiones consequentes vniōnem. Quod autem illae ordine naturae in humanitate praecesserint, & vix fieri potuit (ut ostendimus) non oportuit, nam potius debeat, ut substantialis coniunctio Verbi ad humanitatem antecederet omnem accidentalem influxum, ut ipsum Verbum esset fons totius boni manantis in humanitatem illam. Nec refert, quod prius natura humanitas, seu anima extiterit, quia oportet ut substantia prius in natura antecederet, ut ostensum est. Neque etiam est argumentum simile de actione, vel mutatione, qua sit in vno, quia haec est velut via ad substantium in alieno supposito, & ad impedientiam propriam substantiam, & ideo propter hunc intrinsecus ordinem, necesse est, ut ratione vel natura sit prior, quam vno in facto esse. Alio vero actiones, vel qualitates accidentales non habent hunc ordinem ad vniōnem, vel substantiam, sed potius ex natura sua illam supponunt, & propter hanc causam non potest esse similis ratio.

Et per h[oc] ad confirmationes alias satis responsum est; præterquam ad ultimam, in qua inquiritur, an de potentia absoluta potuerit gratia habitualis (& idem est de similibus qualitatibus) ordine naturali ad rz antecedere vniōnem tanquam dispositio ad il-
vniōnem by-lam: nam discursus factus vel efficax non est, vel ab-
solute procedit de quaenā potētia, quia fieri nul-
lo modo potest, quin substantia sit magis intrinseca
natura quām accidentia. Nec fieri etiam potest, quin
accidentia, quantum est ex se, subsistentiam præ-
supponant quiordo immutari non potest, quia na-
tura subsistentia & accidentium semper eadem ma-
net; & in eo ordine solo consistit, quod vnum sit
prius natura alio. Et confirmatur præterea ex dictis,
nam, si Deus poruit facere, ut gratia habitualis esset
dispositio ad vniōnem, vnde constare potest, id non
fecisse? Pendet enim ex eius libera voluntate: non
potest autem efficaci ratione ostendi, qualis illa vo-
luntas fuerit, quia nullus est effectus, qui necessario
illam ostendat. Si autem congruentis videntur est,
non minus efficaces afferri possunt ad suadendum,
voluisse Deum ordinare gratiam Christi habitual-
em, ut esset conuenientis dispositio ad gratiam vni-
ōnis. Primo, quia, licet gratia habitualis ex natura
sua non sit dispositio ad superiorēm gratiam; ta-
men ei non repugnat ad hoc munus ordinari ex in-
tentione extrinseci agentis: ergo hoc ipso, quod De-
us tanquam supremum agens voluit, veramq[ue] gratia-
tiam habitualē & vniōnis humanitati Christi cō-
ferre, pertinuit ad sapientiam eius, eas veluti con-
iungere seu subordinare omnibus modis, quibus
id conuenienter fieri posset, est autem valde conve-
niens, ut inferior gratia ad superiorēm ordinetur
tanquam dispositio ad formam. Secundo, quia in
Beata Virgine ordinavit Deus gratiam habitualē,
ut dispositiōnem conuenientem ad conceptionem
Filiij Dei: imo omnis gratia & fauores seu priuilegia
gratia concessa priscis Patribus, & præcipuis pro-
genitoribus Christi, imo & vniuerso populo Israe-
litico, fuit veluti quædam dispositio & præparatio
ad Christi incarnationem: ergo multo magis cre-
dendum est, ipsammet humanitatem assimilandam
à Verbo fuisse ornatac præparatam illa perfe-
ctissima dispositio, si hoc est possibile. Tertio
rāndem declaratur humano exemplo, nam, si Rex
ducturus esset vxorem inferioris conditionis, prius
quā illam duceret, eam, quantum posset, ornare
ac nobilitare: sic ergo Verbum assumptum hu-
manitatem, credendum est, prius illam deificasse

per gratiam sanctificantem si id fieri potuit: ergo & contrario, si id factum non est, non est alia ratione prætermisso, nisi quia fieri non potuit: vel (ut proprius loquamus) quia humanitas, ut prior subtilitas propria & vniione, quæ illam impedit, seu suppleat vicem eius, non est capax talis dispositio-nis, præparantis illam ad vniونem. In contrarium autem est primo, quia videtur nouum & inusitatum dicere, hoc esse impossibile: quæ est enim in hoc implicatio contradictionis? Secundo, à simili declaro nullam esse, nam, cum gratia vnionis & gratia habitualis in eodem instanti collata sint anima Christi, nulla est repugnans, quod per gratiam habitu-lem tanquam per instrumentum Deus efficerit gratiam vnionis: suppono enim ex dictis sentio, præced: non repugnare afflum à creaturam ut instrumentum Physicum ad hunc effectum: quod si alius non repugnat, nec repugnabit gratia habituali secundum se: quia non est illa magis inepita vel improportionata, quæ alia res vel qualitates: imo, quo propinquior est supremo ordinis rerum, eo videri potest magis apta vel minus repugnans. Quod si gratia ut sic non repugnat, nec gratia illi, quæ anima Christi infusa est repugnauit in instanti incarnationis, cum in illo habuerit existentiam & entitatem suam. Potuit ergo de potentia absoluta esse prior natura, quæ gratia vnionis, ergo eadem ratione potuit esse dispositio ad illam, vel ad subtilitatem Verbi ut com-communicandam humanitati: nam iuxta principia etiam Philosophica causalitas dispositiua & effectiua non repugnant simul conuenire eidem formæ: imo dispositio prævia, si sit ultima, communiter creditur esse instrumentum ad introducendam formam. Quod si potest Deus, utramque causalitatem simul conferre gratia habituali respectu vnionis, poterit etiam illam ordinare per modum dispositiōnis sine causalitate effectiua, quia nulla est necessaria conexio inter illas causalitates: & quia, si non repugnat gratiam accidentalem esse priorem natura sub-sistens seu substanciali vniōne, non est cur repugnat habere hanc prioritatem solum in genere cau-se dispositiūz. Tertio declaratur à simili, quia cau-sa dispositiua non est semper Physica, sed interdum moralis, ut pater de actu contritionis, qui est in volunta respectu gratia habitualis, quæ in essentiā animæ infunditur: & tamen ille ordo vel habitudo moralis sufficit ad prioritatem naturæ, si ad eo ut multi existimant, non posse actum contritionis effe-ctiua procedere ab habitu ad quem disponit, solum propter prioritatem naturæ, quam in genere dispositiōnis habet respectu illius: ergo similiter in præsenti, quamvis gratia habitualis non sit Physica dispositio ad gratiam vnionis, ut re vera non est, quod maxime videntur conuincere rationes superius fa-ctæ in confirmationem nostræ sententiz, nihilominus poterit Deus ea vti tanquam congruente dispositiōne morali, ut humanitas sit decenter præparata ad vniونem: & hoc satis erit ad quandam naturæ prioritatem.

In hac difficultate, certum in primis videtur, non *implicat*, *hac*
potest fieri, etiam de potentia absoluta, *vt gratia vel bitruncata*
ex se, vel ex aliqua elevatione diuina, sit dispositio *gravissima esse*
Physica & quasi naturalis ad uniuersum hypothetica
cam. Hoc constabit facile, si declaretur, in quo con
fistat ratio huiusmodi Physica dispositio preiug
ac preparantis subiectum ad formam (de hac enim
loquitur.) Non enim consistit in hoc solum, quod
ipsa sit forma Physica ac realiter actuans subiectum
ac perficiens illud (hoc enim habet etiam dispositio
*moralis) sed ultra hoc requiritur, *vt inter illam &*
formam sit intrinseca, realis, ac naturalis conuenio,
ve supradicta etiam dictum est. Ita vt, si illa dispositio sit
victima, ut est illa, de qua agimus, nec sine illa possit
seruata rei natura, introduci forma, neque etiam possit,
*illa posita, non introduci forma, qua ab natura rem**

connexiōne debetur subiecto ex vi talis dispositiōnis. Quæ descriptiō physiæ dispositiōnis non aliter probatur, quā ex communi usū Philosophorum, ex quo huiusmodi descriptiōes petēdē sunt, quia potius sunt explicatiōes terminorū, quām rerū. Nec posset facile alia ratio physiæ dispositiōnis excoigitari. Constat autem, gratiā habituālē ex se nō habere reālē connexiōne cum gratiā vniōnis, ut probant manifētē ratiōes factæ. Et amplius declaratur, quia gratiā habitualis, in quantiōne intentione existat, et in inferiori ordinis a gratiā vniōnis, & natura sua compōsibilis est cum subiectiōne creatā: ergo ex natura sua nec determinat subiectū, in quo iest, ad vniōnem hypotheticiam; neq; illi debetur debito connaturalitatis. Et confirmatur, quia gratiā habitualis ex vi sūz specifica natura non ordinatur ad gratiā vniōnis, sed ad vniōnem beatam, quia consecuta, dicitur consummata, quia iām est in suo proprio & connaturali statu: ergo ex se non est connaturalis dispositiō postulans gratiā vniōnis. Rursus ē contrarij gratiā vniōnis talis est, ut non requirat physiām dispositiōnem in subiecto, propter ratiōes supra factas, scilicet, quia illa dispositiō nec confert potest ad remouendū impedimentū contraria formæ, vel dispositiōnis, quia nullū est tale impedimentū, nūi fortasse subiectiōne propria natura assumendæ, quæ per nullam accidentaliē dispositiōnem excludi potest. Neq; etiā conferre potest ad præparandā physiā, naturam hypotheticiam vniōnem, quia illa natura ex se habet capacitatē obediētiam, quæ neque augetur, neq; immutatur propter dispositiōnes accidentales, quæ non possunt etiā physiē deseruire ad ipsum actuale vinculum inter naturam & personam, tum quia hoc vinculum est omnino subiectiōne, tum etiā quia vniō, cum subiectiōnali sit, nō potest immediate recipi in gratiā accidentali, sed in ipsa subiectiōne natura. Vnde confirmatur tandem, quia vniō hypothetica natura sua non pendet à gratiā habituali: sicut nec subiectiōne propria peneat ab aliqua prævia dispositiōne natura. Atque hunc tandem concluditur, non potuisse Deum adiungere his gratiis hoc vinculum seu habitudinem dispositiōnis physiæ & formæ: quia non potest immutare earum naturas seu essentiās, in quibus nulla talis connexio vel habitudo reperitur. Itē, quia vel Deus id faceret addendo aliquid gratiæ habituali, vel nihil addendo. Neutrū dici potest. Primum probatur, tum quia intelligi non potest, quale esse posset illud additum, nūi fortasse aliqua magna & excellens intentione, de qua ita procedunt ratiōes factæ, sicut de ipsa gratia, tum etiā quia, si aliquid aliud esse fingatur, p̄ter intentionem, iam illud non esset gratiā habitualis, sed aliqua alia dispositiō, contra quam poterunt applicari ex dem ratiōes, quia etiā illa esset accidentaliē dispositiō, & inferioris ordinis. Altera pars probatur, quia gratia eodem modo se habens, eodem modo disponit subiectū. Dices, cur potest Deus per qualitatem aliquam, nihil ei addendo, physiē aliquid efficere, quod illa qualitas ex natura sua facere non poterat, & similiter non poterit per aliquam qualitatem eodem modo se habentem, & nihil ei addendo, physiē disponere subiectū ad aliquam formam, quamvis illa qualitas ex natura sua non possit eum effectum conferre in eō genere causæ? Respondetur, rationem differentiæ esse claram, nam forma non disponit physiē nisi informādo subiectū cum tali proportione ad aliam formam, effectus autem formalis, cum sit maxime intrinsecus, non potest variari, forma invariata manente, effectus autem in genere efficientis cum sit extrinsecus, variari potest. Vnde ad effectum formalē non est in rebus potentia obediētialis sed naturalis tantum, secus vero est ad efficiendum, ut infra quæstionē 13, videbimus. Existente autem ea-

dem forma & eodem effectu formalis, necesse est, ut sit etiā eadem proporcio ad aliam formam, quia hæc nihil aliud est, quam relatio quædam, vel ad modum relationis, quæ necessario confurgit, posito fundamento & termino: vnde his eodem modo se habentibus, illam etiā eodem modo se habere necesse est. Hac ergo de causa nullo modo fieri potest, ut gratia habitualis sit Physica dispositiō ad vniōnem.

An vero alio modo potuerit esse dispositiō quasi moralis, videndum superest. Quibusdam enim videtur non repugnare, quod per extrinsecam ordinatiōnem agentis gratia potuerit esse dispositiō preparans animam ad vniōnem, solum, quia Deus voluerit ita vnam gratiam ad aliam ordinare Primo, quia in hoc nulla appetit implicatio contradictionis, ut argumenta super facta declarant; & quia sicut Deus liberē conferit hæc dona, ita etiā liberum est etiā vnum eorum ad aliud ordinare prout ipse voluerit. Secundo quia alia, neq; etiā post Deus conferre Christo gratiam habitualē, ut proprietatem consequentem vniōne; maxime, si iuponamus, quod ostendemus infra, gratiam habitualē non maneat Physice à gratiā vniōnis. Sequela autem pater, quia gratia habitualis ex se & ex natura sua non postulat ut sit proprietas gratiā vniōnis, neque vñquam est proprietas Physica: ergo, si Deus sua voluntate facit ut sit proprietas moralis, poterit etiā facere ut sit moralis dispositiō: vel, si hoc non potest, neq; illud poterit. Tertio in hunc modū declaratur, nam, hæc gratia vniōnis Physice non pendas à gratia habituali, Deus tamen potuit facere ut moraliter pendas: quasi per denominationem ab extrinsecā voluntate agentis, quia potuit hæc legē velle, humanitati conferre gratiam vniōnis, si esset ornata tanta gratia habituali, & non alia: nulla est enim in hoc repugnatio: hoc autem genus dependet ad dispositiōnem pertinet. Quarto, potuerit Deus, humanitatem Christi, si eare in propria persona, & ordinare, ut suis adiustantiam gratiam obtineret, quæ disponeret ad vniōnem hypotheticam tali tempore vel momento recipiendam, quod omnes admittunt, quia nulla est repugnatio, ut infra se ferat, patet: ergo in vno instanti potest Deus sua voluntate hanc gratiam cum hoc ordine dispositiōne cōferre. Vltimo, quamvis hoc sit possibile, non sequitur ita factū esse, quia alius ordo est magis contentaneus naturæ rerum, ut ratiōes superiorius factæ probant, & quas D.Th. adducit infra q.7. art. 13. tam ex parte Verbi, quod, cum sit lumen per essentiām, antecedere debet participationem luminis, quod est gratia, sicut solis præsens antecedit illuminationem aeris, & quia cum sit secunda Trinitatis persona, prior origine, quam persona Spiritus sancti, eius misio, quæ est per gratiam vniōnis, antecedere debet missiōnem Spiritus sancti, quæ est per gratiam sanctificantem. Tum ex parte ipsius gratiæ, quæ cum sit accidentalis supponit subiectū em, & cum ordinetur ad actionem, supponit suppositum constitutum, quia, sicut actiones sunt supposito, ita etiā proxima principia agēti. Tum ex parte ipsius humanitatis, cuius magna dignitas, max. mūlū p̄ priuilegium est, quod primum donum ei collatum, fuit ipsum Verbum & vniō ad illud: ex quo dono tantam ex primo fonte cæteræ gratiæ dona in illam profluxerunt.

Nihilominus, seclusa efficientia Physica inter has duas gratias, de qua dicam in solutione argumentum: etiam super torum; existimo nullo modo immutari potuisse naturalis, hunc ordinem naturæ, quem inter gratiam sanctificantem & vniōnis fuisse ostendimus; & consequenter gratiam habitualē non potuisse esse dispositiōnem præparantem humanitatem ad vniōnem, sed solum consequentem & ornantem humanitatem iam vnitam. Probatur primo, quia, si Deus immu-

immutaturus esset huc ordinem, quid quo modo aliter esset facturus, quam nunc fecit? Nam, si nihil aliter faceret, neq; habitudo moralis in ratione dispositio- nis, alia esset. Si vero aliquid esset aliter operatus, declaretur quid illud sit: quod certe fieri non poterit. Quod alio modo sic declaro: nam, vel illa noua ratio huc habitudo dispositio- nis moralis conueniret gratia ex aliqua intrinseca proprietate eius; vel so- lum per denominationem extrinsecam existente- ne Dei ordinantis vnum ad aliud. Primum dici non potest, ut facile potest ostendti argumentis supra fa- cies de dispositio- ne Physica, quae procedunt de qua- cunque qualitate, cuiuscumque naturae vel proprie- tatis sit, & quia gratia habitualis non potest habere aliam intrinsecam naturam vel proprietatem, quam nunc habet, sed tantum maiorem vel minorem in- tentiorem, quae non refert. Et deniq; quia nunc non agimus nisi de hac gratia habituali, quia Christus ha- bet, nulla interueniente mutatione intrinseca in en- titate eius. Secundum etiam dici non potest, primo quidem, quia sola extrinseca intentio agentis potest variare denominationem finis & modi, ut actu vo- liti & electi propter talem finem, quia huc habitudo conuenit medio per solam extrinsecam denomina- tionem: non potest tamen variare habitudinem in ratione dispositio- ne praeui- x, vel consequentis; quia huc non est posita in sola ordinatione agentis. Sed in aliqua alia causalitate, vel physica, vel moralis, quae non ad causalitatem finis, sed vel ad materiam, aut vnam ex alijs reuocatur. Potestq; huc causalitatem in hunc modum declarari, etiam in moralis dispositio- ne, que aliquo modo sumenda sit in ordine ad agens extrinsecum, & ad intentionem seu voluntatem eius; nam, quod ordinatur ad finem vel medium, non pra- supponit ut existens vel futurum ut sic ordinetur seu sit volitum; sed potius, quia est sic volitum, futurum est per illam enim voluntatem, quia Deus ordi- nans illud ad finem, ordinat etiam illud ut sit. At vero dispositio- ne, sine Physica sit, sive moralis, si confide- retur in ordine ad agens, licet in ratione modi, sit ex praeordinatione agentis, tamen ut exerceat munus praeui- x, non mouet agens ad inducen- dam formam, nisi ut praeexistens in subiecto; & ita in ordine ad agens naturale praeui- x dispositio- Physica necessitat; illud ad talem formam inducendam: in ordine vero ad agens liberum inquiet illud & quantum est ex se determinat, quod de tamen illud suo modo participat dispositio- nis moralis; & nisi hoc habeat, non potest vila ratione dispositio- praeui- x seu prae- parans appellari. Quod declaratur exemplo contrito- nis: video enim est dispositio- ad gratiam vel remissio- nem peccati, quia illa ut postea in homine seu ut ex- exercita, mouet, & quantum est de se determinat Deum ad conferendum effectum gratiae & remissio- nis peccati, cuius signum etiam est, quia iuxta men- suram contritionis infundit gratia & fit peccati re- missio: huc ergo ratio & causalitas dispositio- non confitit, nec confidere potest in hoc solum quod ab extrinseco agente ordinatur ad aliam formam, sed in hoc potius quod ratione illius talis forma in- fundatur, & secundum aliquam commensurationem ad illa, quomodo vere dicimus B. Virginem, ratione talis sanctitatis, humilitatis aut virginitatis, factam esse digne capacem maternitatis diuinæ, & inclinal- deum, ut sibi talem dignitatem conferret.

Atque hinc sit, quod ut aliqua sit vera dispositio- nis, necesse est, ut ex se presupponi possit secundum ex- istentiam ad id, ad quod esse dicitur dispositio- , ut sic mouere possit, seu determinare agens ad inducen- dam formam. Hunc autem modum prae- suppositio- nis non potest habere gratia habitualis respectu gra- tiae vni- onis, quia ante illam non habet subiectum accommodatum, in quo possit inhære- re, neque ex- trinseca ordinatio Dei potest hoc mutare, non con- ferendo substantiam, quia ille ordo naturae est in-

A trinsecus in ipsiis rebus, quae omnino eodem & eodem modo manent: ergo ex sola extrinseca ordinatione non potest esse vnum prius natura alio in ratione dispositio- nis, nisi in ipsiis rebus secundum se sit suffici- ens fundamentum talis ordinis. Vnde omnes nunc *Habitualia* fatemur, Deum ordinans gratiam sanctificante- *gratia ad hys* Christi ad gratiam vni- onis, non ut ad finem, qui ac- quisitur sed ut ad finem cui inferiat: quomodo proprietas ordinant ad essentiam, à qua diman- *unionem opus* dinata est, ut ad finem, & tamen non concedimus ordi- *ad finem* nari illam gratiam ad vni- onem ut dispositio- pre- *ad quem a-* parantem ad formam, quia non intelligimus illam ut determinat Deum ad inducendam talem for- *lium*, neq; etiam ipsam vni- onem intelligimus fieri secundum aliquam commensurationem ad talem gratiam habitualis, sed è contrario potius gratiam intelligimus cōferri proportionatam vni- oni, iuxta illud Ioan. 1. *Vnde gloriam eius gloriam quasi. Vnigenitus a Patre.* Ex his ergo omnibus concluditur ratio, quae gratia habitualis, ex sola voluntate Dei extrinseca, non potest inducere rationem dispositio- nis, nisi e- ius causitatem aut Physicam, aut moralē par- ticipet. Sed non potest Physicam participare ut ostensum est. Nec moralē, quia, ut dictum est, non potest Deus determinari ad conferendam vni- onem huic humanitati, eo quod videat ipsam tali gratia affectam, quia, ut illam talis gratia affectat, necesse est, ut prius illam efficiat subiectum in se vel in alio: quia hic modus intrinseca prae- supponit ex parte subiecti ad accidentalem vni- onem. Et confirmatur huc ratio, nam, si Deus velle dare humanitati Chri- sti gratiam habitualis ut dispositio- ne praeui- x ad vni- onem, quo alio modo illam conferret, quam modo conculcit: Certe nullus alius ex cogitari potest, neque ex parte effectus, neque ex parte Dei. Non quidem ex parte effectus, quia, ut supponitur, etiam tunc daretur veraq; gratia in eodem instanti, & ac- cidentaliter gratia necessario supponeret substantia- lem, quia esset acta in haren- s, & ut sic ab intrinseco supponit subiectum existens & subsistens in se vel in alio, & è conuerso gratia vni- onis ex se & natura sua non magis penderet à gratia sanctificante, quam nunc penderet: ergo ex parte effectus nihil ex cogitari potest, propter quod tunc magis habet gratia ra- tionem dispositio- ne praeui- x, quam nūc habet. Ne- que etiam ex parte Dei, quia talis Dei voluntas in ef- fectu manifestanda esset, nec potest variare inter res ipsas modum causalitatis, nisi variet etiam dependentiam vel habitudinem. Dices, posset velle ut gra- tia vni- onis penderet à gratia sanctificante, ita ut non aliter vele, vni- onem facere, nisi in anima habente talem gratiam. Respondeatur, si per dependentia soluta- nom solum intelligamus, illam mutuam connexio- nem inter illas duas gratias in ordine ad voluntatē Dei operantis, concedo, posse Deum facere has gra- tias cum hac connexione, imo verisimile est ita nūc voluisse ac fecisse, quia non nisi optimo & decre- simo modo voluit hoc mysterium operari: sed ex hac connexione non sequitur, gratiam habitualem fieri dispositio- ne praeui- x ad vni- onem, quia po- test illa connexio esse, non tanquam dispositio- ne praeui- x, sed tanquam proprietas necessario conse- quentis. Nec poterat aliter esse volita illa connexio, quia aliud illa proprietas gratiae necessario suppo- nit vni- onem. Sicut substantia animae necessario est connexa cum potentia intellectu, & ut sic dici po- test aliquo modo penderet ab illa ut supra explicatū est, non tamen propterea dici potest intellectus dispositio- praeui- x ad animam, neque illius Philosophorum ita loquitur: sed est proprietas & dispositio- co- sequens & ornans animam. Et Deus, qui, ut autor naturae vult illam connexio- nem non potest aliter illam velle, supposito quod vult, intellectum non esse, nisi in haren- tem ipsi animae.

Ad ultimam ergo confirmationem concedo, hu- iusmodi

Accidentia-
ria, perfec-
ta ad pub-
licam comple-
xionem di-
ffusio esse
nequit,

Non impli-
cat absolute
gratiam ab
bitu, sed of-
fer instrumentum
Physicu-
m an effi-
cientiam o-
nionem by-
postaticam;
fusus, fisi-
cula gra-
tiae prola-
canam.

Ad. finis.

R. rationib-
us opere sen-
tientia sua-
misi.

Ita modi causalitatem esse impossibilem gratia habituali respectu gratiae unionis propter intrinsecam & inseparabilem habitudinem seu ordinem, quo secundum propriam rationem seu ordinem naturæ illam presupponit, in ea natura, quæ non habet substantiam propriam, sed impeditam per unionem; sicut est impossibile, ut in natura habente propriam substantiam gratia aut alia forma accidentalis sit dispositio prævia, vel Physica, vel moralis ad ipsam substantiam, propter rationem sepe factam quod substantiale complementum naturæ sua præsupponit ad accidentarias perfectiones, qui ordo est inparabilis a rebus, quia ab ipsis non distinguuntur; & quia ante substantiam non intelligitur natura habere statutum in quo possit accidentia sustentare: hic autem ordo est directe repugnans ordinis dispositio prævia, ut satis declaratum est.

De Physica autem efficiencia (quod in secunda probatione in contrarium inquiritur) varijs possent esse dicendi modi, tamen, consequenter loquendo, dicendum videtur, quod licet simpliciter non repugnet, Deum ut gratia habitualis ut instrumento Physico ad efficiendam unionem hypotheticam, ut argumentum recte probat; nihilominus tamen repugnare, ut, quando utraque gratia simul confertur eidem naturæ, gratia unionis habet effectum à gratia habituali, quia causa est in eius simpliciter præsuppositum in existendo ordine naturæ ad suum effectum, nec potest illum simpliciter præsupponere, quia efficiere supponit esse: gratia autem habitualis inveniens naturæ vnde Verbo, necessario supponit ordinem naturæ unionem ut ostendit est: ergo. Et confirmatur ac declaratur illo simili; nam Deus, creando animam substantiem auctam in intellectu & voluntate, non potest illam in intellectu ut in instrumento ad efficiendam ipsammet animam, in qua inhæret, vel substantiam eius: ergo similiter, &c. Ratio denique explicatur in hunc modum, quia ut accidentis inhærens efficit simpliciter supponi debet substantiam in suo esse à subiecto; in quo inhæret, quia non aliter existit, nec per aliam actionem nisi quia est ex subiecto, non potest autem subiectum sustinere accidentem, nisi vel ipsum substantiam sit, & quia se ipsum sustentans, vel sustentans ab alio, tanquam substantia in illo: ergo de primo ad vitium, non potest accidentis inhærens alicui naturæ esse principium substantię eius, vel unionis, quæ est ad substantiam.

Ad tertium concedo, posse dari causam dispositi-
vam moralen cum aliqua prioritate naturæ in eo D
genere cause respectu sui effectus, nego tamen inde, sequi, huiusmodi causalitatem, posse communicari
gratia respectu unionis: imo, quia hæc causalitas, quæmvis moralis, prioritatem aliquam requirit & præsuppositionem in existendo, ideo repugnat huiusmodi causalitatem gratia habituali communica-
ri, ut declaratum est.

Ad alias rationes contraria sententia facilis etia-
est responso. Ad. 1. concedo, posse Deum, hæc dona
conferre, vnum ad aliud ordinando in ratione me-
dij aut finis, quod pender ex voluntate operantis; non tamen posset aliquid ordinem causalitatem inter ipsam res instituere, quæ non solum in eis non habeat fundamentum, verum etiam repugnet modo ex-
istendi earum, & intrinseco ordinem, quem inter se habent. Ad secundum, quia infertur non posse gratiam habitualem dari ut proprietatem consequentem gratiam unionis, negatur sequela, non enim est similia ratio: nam licet gratia habitualis non requirat ex natura sua gratiam unionis, nec pe-
nitat esse proprietatem eius, tamen est conuerso gratia
unionis, quando est, postulat gratiam habitualem, sive ut proprietatem Physicam, sive ut moraliter debitam: & ad hoc causalitatis genus nulla est in rebus ipsiis repugnantia, sed maxima proportio, quia, ybi hæc duæ gratiae coniunguntur, vñio simpliciter

A præsupponitur & est natura prior. Ad tertiam iam responsum est, nam est magna deceptio, ex conne-
xione rerum in ordine ad voluntatem agentis, in-
ferre causalitem præiuræ dispositionis. Ad 4. conce-
do, naturam præexistentem in propria persona posse disponi per gratiam, vel actus eius ad unionem posteriori tempore factam in illa natura: illa tamen est dispositio quasi remota, non proxima. Vnde, considerando illammet gratiam & actus eius, ut sunt vel conservantur in eodem instanti, in quo in illa natura perficitur vñio hypothistica, ut sic non haberent rationem dispositionis, sed tantum pro-
prietatem vel effectum consequentium unionem; quia ut rur existunt vel conseruantur, omnino præsupponit unionem, ut in simili explicabimus latius infra. q. 6. disp. 17. sect. 6. Ultimum argumen-
tum nō eger responhone: admittamus enim omnes illas congruentias ut de facto gratia habitualis non sit dispositio ad unionem. Vtterius vero addimus etiam hoc repugnasse. Estq; valde probabile, quod si illa causalitas non repugnat cum alio ordine na-
ture, quia vñio præsupponitur ad gratiam non esse de facto exculsa, quia cum ea simili coniungi posset alia habitudo secundum quam gratia est proprietatis debita unioni quam supponit: excluditur ergo, quia repugnat cum illo ordine; & hanc existimo esse mentem D. Tho. quando illa ratione vñus est: alias non fuisse efficax probatio.

Ad primam confirmationem, iam explicatum est, quomodo ex parte corporis possit antecedere aliqua dispositio, pulchritudo vero, de qua ibi est sermo, potius est dispositio consequens, & ornans, quam præparans, nisi fortasse, quatenus fundamen-
tum habeat in perfecta corporis complexione, & organizzazione que antecedit, ut dispositio ad ipsam animam, ut dictum est.

Ad secundam confirmationem respondeatur, etiam gratiam habitualem ordinari aliquo modo ad operationem, ut principium quæ principale, & pri-
mum: & deinde etiam, ut confert esse participatum diuinæ naturæ: non est congrua dispositio præparans ad unionem substantialem in substantia diuina, non participata: sed vñra & increata. Quia illud est, quod confert, accidentale est, quod supponit esse substantiale: & in Christo supponit ipsam unionem tanquam radicem à quo suo modo dimanat,

SECTIO III.

Vñrum humanitas Christi unionem suam ad Vñ-
rum mereri potuerit.

Xpeditis breuiter aliis causis, dicendum iam est
De causa meritoria, in qua potissimum haec dis-
putatio versatur. Haec autem causa intelligi potest,
aut intra ipsum Christum existens, aut extra, & de
utraque dicendum est. In ipso autem Christo distin-
guimus humanitatem (sub qua animam compre-
hendimus, ut natura antecedit unionem) ab ipso
met Christo, quoniam in singulis est specialis diffi-
cultas. Supponimus autem, humanitatem Christi
non prius tempore existisse in rerum natura, quam
fuerit vñta Verbo, atq; adeo Christum ipsum non
prius fuisse hominem quam Deum, ne modo dispu-
tare cum illis hæreticis necesse sit, qui dixerunt Christum
prius fuisse purum hominem, & deinde meri-
tuisse suam unionem ad Deum, illi enim suppone-
bant, vel animam Christi existisse ante incarnationem,
ut Origenes, vel vt Photinus & Nestorius, et
iam hunc hominem prius fuisse, quam fuerit Deus,
sive Deo vñtus: ac denique non veram incarnationem;
sed unionem tantum accidentalem meruisse dice-
bant. Sed hociam refutatum est; aliud vero funda-
mentum infra disp. 16. ex professo improbatum, vbi
hoc quod nunc supponimus, ostendemus.

In hac ergo quæstione varijs dicendi modi esse
possunt

possunt. Primus est, quod Christi anima, seu huma-
nitas de condigno, vel saltem de congruo meruerit
assumptionem suam. Quem modum videntur con-
sequenter debuisse asserere autores precedenti se-
ctione citati, qui dicebant præcessisse in anima vel
humanitate dispositionem gratiæ habitualis. Nam
indebet potuisse etiam præcedere operationem talis
gratiæ, ergo per illam potuit illa anima se præparare
ad vniōnem, quod si potuit, ita factum est, quia per-
ficiissimus modus recipiendi dona Dei est per pro-
priæ recipientis dispositionem, & credendum est o-
mnia dona gratiæ, etiam ipsam vniōnem; perfectissi-
mo modo collata fuisse Christi humanitat. Rursus
omnis disposicio per actum supernaturalem, &
procedens à subiecto informata gratia, est aliquo
modo meritoria, saltem de congruo, illius boni, ad
quod est tempore etiam statim in eodem instanti
conferendum sit, quia non est de ratione meriti, vt
tempore, sed natura tamē antecedat præmium, vt
in merito de congruo patet in ultima dispositione ad
primam gratiæ, & in merito de condigno in augmen-
to gratiæ, & eius merito. Et confirmatur, quia non
est necesse omnes operationes esse suppositorum,
vel subistentium; possunt enim esse à quaenam re,
seu forma individua existere. Arist. enim 1. Metaph.
c.1. non dicit actiones esse suppositorum, sed singu-
larium. Et forma caloris, si intelligitur existens, in-
telligitur sufficiens ad calefaciendum, etiam si neq;
inherens, vel sublimes intelligatur: sed anima rationalis
Christi singularis & individua prius natura
existit quam vniat. Potuit ergo etiā prius natura
operari, & per illam operationem suam vniōnem
mereri. Imo etiam si secundum Thomistam sup-
ponetur prius natura, tantum secundum esse essentia,
verum partem & reale, & actuale, potest contra eos
procedere argumentum, nam ipsi concedunt animam secundum illud esse, esse sufficiens principiū,
quæ manat existentia, ergo etiam esse potest suffi-
ciens principiū operationem. In nostra vero senti-
entia fortius vrgit argumentum, cum quia anima,
vt existens est sufficiens principiū suę sublimes,
vt supra dictum est: cum etiam quia ipsa sublimes
non videtur per se requirita ad operationem, vt ne-
cessario prius natura supponenda sit.

Secundus modus dicendi sit, de potentia quidem
absoluta potuisse humanitatem, vel animam Christi
mereri vniōnem suam, non tamen de potentia
ordinaria, atq; adeo nec de facto meruisse. Funda-
mentum esse videtur, quia de potentia ordinaria o-
peratio supponit constitutionem personæ, vel rei
sublimes: non tamen de potentia absoluta. Hunc
modum tenet Caietanus, hic arti. 11. cuius fundamen-
tum fortasse aliud fuit, existimat enim ille ex natu-
rarei, naturam prius personalitatem terminari, quam
existat, quem ordinem dicit esse seruatum in humani-
tate Christi, & illo stante, non existimo dicere
Caietanus potuisse etiam de potentia absoluta antecedere
meritum in illa humanitate. Dicit tamen
idem Caietanus infra quæst. 4. art. 2. de potentia ab-
soluta posse inuerti hanc ordinem, atque adeo hu-
manitatem, vt sic posse existere prius non solum na-
tura sed etiam tempore quam aliqua personalitate
terminetur, illam ergo humanitatem sic existentem
videtur dicere potuisse mereri de potentia absoluta
suum vniōnem.

In hac re distinguamus in primis inter ipsam v-
niōnem & diuinam electionem, seu prædestinationem,
qua illa humanitas vel anima præordinata fuit
ab æterno ad hanc vniōnem. Est enim de his diu-
sa ratio, quia difficultus multo est mereri prædesti-
nationem, quam effectum eius: imo potest hic ca-
dere sub meritum quamvis illa non cadat.

Supponamus deinde nos loqui de incarnatione,
prout facta est simul tempore cum creatione ipsius
animæ, & compositione seu formatione humanita-

A tis, vt omittamus errorem Photini & aliorum qui Error Photis
dixerunt Christum prius tempore extitisse, & per n*on*
sua merita meruisse vniōnem illam quam illi pone-
bant, scilicet accidentalem; & Origenis, qui 2. Peri-
arch. c. 6. dixit, animam Christi prius fuisse creatam,
& per bona opera mortalia meruisse incarnationem, vt latius infra quæst. 6. dicam.

Vtimo suppono duplēcēm hic posse esse quæstio-
nem, scilicet, vel de merito fundato in operibus que
natura antecedat vniōnem, vel de merito fundato
in operibus, natura vel tempore posterioribus vni-
o ne (meritum enim fundatum in operibus illius ani-
mae & tempore prioribus vniōne, nullum esse po-
tuit, vt constat ex secunda suppositione) hic solum
agimus de merito priori modo fundato in opere
antecedenti, nam si quod fundari posset in opere
subsequenti, illud non iam esset meritum solius hu-
manitatis, sed Christi, & ita de illo erit sermo in se-
ctione sequenti.

Dico primo, Christi anima vel humanitas nec
meruit, nec mereri potuit prædestinatione, seu elec-
tionem suam ad hypostaticam vniōnem. Hæc est
certa & communis omnium, quos in sequenti affer-
tione citabo, & à fortiori probatur, quia nulla per-
sona angelica, vel humana potest mereri totam suā
prædestinationem ad gloriam, ergo multo minus
potuit hæc anima mereri prædestinationem ad vni-
ōnem hanc. Patet consequentia, quia ex parte ter-
mini est multo maior repugnanciæ, quia est multo
perfectior, & altior: ex parte vero ipsius prædestina-
tio nis est eadem ratio, quia sicut in ceteris prædesti-
natio nis est ratio omnis boni supernaturalis, à quo me-
ritum proficitur: ita & in Christi anima vel hu-
manitate. Confirmatur, & à priori explicatur ratio,
quia meritum necesse est, vt antecedat præmium,
vel in re ipsa secundum existentiam, vel saltem in
præscientia Dei, secundum præscientiam obiectuā,
seu (vt alii volunt) secundum existentiam in æter-
nitate. Cum enim meritum sit causa, vel ratio præ-
mij, necesse est, vt aliquo modo illud antecederet: non
potest autem intelligi, nisi alterutro ex dictis modis:
sed non potuit meritum in anima Christi antecede-
re electionem suam secundum realem durationem,
vt per se constat, quia illa electio fuit æterna, & me-
ritum in tempore fit: neque etiam potuit antecede-
re secundum præscientiam, quia præscientiam talis
meriti antecedit voluntas dandi gratiam, qua sit ta-
le meritum, qua gratia in anima Christi, vel ex grati-
a, vniōnis vel saltem manans ex vniōne, vel ordi-
nata ad vniōnem iuxta varias sententias. Vnde illa
voluntas vel est electio ad vniōnem, vel supponit il-
lam, ergo est ante præscientiam meritorum, ergo illa
merita nullo modo antecedunt, & consequenter
neque possunt esse ratio talis electionis. Ex hoc sen-
su explicanda est illa vulgaris ratio in hac mate-
ria, vt sit efficax, scilicet, electio Dei est increata, &
æterna, ergo non potest cadere sub meritum. Vnuer-
saliter enim hæc cōsequētia non est bona, quia ali-
qua electio Dei, licet sit increata & æterna, tamen
quia est actus liber, & terminatus ad creaturam, vt
sic potest interdum habere aliquam rationem ex
parte alicuius meriti ab æterno prævisi, vt infra que-
stione decima nona latius dicam. Solum ergo tenet
in electione, & merito respectu ciudem, quia ipsa
electio est radix ipsius meritum ut existens, quam
ut prævisi ab æterno.

Dices, quamvis absoluta præscientia meriti in tali obiectu
humanitate non antecedit electionem eiusdem:
tamen præscientia conditionata antecedit, præciuit
enim Deus, quod si assumeret humanitatem, in illa
futura erant magna merita. Quod argumentum magis
de ipso Christo, quam de humanitate procedit.

Respondeatur, hanc præscientiam sufficere ad ratio-
nem causæ finalis: non vero ad causam meritorum,
vt sumitur ex D. Thoma quæst. 29. de verit. articu. 6.

D. Thomæ

Quod

Quod à posteriori patet in omnibus prædestinationis. Nam de omnibus præuidet Deus, quid sint acturi, si hanc vel illam gratiam conferat, vnde si vult conferre, non ideo est, quia habituri sunt illa merita, quod significat habitudinē causa meritoria: sed ut illa habeant, quod significat habitudinem causē finalis. Signū etiam huius est: quia de omni humanitate possibili habuit Deus illam conditionalem sciētrā, quæcunq; enim assumerebatur, in illa habere posset infinita merita. Ratio vero est, quia causa finalis mouet potest ut fiat, & ideo non supponit necessario sum esse, ut ab solute existens in se, vel in præscientia; sed solum supponit esse cognitum, ut possibile, vel ut suorum sub conditione id est, si hęc, vel illa merita applicentur: ut vero causa meritoria mouet, ut existens sicut in præscientia præmiantur, quæ moraliter equitaleat reali existentia, quia participat aliquid rationem cause efficiens saltem moralis, & ideo requirit aliquam existentiam. Causa enim meritoria censurā aliquid conferre ad effectum, & quasi de suo aliquid ponere, & est quasi medium ad comparandum finem. Addit; illam etiam conditionatam præscientiam non haberi de humanitate ipsa; sed de hominē ex illa constante, quia (ut iam dicam) humanitas meriti capax non est, atque ita non præsivit Deus, si assumere humanitatem merita ipsam habituram, sed Christum in humanitate; & per humanitatem meritorum.

Obiectio.

Repon.

Et hinc facile soluitur alia obiectio, scilicet, quia potuit humanitas Christi prædestinationi prius ad gratiam & gloriam creatum, & in illa sic prædestinata potuerunt præuideri in merita, propter quæ ad uniuersum hypostaticam prædestinaretur.

Respondet enim, argumentum primo supponere humanitatem esse capacem meriti, quod falso est. Deinde prædestinationis illius anima ad gloriam non antecedit prædestinationem ad uniuersum personalem; sed potius subsequitur. Nam sicut illa gloria est velut proprietas huius uniuersi: ita prædestinationis Christi vel eius anima ad illam gloriam est, tanquam ad proprietatem consequentem Incarnationem, vnde supponit prædestinationem Incarnationis. Ad denique meritum Incarnationis, præserit in pura creatura intelligi non potest, nisi supposita ordinatione, & prædestinatione talis uniuersi, quia ex natura rei nullum tale meritum esse potest (ut infra ostendam) sed tantum supposita ordinatione diuinā, omnino ergo meritum huiusmodi necessario supponit voluntatem Dei de Incarnatione futura, & propterea volentis talis amērita. Et consequenter non potest tale meritum esse de toto Incarnationis prædestinatione. An vero illa voluntas quæ supponit ad prædestinationem, debeat esse effecta, & beneplacita, vel possit sufficere voluntas inefficax, & antecedens, non est huius loci explicare: satis est in proposito, Incarnationem, & merita quæ in Christo, & in humanitate fuerunt, supposuisse absoluam & efficacem Dei voluntatem, tam Incarnationem ipsam quam Christi merita prædemonstrant, ut infra quæstionē octaua, & decima nona, & vigesima quarta explicabimus.

Deo secundo, Animā Christi, vel humanitatem non meruit suam uniuersum, seu assumptionem. Conclusio est diuī Thomā hic, & in ea conuenient Caietanus & omnes Thomistæ Alesis; par. q. 8. memb. 3. art. 2. Secundus, Durandus & alij præcedenti sectione citati, qui negant, in humanitate dispositionem aliquam ad uniuersum gratiam præcessisse, consequenter, & à fortiori meritum omne negare debent, tum quia si in humanitate non potuit antecedere habitus, multo minus actus: tum quia si non antecedens gratia, non fuit ultimum meriti fundamentum. Et probatur primo ex Scriptura sacra, in qua mysterium hoc, & beneficium Incarnationis soli diuinæ misericordiæ, & charitati tribuitur. *Ioan. 3. Si Deus*

D. Thom.

Caiet.

Ales.

Secund.

Durand.

Ioan. 3.

A dilexit mundum, &c. *Luc. 2. Per vestera misericordia Dei, Luc. 1.* *Cor. ad Ephes. 2. Propter nimiam charitatem, &c. 1. ad Ephes. 2.* *Timot. 3. dicitur, Magnum pietatis sacramentum. Et ad Tit. 3.* *Tit. 3. Apparuit gratia Dei, &c. & ca. 3. Apparuit benignitas & humanitas, &c. Quæ testimonia non satis probant hanc conclusionem de fide (ut quidam censent) *Uno hys. statuta regi. diu Christi. Chemum mira Dei gr. 114.* quia revera non loquuntur de Incarnatione respondeant, sed respectu nostri, ut est beneficium nobis collatum ad nostram redēmptionem, sic enim dicunt: *Est fine meritis nostris, ut probant dicta testimonia: quod vero respectu humanitatis Christi nullum ibi interuenierit meritum, non satis ex illis locis colligi potest: sed solum probabile argumentum: cum enim semper Scriptura iudicat beneficium simpliciter & absolute reuocet in Dei misericordiam & liberalitatem, videntur omnia merita simpliciter exculsa. Sumi etiam hoc potest ex illo *Psalm. 8. Quid est homo quid memor es eius, &c. usque ad illud. Conſiſtisti cum super opera manuum tuarum. Qui bus verbis satis indicatur id factum esse fine merito hominis sic exaltati: etiam verba de Christo interpretatur Apostolus ad Hebreos 2. vbi inter alia art. *Eum autem, qui modico, quam Angeli minorantur eis, videamus leum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum: Vbi indicatur, illam exaltationem humanitatis: supra omnes Angelos ante omne meritum esse: ut vero gloriam & honorem quem postea per passionem adeptus est Christus, ex merito fuisse consequuntum. Hinc etiam Ioan. 1. Hoc mysterium gratia *Ioan. 1.* vocatur, non nobis tantum facta, sed simpliciter, quia non ex operibus data est.****

Secundo, hanc veritatem expressius, quam alij patres, docuit August. de prædestinatione sancti cap. 15. vbi primum de natura ipsa humana expresse interrogat, quibus meritis hoc sibi comparari: Deinde de ipso homine Christo, & tandem concludit in hoc esse similem illam gratiam uniuersis in Christo primæ gratiæ, quæ nobis conferitur, quod sicut illa ex nullis præcedentibus meritis Christi hominis, & humanitatis eius collata est: ita hæc fine nostris meritis datur. Idem reperit de bono perseverantia c. vlt. & de correptione & gratia cap. ii. videtur dicere hoc esse de fide: *Neq; enim quicquam ait, tantare huius & fidei cactus est ignorans, &c. Sed ibi plane loquitur contra Photinum & alios, afferentes Christum iustum hominem, ac sanctum prius extitisse, atque bonis suis operibus meruisse coniunctionem spicialem cum Deo, qui in duobus errarunt contra fidem, tum quod incarnationem negabant factam à principio conceptionis Christi, ex quo inferebant cedisse sub merito; tum quod illam incarnationem non veram hypostaticam uniuersum eum Deo, sed accidentalem dicebant; ut Nestoriani. Et ex quolibet horum principiorum afferentes Christum, vel humanitatem eius meruisse suam incarnationem, est fine dubio contra fidem. At vero Aug. solum ex eo colligit, humanitatem non fuisse assumptam ex meritis, quia non prius tempore extitit, quam fuerit assumpta. Quæ consequentia licet bona sit ratione materia (ut statim dicam) non tamen per se sufficit ad faciendam conclusionem de fide. Eandem tamen sententiam repetit Aug. in Ench. c. 36. & 46. & 13. de Trinitate, c. 17. & tract. 2. in Ioann.*

Vltimo arguitur ratione illa communi, quæ ita explicatur. Quia meritum debet antecedere præmio saltem ordine naturæ: sed in Christi humanitate non præcessit ordiné naturæ aliquod opus meritorium ante assumptionem, ergo. Major supponitur ex materia de merito, & ex supra dictis explicando sensum huius dubij, in quo versamur. Minor probanda est ex dictis in sectione præcedenti, quia operatio animæ est quoddam accidentem eius; sed ostensum est, nullā formam accidentalem, præsertim extrinsecam, seu non habentem intrinsecam & necessariam connexionem cum ipsa substantia, antecedere ordine

ordinenatur propria substantiam, atque adeo neque hanc hypostaticam vniōem, ergo idem dicendum est de operatione, atque adeo de merito, quod in operatione fundatur. Et hoc sensu optime procedit illa ratio, quae in eandem coincidit; quod scilicet actiones sunt suppositorum, seu substantiū: sed humanitas, seu actus prius natura, quam vniōetur, non fuit suppositum, nec substantia, ergo neque capax operationis, nec meriti. Maior habet ure ex cōmuni sensu Philosphorum, & ex Arist. in citato loco Metaphys. qui (vt ego existim) pro eodem duxit naturam singularem & suppositum, & ex dictis ita explicanda est; & probanda, quia licet substantia non sit formale principium operandi; tamen est condicio ex natura rei praequista in operante proper illam rationem, quia complementum rei in proprio esse substantiali secundum natura ordinem operationem antecedit. Quod à simili explicatur in forma accidentali, in qua etiam ex natura rei distinguuntur actualis inherētia ab ipsa existentia, & tamen ex natura rei quando, accidens prius natura intelligi debet non solum existens, sed etiam inherētis, quā actu operans, quia prius constituti debet in suo naturali modo ostendit, quā operetur. Et hinc etiam sit, quod si per Dei potentiam accidens sine subiecto conseruerit, prius intelligetur esse suo modo per se existens, quam operans, quia cum inherētia sit magis intrinsecā accidenti, quam actio, & ex natura rei prius illi conueniat, ea impedita per aliū modum per se existendi, necesse est ut talia etiam modus actionem antecedat atque vniuersaliter, ut forma in re prius habeat vnum vel alium determinatum modum effendi, quam agat: sic ergo in proposito substantia propria, tanquam modus maxime intrinsecus natura, ex natura rei antecedit operationem, & ideo quando per hanc hypostaticam vniōem impeditur, etiam talem vniōem antecedere operationem necesse est.

Et hanc ratione soluitur facile fundamentū prioris sententia. Concedo enim consequenter loquendo ita potuisse probabiliter, imo & probabiliter dici in illa opinione, quae ponet dispositionem gratia antecedenter in ipsa humanitate. Sed propterea illa reieciimus, & ab inconvenienti, hoc eodem argumento illam impugnauimus.

Ad confirmationem, sunt, qui propter illam concedant potuisse in humanitate præcedere aliquam operationem liberam ordinem naturae vniōem: sed hanc non potuisse esse meritoriam, quia non p̄cedebat ex gratia. Hoc vero measentia incontanter dicitur. Quia si operatio libera & moralis, seu vir tuis acquisitio, potuit in humanitate antecedere vniōem, cur non etiam supernaturalis? vel cur non etiam habitus infusus? vel saltē operatio supernaturalis procedens ab auxilio? Si enim dicatur, hanc dona supernaturalia ratione vniōis conferri, principium petitur. Hoc enim controvenerit, nam quā vniō semel habita sufficiens ratio sit, ut hęc omnia auxilia præbeantur, tamen etiam possunt ex voluntate Dei per se concedi cuicunq; naturę illorū capaci, atq; adeo possent dari natura humana, vt per illa se actualiter disponeret ad vniōē, & aliquo modo meretur illa, si illorum esset capax. Alter ergo ex dictis respondendum est, etiam prius natura anima supponatur existens: non tamen potuisse prius natura operari, quam substat propria substantia, vel substantia verbi, cuius ratio satis explicata est.

Ex quibus tandem dico tertio, etiam de potentia absoluta fieri non potuisse, vt humanitas mereretur suam incarnationem eo modo, quo nunc agimus. Nam in primis suppono, humanitatem separatam ab omni supposito proprio & alieno non possit existere in terrena natura, & consequenter in illa vt sic, būiū modi meritorum esse non posse. An vero in proprio supposito prius existente esse potuerit, dicetur

secundū. Deinde cum ex natura rei sit prior substantia, quam operatio, nulla ratione potest hęc ordo immutari, quia est prorsus intrinsecus & quasi essentia. Quod ita declaro, quia non potuit Deus facere, vt humanitas in proprio supposito prius natura operaretur, quam substat, quia non potest facere, quia substantia sit magis intrinsecā, & ex natura sua anterior operatione. Deinde non potuit hęc substantia propria impediri per vniōem ad Verbum alio modo, quam de facto impedita est, ergo, si de facto non intelligitur talis ordo natura, quo operatio humanitatis præcedat vniōem, nulla ratione est illa possibilis. Deniq; rationes in præcedente sectione factæ in præsente casu procedunt.

Præter hos autem modos nullus aliis excogitari potest, quo humanitas per opera ordinē natura antecedetia, hypostaticam vniōem mereatur. Dicunt vero aliqui, potuisse humanitatem existere per existentiam Verbi, & vt sic existentem, mereri vniōem ad hypostasim seu substantiam Verbi. Nam licet vniō ad substantiam (vt aiunt) naturaliter sit prior, quam ad existentiam, posset tamen Deus hęc ordinem immutare. Addunt verò meritorum illud nō fore omnino perfectum, & de condigno, eo quod nō est ab infinita persona, sed à natura, quae licet per infinitam existentiam existet, illa tamen existentia non ita dignificaret operationem sicut persona. Sed mirum est, quod falsa principia in hac imaginatione seu fictione includantur. Primum, posse naturam existere per alienam existentiam, de quo infra q. 17. Secundum, posse intelligi vniōem substantiali cum Deo, & non esse in hypostasi, nec substantia: illa enim vniō cum existentia substantiali est, & tamen non ponitur esse in hypostasi, nec ad substantiam relinquit ergo ut talis vniō sit in natura, quia iuxta doctrinam Conciliorum supra traditam, non est aliud genus vniōis substantialis inter duas substantialis naturas. Et ex eadem doctrina constat, quam sit falsum illud consequens, constabitq; amplius ex dicendis infra q. 2. Tertium, posse esse realem natura ordinem inter vniōem ad existentiam, & non ad substantiam Verbi. Qui enim hoc concipi potest, cum existentia illa & substantia in re nullo modo actualiter distinguantur? Vbi enim non est in re distinctio, nec realis ordo natura esse potest. Quod magis declaratur ex parte humanitatis; aut enim in illa sunt duo modi vniōis ex natura rei distincti, vnius ad existentiam, & aliis ad substantiam diuinam, aut est vnius tantum. Primum per se apparente valde absurdum. Cur enim distinguuntur in re vniōes, cum neq; in re que vniōtur, neq; in re ad quam vniōtur, reperiatur talis distinctio ex natura rei? Adeo etiam, quod neque illa vniōes sunt separabiles, alias posset manere humanitas existens diuina existentia in propria persona: quod nemo (credo) prudens affirmabit. Nullum ergo est principium aut signum distinctionis ex natura rei inter illas. Quod si vniō est in re eadem in seipso; & existentia cum substantia Verbi in re est idem: non potest ordo natura in illa vniō ex cogitari, neque est distinctum donum Dei illa vniō, ut terminatur ad existentiam, vel ad substantiam: non ergo potest tale meritorum intercedere inter illas duas vniōes, etiamq; eas admittamus, & demus ratione distinguere: quia hęc distinctione non satis est, vt inter eas, vero ordinē natura & causalitatis, quasi interponatur seu intercedat.

Sed de hac re iterum redibit sermo infra q. 17. Quartum denique absurdum, quod inuoluitur in prædicta assertione, est suppositis his principiis non habere operationem, infinitam dignitatem moralem ab existentia diuina, sicut habet a substantia. Quænam enim differentia ratio reddi potest? Numquid minoris perfectionis aut dignitatis est existentia diuina, quam substantia? Non sanè, cum sit infinita in generentis. Aut fortasse existen-

minus influit in operationē quam subsistētia? A Non certe, nam secundum veriorem metaphysicam existētia naturē per se influit, natura enim nō influit nisi vt actualis entitas: & in omni opinione existētia est conditio magis necessaria ad agendum quam subsistētia. Aut fortasse differentia in hoc cōfūstis, quod suppositum sit quod operatur, non natura, etiam existētis? At vero, sicut hoc in se verum sit, tamen, nec inde sequitur, naturē dignitatem nihil conferre valorem meriti, sicut confert gratia, licet non sit ipsa quæ operatur, sed principium operandi. Neque in ea hypothēsi, in qua proceditur, id dicitur consequenter, afferunt enim humanitas existētia in eo casu mereri vniōnem hypothēticam: cōsequenter ergo afferendum est, illam esse quæ operatur, non enim meretur, nisi operando: ergo, cum illa non operetur nisi existētis, neque etiam meretur nisi existētis: ergo, si existētia infinita dignitatis, ex habitudine, & coniunctione ad illam, haberet opus infinitum valorem, sicut etiam humanitas haberet infinitam dignitatem & sanctificatiōnem non minus quam ex vniōne ad subsistētiam. Est ergo hic dicendi modus (iudicio quidem meo) nec sibi constans, nec absoluto verisimilis aut probabilis.

SECTIO IV.

Virum Christus Dominus mereri potuerit Incarnationem suam.

Hec quæstio non habet locum, vt ex supra dīpore vel natura præcedentibus ipsam vniōnē. Quia Christus solum antecedit vniōnem vt Deus, vt sic autem meriti capax non est (vt suppono) sed vt Deus homo, & vt sic resulat per vniōnem, vt posterius saltem natura sequitur operatio. Quamobrem instituitur tota ista quæstio de merito in posterioribus operibus fundato.

De quibus secundo certum est, non potuisse per illa Christum Dominum mereri prædestinationem Incarnationis, per quamipse vt homo, prædestinatus est, vt esset filius Dei naturalis. Hoc enim probat adducta omnia superiori sectione pro prima conclusione, quia scilicet illa merita neque in duratio- ne, neque in præficiencia potuerunt antecedere hanc prædestinationem, cum ab illa proficiantur. Nam quod cognoscantur merita possibilia non refertur in ratio vniōndi incarnationem, nisi fortasse per modum finis, quia causa meritoria (vt dixi) cum habeat mortalem quandam efficientiam, supponi debet secundum actualem existētiam saltem in prævisione præmiantis. Ex eadem ratione non sufficit præficiencia conditionata eorundem meritorum, vt dictum est sc̄t. præced. Atq; hinc vltius colligitur, primam futuritionem (vt sc̄dīcā) incarnationis non potuisse sub merito Christi cadere, id est, non potuisse Christum mereri vt suaincarnatione esset futura. Probatur primo ex proposta afferatione, quia hoc ipso quod incarnatione Christi prædestinata est, seu prædēfinita vt in tempore fieret, sicut infallibiliter futura, sed non potuisse Christus mereri prædestinationem incarnationis: ergo nec quod simpliciter futura esset. Secundo quia non potuit alicuius esse ex meritis Christi, nisi illa supponantur vel prævideantur, saltem vt futura: sed merita futura supponunt incarnationem futuram: ergo non possunt esse causa meritoria ob quam simpliciter sit futura incarnatione, sed necessario supponi debet, & ante omne tale meritoria futura sit incarnatione, ita vt sicut de possibili non potest esse vera hæc causalis. Quia merita Christi sunt possibilia, ideo incarnatione est possibilis, sed potius ē conuerso, ita de futuro, nō ideo futura est incarnatione, quia merita Christi sunt

futura, sed ē contrario, quia incarnatione erit, ideo ab illa erunt merita.

Dificultas ergo supereft, an ipsa Incarnatione potuerit in re ipsa fieri propter merita præuisa ipsius Christi iam prædestinata. Et ratio dubijs est, quia gratia antiquorum patrum propter merita Christi præuisa, multo ante tempore illis data est, ergo quamvis Incarnatione ordine temporis vel natura eadem merita præcesserit, nihilominus propter illa præuisa potuit exhiberi. Si enim in genere loquendo ad rationem meriti satis est, vt in præmiantis scientia præmium antecedat, cur non hic etiam sufficiet? Dicatur fortasse rationē esse, quia ipsa Incarnatione totius meriti principium est: non autem gratia patrum antiquorum. Sed contra, primo, quia Incarnatione non B vt exhibita, sed tantum præuisa, meriti etiam præmisi principium intelligitur, ergo sicut Incarnatione illa, vt prædestinata, non potuerit cadere sub rale merita, tamen vt re ipsa facta, optime potuit. Quod ita explicatur, quia postquam Deus prædestinavit & præuidit Christum habiturum infinita merita, potuit non exequi illam Incarnationem nisi intuitu illorum meritorum, quia libere operatur: & potest prout vult, sua dona conferre. Nam ex eisdem meritis eodem modo præuisis paravit viam Incarnationi exequendæ, & dedit gratiam Virgini, qua eslet condigna mater Incarnati Dei.

In haec quæstione non dubitamus, quin in operibus Christi Domini fuerit sufficiens valor, vt gratia vniōnis merentur in genere illa loquendo, quia (vt supra quæstione prima, articulo secundo demonstratum est) illa valorem infinitum habuerunt. Unde si ordinaretur merita, vt Pater, vel Spiritus sanctus incarnaretur, vel si assumptus p̄t prius naturam Angelicam, & per illam operaretur ordinando merita ad assumptionem huius humanitatis, sine dubio illam mereri de toto rigore iustitiae posset, vt ibi dicunt est, quia nulla conditio ad meritum necessaria illi dicitur. Dificultas ergo tantum est, si de hac numero Incarnatione, vt obtinenda per opera & merita exequenda per humanitatem assumptam per eandem Incarnationem. Et hoc modo multorum opinio est, implicere contradictionem Christum meruisse hanc Incarnationem; propter illam rationē, quia impossibile est, principium meriti sub meritu cadere. Quæ varijs modis confirmantur: primo quia alias quilibet homo primam gratiam mereri sibi posset, per opera, scilicet, ab ipsam prima gratia procedentia. Secundo, quia alias idem esset causa sui ipsius in eodem genere, Incarnatione enim genere efficientis est causa meriti, & meritum causa Incarnationis, quod genus cause ad efficientem quoque reuocatur, ergo & incarnatione erit causa sui ipsius, & duo erunt sibi inuicem cause in genere efficientis, quæ est aperta repugnanciam. Tertio, quia alias posset cadere sub merito, ipsum etiam esse, & creari, quæ videntur absurdia & contra omnium sententias.

Hæc sententia est probabilis: Nihilominus tamen de potentia absoluta loquendo, fateor me non videre tantum apertam contradictionem, & ideo valde probabile existimo hoc fieri potuisse. Quod ratio dubitandi in principio posita multum persuadet, cum recipiscit etiam adhucit. Quæ amplius confirmantur, quia non implicat contradictionem velle Deum ita conferre humanitati gratiam vniōnis, vt nō omnino absolute donet, sed quia sub conditione & dependenter à futuris operibus, & in præmio eorum, atq; a deo, vt licet tempore, vel natura antecedat vniōne, non sicut per modum gratiae gratis data, sed per modum anticipatae solutionis, vt si Rex tribuat militi arma, & equum in stipendium futuri laboris & militiae, & quibus in præmium meritorum, eodem equo & armis futurorum. Quod exemplum varijs modis vitatur ab iis, qui tuostur cōtrariū, sed viximus quam

quam satisfaciunt. Deinde quia argumenta in contrarium non cogunt; quod in his questionibus quae pertinent ad potentiam Dei absolutam, satis sere est; ut non existimetur impossibile, quod non probatur, Ad fundatum enim respondeatur primo, principium meriti ex natura rei, & prout de facto conturatur, non posse cadere sub merito, ut statim explicabimus, secus vero de potentia absoluta.

Secundo respondetur, principium meriti secundum eam rationem vel conditionem, quia principium meriti est, non posse cadere sub idem merito quantum causa meritoria est, seu ratio aliquid faciendis eadem tamen res sub alia ratione, seu sub alio statu, posse cadere sub merito. Declaratur; nam merita Christi non dicuntur posse concurrere ad hoc premium, nisi ut futura: ut sic autem principium eorum est in carnatio ut praedestinata tantum, non ut iam executioni mandata: et autem premium prout in tempore executioni mandatur, & ut sic est principium meritorum ut actu existentium, & ita sub alia & alia ratione est principium & premium meritorum. Vnde potest retrorqueri argumentum, quia merita ut futura, & ut praesulsa, antecedunt in incarnationis executionem: ergo nihil repugnat, quin Deus intuitu horum meritorum illam exequatur.

Dices, repugnat Christum ordinare sua merita ad obtinendam in carnationem, cum necessario supponatur habens illam: hoc autem videtur necessarium ad merito, scilicet, ut si, qui meretur, ordinet & referat suam actionem in premium. Respondetur. Satis est, quod Deus ita ab aeterno ordinaverit, & quod in tempore, quasi hac lege incarnationem fecerit, & quod Christus postea legem acceptarit, & sua opera reutilit ad implendam voluntatem Patris. Demig non est necesse, ut sua merita referat ad obtinendam incarnationem, sed potest referre quasi ad perfolitendum illam, quod est satis. Cum idem dicendum necessarium sit de modo, quo Christus antiquis Patribus gratiam meruit. Dices, Deus absque meritum Christi praeordinavit Verbi incarnationem, nec potuit aliter fieri, ut dictum est: ergo non potuit illam efficiere ex meritis Christi, quia non potest aliter fieri, quam praeordinata est. Et eadem ratione non potuit Deus ordinare merita Christi ad incarnationem, quam sine ordine ad merita iam praeordinata erat. Respondetur, idem fere argumentum fieri posse de omnibus praedestinatis: negatur ergo virtus consequentio, quia Deus, qui sine praesulsa meritis gratis voluit incarnationem: potuit etiam finitum vel le postiam praesulsa merita futura, illam perficere, & exequi intuitu illorum: haec enim non sunt opposita, quia praedestinationis seu potius praedestinationis, & executionis, diuersa sunt: vnde, licet illa sit absque meritis, haec potest fieri intuitu meritorum: Et, sicut incarnationis non possit nisi gratis praedestinari, potest tamen non omnino gratis fieri, quia ante praedestinationem incarnationis nullo modo supponitur Christus aut merita eius, nec ut existentia, nec ut futura, ante executionem vero supponuntur saltem ut futura & praesulsa, ex vi efficacis decreti, quo gratis praedestinationis est in carnatio: atque ita in carnatio gratis praedestinata, potest non omnino gratis fieri, sed intuitu meritorum, quamvis non possit nisi gratis praedestinari.

Atque hinc constat ad exempla adducta de prima gratia, & de alijs similibus, quia minus enim de facto non possit prima gratia cadere sub merito iuxta rerum naturas, & iuxta legem meriti a Deo statutam, ut infra attingemus, & in materia de gratia latius tractatur, tamen de potentia absoluta non repugnaret, Deum non ut his legibus, sed intuitu futuri meriti, & ratione illius, primam gratiam cōferre, sicut de incarnatione dictum est. Ad deo vero, in his omnibus negari non posse, quin in hoc genere seu modo praemandi merita, aliqua liberalitas intercedat, quia

Fr. Suarez. Tom. I.

A hoc ipsum, scilicet, dare aliquid per modum premij ante exhibitum meritum liberalitas est: tamen quia haec liberalitas non repugnat cum ratione iustitiae, & meriti, ideo non videtur simpliciter implicare contradictionem, quod haec omnia dentur propter futura merita praesulsa, sicut supradictum est de gratia data antiquis Patribus propter merita Christi, & de omni pacto iustitiae, in quo datur anticipata solutio ante merces exhibitas, vel acceptas. Ex quo patet ad primam & tertiam confirmationem.

Ad secundam vero simpliciter negatur sequela, sicut non sequitur, meritum est causa finalis incarnationis, & incarnationis est causa efficiens meriti, ergo est causa sui ipius, quia sicut hic mutatur genus ^{Analogia} causae, ita ibi: causa enim meritoria, & finalis licet in ^{inter causam} finalem, & alijs differant (ut dictum est) tamen in hoc conuenient, quod sicut finis causat, antequam sit: ita causa meritoria, potest suo modo causare antequam in re ipsa existat, si sit in mente eius, qui collaturus est premium. Et huius ratio est, quia sicut finis causat mouendo causam agentem, ita meritum non causat inmediate influendo in premium: sed mouendo voluntatem alterius ad reddendum illud. Ethinc est, quod hinc finis intercedit mouet ad productionem, vel consecrationem sui ipius, ita meritum possit mouere, seu esse ratio propter quam Deus conserat id, quod ipius meriti principium est: ita ut idem simul sit eiusdem meriti solutio, & satisfactio. Incarnationis ergo est causa suo modo efficiens physica operis meritorij; meritum autem est causa moralis, & quodammodo metaphorica premium, & ideo non videtur implicare, quod sint sibi inuicem causae, nec propter ea sequeretur idem esse causam sui ipius, generis causa mutato.

Sed quidquid opinemur de implicatione contra Christus non est necessaria, ut dictum est, scilicet, quatenus per eam excluditur meritum, quod in eadem natura tempore antecederit incarnationem, tamen ut excludit meritum, vel naturam prius, vel solum praesulsum, non est expreſſe de fide cum non sit in Scriptura aperte proposita, neque ab Ecclesia definita, aut declarata, est tamen ita certa, ut contraria sic temeraria, & periculosa. Primo, quia scriptura testimonia sectione praecedente citata plurimum illi faciunt. Secundo, propter testimonia Sanctorum, praesertim Augustini ibidem allata. Tertio, propter communem confitentiam Scholasticorum huc in 3. d. 4. Ratio vero reddi potest primo, quia meritum natura sua postulat, ut antecedat premium ad quod, ut via ad terminum, comparatur: vel ut medium ad finem, & ideo hic ordo in uno, & eodem nunquam immutatur. Imo neque in diversis, nisi quando congruenti ratione alio modo fieri non potest, ut contingit in gratia antiquorum patrum, in qua etiam modo hic ordo seruatus est: nam saltem in praevisione Dei fuit prius meritum Christi, propter quod illa data est, quam ipsa gratia: at vero idem Christi meritum non potuit etiam in praevisione Dei esse prius quam incarnatione.

E Secundo, si admittamus esse possibile principium meriti sub diuerso statu sub merito cadere, ut id fieri possit, necesse est, ut illud a principio non absolute, & simpliciter derur, sed quasi sub conditione futurorum meritorum, & depecenter ab illis, sicut necessario dicendum est de gratia antiquorum patrum, quia alias non posset ibi intercedere ratio iustitiae, atque adeo neque ratio meriti: at vero hic modus est imperfectus, neque in Christo Domino locum habuit: sed a principio habuit gratiam unionis, perfectissime & simpliciter, & ideo neque in illo talis modus meriti locum habuit. Vnde con-

firmatur tertio, nam propter hanc causam gratia A iuxta ordinariam Dei prouidentiam non datur nisi alicuius merito, ut gratia & auxilia Beatae Virginis, ut sepe prepararet ad conceptionem Filii Dei, quatenus ordinata sunt ad incarnationem, circumstantia eius dici possunt, quæ reduci potest ad illas, quas Philosophi morales vocant, quomodo, vel quibus auxilijs & nihilominus Christus meruit eam gratiam, & auxilia Beatae Virginis, non eo titulo quod circumstantia sua incarnationem sunt, sed quia sunt res pertinentes ad sanctificationem perfectam ipsius Virginis, quia sanctificatio nulli datur abs Christi merito. Et haec ratio procedit de gratia antiquorum Parum, quatenus sunt quædam dispositio & preparatio ad Christi adventum. Itaque generalis regulæ B rit, Christum non meruisse ea quæ sua in incarnationem antecesserunt, nisi talia fuerint, quæ ad homines sanctificandos pertinenter, propter rationem factam, quæ magis ex sequenti sectione confitentia.

Quæst. ofit

satia.

Quot &
qualia in
carnationis
circumstantia

Sed quæres, an idem dicendum sit de circumstantiis incarnationis. Responde breviter cum communis & probabili sententia, idem esse dicendum. Ut vero hoc & recte intelligatur, & probetur efficaciter, aduentum est, circumstantias proprie dici quæ comitantur incarnationem, ut sunt quod talis tempore fiat, tali loco, tali modo, opere scilicet Spiritus Sancti, & similes: possunt vero etiam circumstantiarum nomine comprehendendi quædam, quæ incarnationem antecedunt, ut annuntiatio angelica confessus Virginis Beatissimæ, eiusq; dispositio ac cooperatio. Item quædam alia, quæ incarnationem subsecuta sunt, possunt etiam circumstantias appellari, ut angelorum laudes & cantus, pastorum & Magorum adorationes. De primis ergo circumstantiis præcipue intelligitur communis sententia. Quam alii qui ex eo probant, quod haec circumstantiae ad divinam prædestinationem pertinent, & non cadunt sub libertatem Christi hominis, sed ante illam fuerunt à Deo, suo arbitrio, & iuxta diuinam ipsius sapientiam, præordinatae. Sed haec rationes & similes non cogunt, nam ea, quæ à Deo prædestinata sunt sola eius voluntate, possunt caderi sub merito, licet eorum prædestinatione sub merito non cadat, ut patet, nam Deus præordinavit Perrum ad tantam gloriam intentionem sola sua voluntate, quam Petrus postea meretur. Item etiam non cecidit sub libertatem Christi humanam, quod Beatae Virginis tanta gratia sit data: nam priusquam ipse fieret homo, data est illi, & nihilominus eam ipse meruit, quasi soliendo quod datum iam erat. Ratio ergo solum est illa, quia haec circumstantiae, sicut & execuio incarnationis, antecedunt, merito saltem naturæ ordine, & ideo ex natura rei non cadunt sub illud, nec sunt multiplicanda miracula sine necessitate. Item quia haec circumstantiae per modum unius coniunguntur cum ipso mysterio, & (ut ita dicam) tenent se ex parte illius, quatenus cum illo coniunguntur ad constitendum in rerum natura Christum in statu in quo possint operari & mereri, nam ad hoc necessaria sunt, & ideo non magis cadunt sub merito eius, quam ipsam etiæ incarnationem.

Dispositio-
nes ad in-
carnationem
præmissæ ut
sicut Christus
non est me-
ritus,

Et haec rationes procedere videntur à fortiori de aliis circumstantiis, quæ tempore antecesserunt incarnationem, quia sunt multo antiores merito. Sed in his considerare oportet, aliud esse loqui de illis formaliter, ut circumstantiae incarnationis sunt & ad illam dicunt habitudinem: & hoc modo applicari ad eas potest doctrina data. Aliud vero erit, si de his loquamur quasi materialiter, ut per se se considerat possunt esse talis naturæ ac conditionis, ut

ne alicuius merito, ut gratia & auxilia Beatae Virginis, ut sepe prepararet ad conceptionem Filii Dei, quatenus ordinata sunt ad incarnationem, circumstantia eius dici possunt, quæ reduci potest ad illas, quas Philosophi morales vocant, quomodo, vel quibus auxilijs & nihilominus Christus meruit eam gratiam, & auxilia Beatae Virginis, non eo titulo quod circumstantia sua incarnationem sunt, sed quia sunt res pertinentes ad sanctificationem perfectam ipsius Virginis, quia sanctificatio nulli datur abs Christi merito. Et haec ratio procedit de gratia antiquorum Parum, quatenus sunt quædam dispositio & preparatio ad Christi adventum. Itaque generalis regulæ B rit, Christum non meruisse ea quæ sua in incarnationem antecesserunt, nisi talia fuerint, quæ ad homines sanctificandos pertinenter, propter rationem factam, quæ magis ex sequenti sectione confitentia.

De circumstantiis autem tertij generis dicendum est, Christum illas meruisse, quia in eis non procedunt ratio facta, cum sint posteriores incarnatione, & non est alia quæ obsteret, de qua re dicemus latius in quaest. 19.

Sed contra, primo, nam Apocal. 5. dicitur, Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinitatem. &c. Illa autem particula, Qui occisus est, habet vim notæ causalis, id est, quia occisus est. Sicut paulo antea dicitur, Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula in quoniam occisus es. Et Psalm 44. dicitur, Dilexisti Psalm. 44. iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vincit te Deus, &c. Quod de vñctione humanitatis per diuinitatem exponit ibi Augustin. & Arsel. ac Beda ad Hebræ. 1. Respondetur ad primum testimonium ibi esse sermonem de manifestatione diuinitatis, quam Christus sua passione meruit. Ita Ruper. S. Thom. Char. Rup. & alij. Secundum vero testimonium primo exponi potest de vñctione gratiae gratum facientis, ut videtur exponere Athanas. oratio. 2 contra Arianos 4. fol. ante finem, vbi hoc exponit de sanctificatione per Spiritum sanctum, quia ipse Christus se ipsum, ut hominem sanctificauit, iuxta illud Ioa. 17. Ego sanctifico meipsum, quam sanctificationem dicit factam esse in Iordanem quoad nos, quia scilicet tunc nobis manifestata est, & propter nos in eum defensisse Spiritum Sanctum declaratum est. Quam expositio securus Hilarius libro 15. de Trinitate Hilarii, circa medium expresse dicit hanc vñctionem fuisse in Christo ex merito, & ita exponit illam particulam, Dilexisti iustitiam, propterea, &c. Sed haec expositio tñgit quæstionem aliam, scilicet, an Christus meruerit suam gratiam habitualem, de quo infra.

Secundo ergo Hieronymus in 3. tom. epistol. 149. ad Principiam, particulam, propter de causa meritoria exponit, tam vñctionem illam intelligit de obo exultatione, quo in resurrectione vincit est, & de exaltatione, & regno quod suis meritis obtinuit. Et haec expositio habetur nomine eiusdem Hieronymi super Psalm. 44. Nec multum ab ea distat Ambros. ad Hebr. 1.

Tertio tamen, si per vñctionem intelligamus ipsam vñctionem ad Verbum, ut multi Patres intelligunt, ut dicemus infra quæst. 7. Illa particula propter, non de causa meritoria, sed de finali intelligenda est ita ut sensus sit, quia alii homines declinaverunt & defecerunt, ut tu odies iniquitatem, & iustitiam in omnibus diligeres. Propterea vincit te Deus tuus. Angel. Et ita exponunt supra citati, Augustinus, Anselm. & Beda, & Cyrillus Alexandrinus lib. 8. thesau. c. 1. circa 1000. Alexand.

Sed quæret alius, esti non meruerit Christus in incarnationem suam, ut in principio facta est, an facte meruerit, vel continuacionem & perseverantiam illius vñctionis, vel quasi extensionem eius ad omnes partes materiæ, quas paulatim per nutritionem acquirere.

quirebat, vel quasi restitutionem eius, quæ in resurrectione facta est. Cum enim in triduo non fuerit humanitas, nec fuit vincio ad humanitatem, & in resurrectione iterum restituta est, hæc enim omnia videntur esse posteriora incarnatione, ut in principio facta, atque adeo respectu illorum posse salvare omnes conditiones ad meritum necessarias, & celare omnes rationes supra factas.

Dici tamen potest ad primam interrogationem hanc gratiam vniuersitatis deesse perpetuam, & ut ratione à principio dari, & ideo in illa non esse quid dilatum continuationem à prima donatione, presentem cū dona Dei ex parte eius irreuocabilia sint, quamdiu creatura non ponit impedimentum, quod in hoc mysterio locum non habet, quia humanitas semel vniata, non potest diuinæ gratiæ impedimentum ponere: quod simile est in beatitudine, & ideo in illa idem est mereri beatitudinem, & mereri perpetuam eius conseruationem; sic ergo in hac gratia vniuersitatem fuit gratiam ipsam gratiæ dari, & perpetuam durationem eius. Et quamvis fortasse non implicet contradictionem hanc gratiam, solum prout intelligit coexistere vni instanti, gratiæ dari, & ut perseverantem & durante esse præmium meritorum, tam enid nec videtur consentaneum naturæ eius, cum de se perpetua sit, nec modo communicationis diuinæ gratiæ, cuius dona (vedimus) sunt finis pœnitentia.

Hinc ad secundam interrogationem dici potest, non oportere ponere meritum illius, quasi extensio, quia illa vniuersitatis materiæ quodammodo sequitur ex vi primæ vniuersitatis, quæ Deus factus est homo integer & perfectus. Nam hæc vincio requirit, ut omnes partes humanæ naturæ eadem Verbi subsistentes subsistant.

Ad tertiam vero interrogationem dici potest, meruisse quidem Christum resurrectionem suam, atque adeo vniuersitatem animæ ad corpus, non tamen propterea necessarium esse, ut meruerit aliquam vniuersitatem humanitatis ad verbum, quia hæc in re ipsa non fuit dissoluta, sed manuit in anima & corpore, quæ licet inter se separata fuerint per mortem, non tamen à Verbo. Vnde postea eo ipso quo inter se vnitæ fuerunt, manuit tota humanitas ad Verbum vniuersitatem, non per nouam vniuersitatem, sed per solas vniiones partium quasi inter se coniunctas & vnitas. Quod clarissim patet in infra quest. 6.

Hez responsum probabile est, & quidem quod attingit ad tertium punctum, id gender ex hoc, quid addat vniuersitatem humanitatis ad Verbum supra vniiones partiales animæ & corporis simul sumptus. Si enim nihil addit præter vniuersitatem animæ & corporis inter se, recte responsum est: si autem aliquid addit, illud sine dubio fuit Christo restitutum propter meritum eius, quia non est maior ratio de resurrectione ipsa, quam de hac vniione, si aliquid addit, & quia totum hoc pertinet ad exaltationem Christi debitam propter mortem suam, an vero aliquid addat, infra questione sexta dicendum est. Quod secundum vero punctum, licet verum sit illam vniuer- partium materiæ, quæ per nutritionem acquirebatur, fuisse debitam Christo ex vi vniuersitatem non video tamen, cur negari debeat etiam rationem meriti potuisse deberi, & fuisse debitam, sicut de gloria corporis dicimus, nam hoc ipso, quod aliquod donum supernaturale obtinendum sit post aliqua merita, quæ possunt esse digna illo præmio, potest cadere sub merito, etiam si alio titulo debitum sit, ut iam non solum per modum proprietatis naturalis, sed etiam ex iustitia debeat. Et hinc in primo puncto non est impossibile (quamvis hæc res sit mihi magis dubia) meruisse Christum perpetuam conseruationem huius vniuersitatis sicut Gabr. in 3. distin. 18. dub. 3. circa finem dixit meruisse Christum perpetuitatem fruitionis animæ sibi, quamvis ipsam fruitionem

Fr. Suarez. Tom. 1.

A non meruerit. Quanquam enim hæc duo physice non distinguuntur, quia per conseruationem nulla res additur rei permanenti, & de se extera, tamen moraliter considerata, & in ordine ad libertatem cause conseruantis multum distant, ut per se constat. Et ita etiam explicatur, quia si perpetua conseruatione non deberet ex merito, sicut Deus gratis dedit vniuersum, ita ex mera libertate sua posset illam non conseruare sine iustitione iustitiae, vel alterius virtutis: at vero si intercedat meritum, iam ex iustitia illam conseruat, nec potest magis eam collere, quam negare seipsum. Et confirmatur, quia cur non potuit mereri Christus, ut post mortem suam anima & corpus Verbo vniuersitatem permanerent? Aut cur negabimus hoc meruisse, cum sub valore operum eius, & totum contineri posset, & non videatur à Deo debitum alijs titulis? Quanquam licet esset debitum, non esset negandum meritum propter eam causam, ut dictum est. Item Christus meruit, ut perpetuo glorificarerur tanquam Deus homo, hoc enim sensu dicitur dignus diuinitate Apolyp. 5. (ut dictum est) ergo etiam meruit, ut ea dignitas perpetua conseruaretur in humanitate sua. Itaque hæc pars mihi videatur probabilior.

Contra hanc vero sententiam obiiciunt aliqui, *Aliquet oī: tra prædictam sententiam in- tamen sentiam in- surgunt quia busdam ob- iecti,* quia perpetua conseruatione est ex natura rei debita, tali mysterio & vniioni. Item, quia est imperfectio habere rem dependentem à merito, sicut supra de vniione ipsa dicebamus. Tertio, quia alias etiam dici posset, meruisse Christum, intentionem gratiæ & virtutum, quia hæc etiam esse poterat maior, & in merito fuit valor sufficiens. Quarto quia etio hoc præmium sit possibile, tamen non constat Christum ordinasse sua merita ad tale præmium, neque vnu sancctorum aut Doctorum id docuit, neque est necessarium, cum iam satis constaret Christo voluntas Patris de conseruanda perpetua vniuersitate. Denique cum illa conseruatione sit infinitum bonum, tali præmio ita exhauiaretur meritum Christi, saltem quo ad præmium actum, ut nihil per illum posset nobis mereri.

Sed hæc & similia faciliorem habent solutionem. *Notabiliter* Et in primis sumo quod recte conceditur, potuisse Christum hanc conseruationem mereri, quod intelligendum est, seruatis omnibus legibus connaturalibus merito, absque vnu dispensatione (ut sic dicam) quia potest actus meritorius Christi, non solum naturæ ordine, sed etiam duratione, saltem per instans antecedere conseruationem incarnationis ut sic. Nam, licet conseruatione sit eadem actio cum prima effectione, connotat tamen perseverantiam, seu coextentiam ad aliquam durationem successivam veram, seu imaginariam aut mente conceperam? quod satis est, ut conseruatione & sit posterior, quam actus meritorius, qui in primo instanti fit, & ut ex hac parte habeat sufficientem habitudinem ad illam, ut quantum est ex hoc capite, possit connaturali modo sub meritum talis actus cadere. Ex alio vero capite nihil deficit in Christo, ut per se manifestum est. Nam quod hæc conseruatione sit connaturalis, & quod, secluso merito, Deus ex se haberet voluntatem absolutam conseruandi perpetuo illam vniuersitatem, non obstat, ut patet in gloria corporis, & in resurrectione. Vnde infra qu. 19. generatim ostendemus, Christum sibi meruisse quidquid ex supernaturalibus bonis connaturali modo mereri potuit, quia hoc est maioris perfectionis, & non est cur ei denegetur.

Per hæc ergo satisfactum est primæ obiectioni, nā *singularem* debito connaturalitatis adiungi potest debitum iustitiae. Ad secundam dicitur, in his, quæ tempore, vel natura antecedunt meritum, imperfectionem esse dependentiam à subsequente merito, quia tunc non videntur à principio perfectè obtineri, & possideri, in his vero, quæ iam supponunt actum meritorium,

Y 3 nullæ

¶ nulla est imperfectio, quin potius maior perfectio. Ad tertiam negatur similitudo de intentione, quia hoc à principio, & ante omne meritum data est, nec fuit conueniens, ut in ea fieret aliqua mutatio, ut q. 7. latè disetur: conseruatio autem nec data est, nec dari potuit in primo instanti, proprie de conseruatione loquendo. Ad quartam non oportet ut de singularis meritis & præmiis Christi speciali revelatione aut auctoritate constet, sed sufficit, ut in generali aliquo principio, Scripturæ, Patribus, & rationi consentaneo continetur: huiusmodi autem est, Christum meruisse quidquid connaturali modo potuit: de quo dicani latius disp. 40. sect. 2. Item principium illud, quod Christus gloriam sui corporis meruit, potest, ad hoc colligendum probabiliter conferre, quia si meruit illam gloriam, meruit eternam conseruationem eius: ergo & aliorum honorum, quæ ad illam supponit. Nec est timendum, quod hoc præmio exhauiatur aliquid meritum Christi, nam in eo est sufficiens infinitas ad hæc omnia præmia, ut supra disp. 4. ostensum est, nec non dicta disput. 40, dicetur iterum. Et ex sequenti propositione, quam nemo negare potest, apertissime constabit.

Proponitur
difficilis ob-
iectio.

Respondetur

Sed dices tandem: Ergo eriam homo purus, cum iustificatur, potest mereri suæ gratiæ conseruatione: vnde & meretur illam, sicut meretur primâ gloriam, ut est probabile, id autem dici non potest, alioqui meretur perseuerantia donum, quia conseruatio gratiæ includit perseuerantia donum. Respondeo, quoad aliquid esse similitudinem, non vero quoad omnia. Itaque sicut probabile est mereri hominem per contritionem primam gratiam, ita est probabile posse mereri, post ipsam adeptam, conseruationem eiusdem: quia dum meretur primam gloriam, meretur illam ut eternam: ergo & perpetuam gratiæ conseruationem, sine qua gloria esse non potest. At vero sicut non meretur gloriam ut absolute dandam, sed sub ea conditione, quam Conc. Trident. sect. 6. adhibuit, videlicet, si in gratia decesserit, ita non meretur conseruationem gratiæ ut absolute dandam, sed sub conditione, si homo ipse nihil commiserit gratiæ contrarium. Itaque debetur tali homini ex iustitia, & ex vi meriti, ut non priuetur gratia habituallis, nisi mortaliter peccet: non est autem illi debitum, quod ei detur, ut non peccet, quia hoc non spectat ad intrinsecam & physicam gratiæ conseruationem, de qua modò agimus, sed ad speciale donum perseuerantia, quod nullam conditionem includit, sed per illud absolute & simpliciter datur homini, ut gratiam non amittat, quod non cadit sub tale merito. Et in hoc est magna differentia inter Christum & purum hominem: nam in Christo supponitur illa conditio ut connaturalis ac necessaria, quia ex se nihil poterat committere repugnans vniōni, & ideo sine illa conditione aut limitatione conseruatio nem praeditam mereri potuit.

Vlmo igitur addendum est, etiam meruisse Christum, ut hæc vno hypostatica non quidem multiplicaretur, sed ut cadent quasit umeri arque iterum in rerum natura ponetur, quod per mysterium Eucharistie supra hæc diximus. Quod quidem mysterium ex meritis Christi profectum esse, & in virtute illorum quotidie perfici certissimum est, sicut & ipsa sacramenta, ut infra q. 62. artic. 5. D. Thomas docet, & ibi dicemus.

S E C T I O V.

Virum homines sibi, qui precesserunt, de condigno mereri potuerint incarnationem.

Hæc quæstio de omni pura creatura Angelica & humana generaliter procedit, sed claritatis gratia, de antiquis patribus tractatur à Doctoribz, quia in eis potest esse aliqua ratio dubitandi, & resolutio quæstionis & ratio eius eadem est de omnibus aliis. Ratio autem dubitandi esse potest, quia in illis ho-

A minibus videntur fuisse omnes conditiones ad meritum de condigno requisitæ. Nam primum erat gratia sanctificans, deinde erat oratio procedens ex fide & spe huius mysterij, & ex charitate ad D. E. V. M. & ad genus humanum, denique erat motio Spiritus sancti, & ordinatio diuina ad hoc enim illis conferabant gratia & auxilia, ut se disponerent ad hoc mysterium suscipiendum, atq. impetrandum. Breuiter tamen hæc quæstio tam de facto, quam de possibili definiri potest.

Dico ergo primo. Nullus hominum meruit de condigno incarnationem filij Dei. Est certa & communis Theologorum quos sequenti sectione referam. Et ex Scriptura & Patribus probanda est testimoniis in tertia sectione adductis. Illa enim non tantum ipsis Christi, sed simpliciter omnia merita de condigno, & ex iustitia excludunt. Quibus addi potest Irenz. lib. 5. contra heret. c. 2. vbi inquit respectu peccati redemisse nos Christum summa iustitia, respectu vero nostri, summa benignitas, quia nihil illi antea dederamus. Rationes quibus ad hoc probandum D. Thomas præsertim prima & tertia sunt efficacissimæ, quas in sequenti conclusione magis vrgebimus. Et confirmari potest primo, quia merita antiquorum Patrum, habuerunt condignum præmium in gloria, & gratiæ augmento illi respondente, ergo non merebantur de condigno altius præmium, quale est incarnationis. Antecedens patet, quia respectu nostrorum meritorum hoc est condignissimum præmium, sed non erat aliorum ordinis merita priorum hominum, neque enim ex perfectiori gratia operabantur. Secundo confirmatur, quia unus homo non meretur alteri homini primam gratiam de condigno, ergo multo minus potuerunt homines mereri Christo gratiæ vniōni, quæ prima in illo fuit. Tertio, quis dicat aliquid altius, & maius meruisse primos homines quam ipsum Christum? Si ergo ipse Christus non meruit de condigno incarnationem, multo minus alij homines. Et hæc rationes coniuncte, antiquos patres, non tantum non meruisse incarnationem de condigno quod substantiam eius: verum neque quoad accelerationem eius, seu alias circumstantias, ut patet facile applicando rationes factas. Quanquam contrarium huius illustrationis sentiantur Richardus, Bonaventura, Gabriel, Marsilius, Alexander Alensis, statim sectione sequenti citandi. Sed fine fundamento, quia etiam acceleratione (si tamen illa potest cadere sub merito) & alias circumstantias incarnationis ad altiorum gratiæ ordinem pertinent, qui non debetur operibus procedentibus a gratia creata, sed hæc in suo ordine habent condignum præmium, & ideo nihil extra illud, vel supra illum de condigno merentur.

Dico secundo, nulla pura creatura potuit de condigno propriæ & perfectæ mereri incarnationem, *in incarnatione* etiam in erederet Dei promissio, quamuis illa profita esset aliquis ratio meriti, aliquam similitudinem habens cum merito de condigno. Hæc conclusio est solum probabilis, & est consentanea D. Tho. & alii Theologis citatis. Et explicatur breuiter & probatur primo, quia si consideremus gratia creata, & opera quæ ab illa procedunt secundum se tantum, & intrinsecam suam naturam, solum habent naturalem proportionem, & condignitatem cum gloriæ, cuius semen est gratia, quæ cum vniōne hypostatica, nec proportionem habent, nec condignitatem, cum gratia nec semen eius sit, sed in inferioris cuiusdam ordinis, neque ex natura sua ad illam ordinetur. Secundo, si constituamus huic gratia superadditi quinam promissione sub cōdictione operis, tuic esset quidem aliquod vestigium meriti de condigno, quia homini sic operari sub tali promissione debitur esset præmium incarnationis, & quia illa opera ex diuina ordinatione, & facta sub fide, & spe illius promissione antecedens haberent quendam maiorem

*Greg. P. quid fieri, quod vult per hominum orationes impetrari, vt recte tractat Gregor. i. dialog. capite 8. & explicari potest in ipsomet Christo, qui orabat pro salute eorum, quos sciebat fore salvandos ex vi diuinæ prædestinationis, per media tamē conuenientias, & à Deo definitas; quorum vnum erat illa oratio: sic ergo illi antiqui Patres, licet fidem certam habent de Christo venturo; merito tamē intelligebant Deum etiam velle, vt ipi aliquid facerent, & se disponerent ad tātum beneficium recipiendum; atque adeo, vt suis orationibus, & deideris illud obtinerent. Fundamentum posterioris partis negantis est, quia illi Patres antiquinon potuerunt impetrare, atque mereri accelerationem Incarnationis, quia impossibile fuit talem accelerationem fieri, Deus enim, prædefiniendo ab æterno Incarnationem, simul prædehuiuit, quo tempore esset futura, illud autem tempus expleri potuit iuxta illud ad Galat. 4. *Quando venit plenitudo temporis, &c.* ad quod non fuerunt necessaria orationes, quia ipsum tempus natura sua fluit: at vero immutari, seu accelerari, aut disseri non potuit, quia decretum Dei est immutabile, & contrarium huius à Deo petere esset impium, ergo non potuit hoc cadere sub meritum: sed solum, vt illud ipsum, quod à Deo prædefinitum fuerat, eodem tempore, & modo, quo fuerat dispositum, propter me, ita, & orationes iustorum mandaretur executione.*

August. Tertius modus esse potest, negans simpliciter antiquos Patres meruisse tam accelerationem Incarnationis, quam ipsam Incarnationem, Fundamentum est, quia nulla operatio procedens à gratia creata potest mereri etiam de congruo vniōnem hypotheticam, nec circumstantias, seu accelerationem eius: quia sunt diuersorum ordinum. Quod ita proportionalis explicatur, quia magis dicit ordo gratiæ creatæ ab ordine vniōnis hypotheticæ, quam ordo naturæ ab ordine gratiæ, sed non potest homo purus per opera facta viribus naturæ mereri etiam de congruo gratiam, vela auxilium, vel ut citius vocetur neque aliquid simile, ergo nec potest homo iustus per opera procedentia à gratia creatæ mereri etiam de congruo incarnationem, vel accelerationem: quia proportionem optimè confirmant verba Aug. de prædestin. Sanct. cap. 15. *Ea gratia fit omnis homo Christianus, qua ab initio ille homo factus est Christus;* sicut ergo non potuit homo mereri de cōgruo, vt Christianus fieret, neque ut citius heret: ita neque ut Christus fieret homo. Et confirmatur omnibus supra citatis testimoniis, quibus incarnationis meritum absolutè negatur. Quibus adiungi potest glossa in id Psalm. 73. *Respic in testamentum tuum, dicens, Memini promissione, quia merita defecerunt:* alias exhibitiō incarnationis non fuisse simpliciter gratia respectu antiquorum Patrum, quia non esset omnino gratis data: sed ex operibus saltem meritorii de congruo, sic enim Aug. & Concilia damnant Pelagium dicentem, primum gratia auxilium dari ex bono vñliberi arbitrii, quia iam non esset gratia, sed ex operibus, cum tamē ille non diceret dari ex iustitia, sed ex quadam congruitate, & bona dispositione. Deniq; addi possunt pro hac sententia, testimonia Scriptura, quæ in contrarium citantur, non sufficere ad probandum meritum: nam licet antiqui Patres facerent, quod in ipsis erat, vt impetrarent à Deo remedium peccati, non tamē inde meritum infertur, quod separari potest ab imprestatione, vt D. Thom. docet, i. 2. quæst. i. 1. 4. arti. 9. ad 1. quia plus requiritur ad meritum, quod aliqui iustitiae operantis ininititur, quam ad imprestationem, quæ nescitur bonitate, & promissione Dei. Vnde imprestatione non requirit certam proportionem inter opus operantis, & rem imprestandam: meritum vero illam requirit, & hæc deest in proposito, vt declaratum est. Illud vero quod ex Psalmo 11. asserri solet: *Proprie-*

*Gloss.**D. Thom.**Psalm 11.**l. 1. 2.*

miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus, & similia, facile expediuntur in hac sententia, vt illud proper, non dicat causam meritoriam; sed finalem, miseria enim obiectum est misericordiæ, & mouer ad beneficium conferendum: & huius ita August. illo loco dicit Patrem misisse filium ad consolando genitum pauperum.

Quartus modus dicendi esse potest affirmans virtutem, scilicet antiquos Patres meruisse de congruo, & Incarnationem, & (quod fere idem est) temporis circumstantiam, seu accelerationem; & hæc sententia bene explicata, milividerur amplectenda, sed notandum est prius (vt supra in simili dixi) aliud esse loqui de prædestinatione, seu prædefinitione Incarnationis, aut circumstantiarum eius, aliud loqui de ipsa executione.

Dico ergo primo, Antiqui Patres non potuerunt mereri de congruo prædestinationem Incarnationis. Hæc est communis, & certissima, & conuincit fundamento secunda sententia, seu ratione secunda D. Thom. in artic. i. nam prædestinatione Incarnationis est prior omni gratia, & bono motu antiquorum Patrum, & est radix illius, ergo non potest esse ex illorum meritis vlo modo. Confirmatur primo, quia omne meritum antiquorum Patrum fundabatur in fide Christi venturi; ergo supponebat venturum Christum, ergo prædestinatum. Deinde ipsi non petebant, vt prædestinaretur Christum; sed vt Deus Christum iam prædestinatum exhiberet.

Atq; hæc quidem rationes satis conuincunt, de potentia ordinaria hoc aliter fieri non potuisse, Probandum etiam, supposito modo & ordine, quo Deus statuit, vt omnia hominū merita, in gratia ex Christi meritis profecta, fundarentur, etiam de absoluta potentia fieri non potuisse quin præordinatio Christi prævissionem meritorum antiquorum Patrum antecederet, & consequenter vt omnino gratis & non ex meritis hominum fieret. At vero, si Deus aliter res disponere voluisse, forsanis non implicaret contradictionem, vt ex meritis aliquorum hominum prævissionis Deus in carnationem fieri præordinaret ac prædestinaret. Vt si aliquibus hominibus gratiam absolute & fine ordine ad Christi merita dare statueret, & quod videtur per eam bene operatores, & ex illis operibus prævius ad volendam incarnationem moueretur. In hoc enim ordine disponendi ac volendi res, nulla est repugnantia, neque indecentia, quæ recituntur alicuius virtutis simpliciter opposita sit, & cum aliquo Deus libere operetur, potest, prout voluerit, operari, ac disponere omnia. Dices, quamquam hic modus prouidentiam non sit impossibilis, & eo posito, electio seu dilectio Christi Dei hominis niteretur in meritis aliorum hominū præviosis, vel de congruo, vel etiam de condigno imperfecto si promissio antecelsisset; nihilominus absolute tota Christi prædestinatione etiam in eo casu, non esset fundata in talibus meritis, quia præordinatione & ipsa merita essent medium ad exequendam incarnationem Christi, quæ tamen merita supponerent necessario gratiam aliquam gracie collatam, & non ex meritis, ac propterea tota illa prædestinatione non posset in meritis fundari. Hac enim ratione omnes qui recte sentiunt de aliorum prædestinatione docent non posse cadere sub merito, licet præordinatione efficeat ad gloriam cadere possit, maxime de potentia Dei absoluta. Respondeatur, dupli modo posse intelligi hanc prouidentiam, & ordinationem diuinam. Primo vt grata collata hominibus ad efficienda opera, quibus aliquo modo imperfecto incarnationem merentur, deinceps ex intentione faciendi incarnationem, ex intentione (inquam) non per voluntatem absolutam & efficacem, alias nec talis voluntas posset fundari in talibus meritis, sed per voluntatem antecedentem & simplicem, quæ conditionalis vocatur, sicut nunc omnis

omnis gratia data hominibus, qui saluandi non sunt, A statu incarnationis, ergo hæc electio non cecidit sub meritum de congruo; sed potius ipsum meritum ab illa processit. Simile autem argumentum fieri potest de temporis circumstantia, nam non se disponerunt homines ad suscipiendum mysterium incarnationis tali tempore potius quam alio, nisi per auxilium gratiæ cuncta merita præcedens; sed quod hoc auxilium tali tempore, & modo datum fuerit potius quam alio, ex sola Dei voluntate processit, ergo prima temporis prædestinationis, quo Christus Incarnandus fuit, non fuit ex meritis hominum præsumis, sed ex voluntate Dei, ut patet reducendo electiohem mediortum ad intentionem finis: nam Deus contulit hoc tempore, verbi gratia, speciali gratiam Abraham, David, & alii, ut se disponerent ac Christum suscipiendum, & illum impetrarent, & ut saltem tali tempore veniret, ergo voluntas dannillam gratiam erat intentione, & voluntate incarnationis tali tempore faciendo; sed illa voluntas antecedit omnia merita, ergo multo magis hæc intentione, seu prædestinationis talis circumstantia incarnationis. Neque enim dici potest, illam circumstantiam tantum esse prius intentam voluntate antecedendi, & non absoluta, & prædestinationis, tunc, quia intentione, & electio sunt proportionata, electio autem mediortum erat efficax, seu media electa erant efficacia, seu infallibilis; ergo intentione etiam erat efficax, & prædestinationis: cum etiam, quia hæc ratio prædestinationis est multo perfectior, & conformior diuina sapientia: alia vero nullo initium fundamento, & ratione probabili.

Dico tertio, Antiquos Patres meruisse de congruo executionem; seu exhibitionem incarnationis, quoad substantiam eius. Hæc est sine dubio sententia D. Thom. in hoc articulo si eodem enim modo affirmat illos Patres meruisse de congruo incarnationem, quo negat de condigno; hoc autem non solum negat de circumstantia incarnationis, sed etiam de ipsa incarnatione; illud ergo affirmit de ipsa etiam incarnatione, & ita etiam, & intelligunt, & sequuntur omnes eius discipuli. Et probatur primus, quod homo iustus si sufficiens ad meritum hoc, si alius non sit repugnans, quia licet gratia creata (ut tercia opinio dicebat) sit in inferioris ordinis, quam unionis gratia, & ex natura sua illam non petat; tandem supposito, quod illa uirio futura est ex diuina ordinatione, habent inter se aliquam proportionem, quatenus nulla potest esse conuenientior via, atque dispositio ad executionem incarnationis, quam per iustitiam coram Deo, & orationes, ac bona opera ab illa procedentia, sicut in ipsomet Christo gratia habitualis fuit congruentissima dispositio ad gratiam unionis, non antecedens, sed consequens, & ornans, ut supra dictum est: in patribus vero, qui Christum præcesserunt, potuit esse rauquam remota dispositio antecedens, seu rauquam via quædam, v: conuenienti modo obtinetur incarnationis, bona autem dispositio supernaturalis, & in persona grata, ad effectum supernaturalem, meretur illum saltem de congruo, ad quod non requiritur tam exacta proportio, sed sufficit aliqualis, partim fundata in ordinatione diuina, partim in ipsis rebus, quatenus ad gratiam unionis nulla altior dispositio ordinari poterat, ut dictum est, & quatenus per fidem, spem, & petitionem, & supernaturalem amorem huius mysterij elevarunt homo quodammodo, & vnitur ipsi Christo, in quo differt multum ordo gratiæ creationis, ab ordine naturæ, quia natura non potest viribus aut actibus suis attingere perfecto modo supernaturalem ordinem, etiam obiectu, id est credendo, & amando: at vero gratia potest saltem hoc modo attingere ipsam unionem hypotheticam, & hoc sine dubio satis superque est ad meritum de congruo, præsertim suppositis aliis, scilicet iustitia operantis, & ordinatione diuina.

Secundo, quod hoc meritum esse potuerit in an¹ A suscipiendum, ut per eam dispositionem merentur de congruo ne hoc beneficium amplius differatur. Ad hanc enim modum dixit Gregorius circa *Greg. Ma.* id Psalm. 5. Redemisti latitudinem salutari tui: timuisse David ne propter peccatum suum impeditur promissio fibi facta de Christo, ex suo semine venturo, & postulasse dictis verbis, ne hac pena afficeretur, quod non existimat ita intelligendum, ut David dubitauerit de certitudine prioris promissionis, sed quod existimat peccatum suum esse dignum illa pena, & medium conueniens, ut promissio Dei impleretur, fuisse penitentiam, & humilem orationem. Ad eundem etiam modum Caiet. Genes. 27. dicit, propter peccatum filiorum Iacob dilatam fuisse Incarnationem, non quidem per mutationem diuinum propositi, sed quia homines peccando meruerant illam dilationem, quam Deus iam praedestinavit. Vnde intelligitur explicato hoc modo, hoc meritum accelerationis, in re se coincidere cum merito exhibitionis eiusdem Incarnationis, & cum merito circumstantie temporis, nam totum hoc nihil aliud est, quam mereti, ut Incarnatio promissa reipublica exhibetur, nam in hoc includitur, ut tali tempore fiat, & amplius non differatur.

Dico, fere in idem coincidere, quia in rigore non sunt omnino idem, neque in se, ut est apertum, neque in ordine ad meritum. Potuisse enim Deus ita res ordinare, ut circumstantia temporis esset ex meritis, non vero executio Incarnationis quoad substantiam suam, & e converso, nulla est enim in hoc repugnantia: nam cum haec & mente & in re praescindunt possint liberum est Deo, in uno respicere ad merita & non in alio, vel ad unum ordinare merita, & non ad aliud. Nihilominus affero de facto haec fuisse fere idem, quia per modum unius intendebantur, & petebantur, & quia moraliter separari vix possunt. Qui enim instanter petiit aliquid fieri, sane non tempus tantum, sed ipsum opus etiam petiit, idque non abstracte, sed definite, ut statim vel cito fiat, & hoc modo petiisse Patres antiquos Incarnationem, constat ex superiori adductis. Vnde eandem proportionem habebat eorum dispositio ac petitio ad utrumque per modum unius impetrandum, & ex parte DEI erat eadem ratio, & ideo illa duo per modum unius moraliter facta sunt in iunctu meritorum & precium antiquorum Patrum.

Dico quarto, Antiqui Patres etiam meruerunt de congruo aliquas circumstantias Incarnationis, & a circu-
stantia in-
carnationis, de con-
cilio modo dici possunt meruisse eiusdem accelerationis Incarnationem. Hec conclusio praesertim quod priorem partem sequitur a fortiori ex precedenti, & inductione probatur, quia quod Incarnatio fuit ex tali feminina, circumstantia quædam est incarnationis, sed hoc meruit Beata Virgo de congruo merendo maternitatem diuinam, ut in sequentibus dicetur. Et filius Abraham meruit de congruo, ut ex illo Christus descendere, quæ est etiam circumstantia Incarnationis, juxta illud Genes. 22. Benedicentur in semine tuus omnes gentes, quia obediens in voce mea. Deinde de sancto Simeone insinuat Luc. 2. propter sua merita obtinuisse, ut Non videat mortem, nisi prius videret Christum Dominum, quod est aliquo modo mereri circumstantiam temporis Incarnationis. Et similiter Amb. lib. 2. in Luc. dicit de Anna vidua: Talibus fuisse moribus, ut digna fuerit Saluatorem omnibus nuntiare. Ac deinde Daniel. 9. indicatur, illum suis precibus, & desideriis obtinuisse, ut tempus redemptionis ultra se-
ptuaginta hebdomadas non differretur. Ex quo declaratur ultima pars, cum enim dicitur Patrem meruisse accelerationem Incarnationis, non est sensus, potuisse mereri ut Deus mutaret decretum suum, quod in prima praedestinatione habuit, hoc enim impossibile est, ut recte probat secunda sententia, sed est sensus ita Deum in sua praedestinatione dispositio se executionem huius mysterij, ut voluerit ipsos homines ita disponi, & preparari ad hoc beneficium.

Sed quæres tandem, an haec dispositio, & meritum, licet fuerit de congruo iuxta diuinam ordinacionem, fuerit simpliciter necessarium, ita ut sine illo, vel non fieret incarnatione secundum executionis ordinem, vel non tali tempore fieret. Respondeatur hoc a nomine scripsi posse, nisi ab ipso Deo, quia utrumque modo fieri potuit, & liberum fuit Deo alterutro modo id ordinare, & reuelatum haec tenus non est, quo modo haec dispositio, aut quid ipse facturus esset, si in hominibus tale meritum vel dispositio non processisset. Sicut Deus, quando peccatori se imperfekte disponit, potest interdum ita expectare priorem remotam dispositionem, ut sine illa non deviteretur: Interdum vero sine remota dispositio præsumat statim perfectam. Vnde, si interrogetur, quid esset facturus Deus, si Petrus v.g. non bene vissus fuisset prioribus auxiliis, an daret illi perfectum nihil certo responderi potest, quia hoc totum pendet ex libera dispositione gratia suæ, sic ergo fere in presente contingit. Supposito tamen ordine prouidentia nobis reuelato, dicendum est, cum haec dispositio & meritum antiquorum Patrum in Christi honorem ordinata sunt, verisimilius esse, ita fuisse a Deo disposita & ordinata, ut sine illis non mandaretur executione Incarnationis. Sicut etiam est verum dicere, Deum non a sumptuoso fuisse carnem ex feminis, nisi ex virginem humili & sancta. Denique, si recte consideretur supra dicta de certitudine diuinæ præscie-

*Quæsumus
proponitur,
ipsi& reponit
debet.*

hæc conditionalis cum qua & per quam hæc omnia disponit, quæ ex libertate hominum pendent, ex illo constat, ita Deum hæc omnia disposuisse ut infallibiliter fierent, & consequenter ut in re unum sine alio non fieret, id est, ut non fieret hoc mysterium sine dispositione prævia congruente ex parte hominum, & eo tempore quod magis deceret ad ipsius reverentiam; iuxta supra dicta dispu. 6. section. secunda, & hac sectio, & quæ in sequentibus dicuntur. Si autem singamus, Deum præsciuuisse, non fuisse habitos homines dispositionem hanc, & hæc merita, non licet inde inferre, cestatur fuisse Deum ab opere incarnationis exequendo, sed solum quod non fieret incarnationis eo prouidentia modo, quo nunc facta est, tamen adhuc maneret integrum decreta de incarnatione secundum se, ex vicuius B Deus præordinasset alia media, vel aliam dispositionem hominum; ut decentissime fieret, iuxta infinitas rationes, & modos, quos diuina sapientia nouit, & disponere potuit.

Ad fundamenta aliarum opinionum facile est ex dictis respondere. Ad primum enim dicendi modum, admissimus probationes prioris partis, quibus ostenditur incarnationis accelerationem Patres meruisse; nam illæ hoc solum probant. Ad fundamentum autem alterius partis, variè responderi solet. Primo, negatur meritum de congruo fundari in meritis Christi; sed in bono vsu liberi arbitrii. Sed hæc responsio, primum fallit utitur doctrina, nam sine gratia Dei, & Christi nullum est meritum de congruo, præsertim boni alicuius supernaturalis, & maximè tanti & tam excellentis boni: & hanc doctrinam, ut omnino veram, & indubitatem suppono ex materia de gratia. Deinde male illam applicat, quia illi actus, quibus antiqui Patres merebantur de congruo incarnationem, erant sine dubio actus supernaturales, ad quos etiam necessarium auxilium gratia, quod nulli vñquam datum est, nisi propter Christum. Huiusmodi enim erant actus fidei, spei, & orationis, vel desiderij incarnationis; dehinc in. Cone. Araufic. can. 3. & 4. efficax desideriū fatus, vel remissionis peccati, aut orationem debito modo factam ad imprestandum aliquod donum gratia, non posse haberi sine gratia Christi, multo ergo magis oratio efficax ad imprestandam incarnationem ipsam haberi non poterat sine gratia. Et confirmatur, quia hoc meritum de congruo incarnationis, ut minimum supponetur gratiam sanctificantem; quis enim dicat homines existentes in peccato mortali meruisse de congruo incarnationem? cum nec ipsum etiam auxilium gratia mereantur, nec possint sibi ipsis propriam sanctificantem gratiam de congruo mereti, nisi forte per ultimam dispositionem, quæ haberet non potest, nisi ex auxilio gratia, & eius meritum (si quod est) non se extedit ultra propriam formam, ad quam disponit? Vnde nullus est Theologus, qui hoc meritum de congruo incarnationis tribuat nisi iustis; at vero gratia sanctificantis fundata fuit semper in meritis Christi, ergo & meritum.

Dicent forsan, illam gratiam fuisse necessariam quasi concomitante ad excludendum impedimentum peccati: non vero tanquam proprium meriti principium. Sed hoc est fallit, quia licet daremus illud meritum fuisse fundatum in operibus bonis moraliter factis ex libero arbitrio ab homine grato; tamen valor eorum, seu efficacia, aut congruens in esse meriti, non esset sumenda ex libero arbitrio, sed ex gratia, quia (ut dictum est) opera pure humana, & naturalia per se se, nullo modo possunt esse meritoria alicuius domi supernaturalis.

Aliter alii respondent; ipsam etiam opera supernaturalia, quæ ex gratia sunt; posse considerari, ut sunt à gratia, & vt sunt à libero arbitrio, vt in simili dicit D. Thom. 1.2. quæst. 14. artic. 6. & priori modo non esse meritoria incarnationis propter argumentum fa-

A etum; sed tantum posteriori, & ut si non fuisse fundata in incarnatione. Sed etiam hæc responso fallit, quia si quod erat meritum in his operibus antiquorum Patrum, illud erat, in quantum illi erant iusti, & fundati in fide Christi alias nulla esset proportio, nec sufficiens ratio meriti in illis operibus, ut supra tractatum est. Non debent ergo illa duo principia, gratia, & liberum arbitrium ita seungi, ut alterum per se sufficiat ad valorem meriti: quia sine libero arbitrio opus non esset humanum, & morale, & sine gratia non haberet proportionem, ut expresso D. Thom. dicit in citato loco ex. 2. in fine corporis, loquendo de merito de congruo; necesse est ergo fateri omne meritum antiquorum Patrum, & præsertim hoc de incarnatione, fuisse fundatum in gratia Dei; & con sequenter in meritis Christi; quia suppono esse omnino certum, & infra probandum, q. 19. nullum supernaturale bonum fuisse datum hominibus, præsertim post lapsum Adæ, nisi ex meritis Christi, qui enim dicunt Christum fuisse causam finalis gratia antiquorum Patrum, & non meritoriam, omnino erat, ut ibi probabitur, & hic D. Th. supponit art. 11. ratione 2. Quod vero quidam dicunt, il ammet gratiam, quæ per Christum data est antiquis Patribus, posse considerari vel secundum se, vel prout fundatam in merito Christi, & priori modo fuisse principium huius meriti de congruo, & non posteriori: hoc inquam, & fallit est, & nullius momenti: quia illa gratia non fuit principium meriti: nisi prout in re data est, & similiter opera non fuerint meritoria, nisi prout in re facta sunt; sed in re illa gratia non fuit data nisi propter merita Christi præuisa, & illa opera in re non sunt facta, nisi per auxilia data per Christum, ergo totum illud meritum in Christo fundatum est.

Dicendum est ergo, gratiam, & auxilia data esse antiquis Patribus, propter merita Christi præuisa in diuina prædestinatione, & prædestinatione, nondum autem re ipsa exhibita: ipsos autem Patres per hanc gratiam non meruisse prædestinationem incarnationis; sed eius exhibitionem, & ideo hæc inter se non pugnare: quia licet merita Christi præuisa antecesserint, tamē executo incarnationis subsecuta est gratiam, & opera antiquorum Patrum, & ideo potuit sub diuersis rationibus esse principium, & aliquo modo præmium illorum meritorum. Sicut variis exemplis de dispositione, & impetracione supra ostensum est. Et potest declarari, quia negari non potest, quin bona opera antiquorum Patrum, & Beatae Virginis, ut verbi gratia consensus, quem præbuit Angelo nuncianti mysterium incarnationis, fuerint medium ad executionem ipsius incarnationis, & tamē illemet consensus fuit datus Virgini propter merita Christi præuisa; idem ergo actus fuit medium ad executionem sui principij in genere meriti: quid ergo mirum, quod fuerit etiam meritum de congruo executionis, seu exhibitionis eiusdem principii. Simile etiam est, quod B. Virgo fuit realis, & physica causa Christi Dei hominis, quatenus fuit vera mater eius; & tamē ex meritis Christi habuit, quod fuerit condigna mater eius, & quod debito modo munus illud exerceuerit: & si forte habuie aliquem supernaturalem concursum in filii conceptione, etiam ille datus est ex meritis Christi præuisis: sic ergo fieri potuit in proposito. Vnde principium illud, principium meriti non cadit sub meritum, licet formaliter verum sit de principio, prout habet rationem principii, tamē claritatis gratia distingui potest, nam principium meriti, quod supponitur actu existens prius, quam fundet meritum, illud non cadit sub meritum, & huiusmodi est in nobis prima gratia, vel prima vocatio; quia non solum est principium quasi morale, sed physicum, quod in re ipsa debet antecedere effectum: at vero quando principium meriti est quasi morale, & non casat, ut actu

actu existens: sed ut præsum tantum, potest secundum realem exhibitionem cadere sub meritu, quia ut si non supponitur, sed subsequitur.

Obiectio.

Respon.

Differentia
inter mori-
tum de con-
gruo, & de
congruo.

D.Thom.

Obiectio.

Respon.

Respon.

Sed contra: nam hinc eneruatur secunda ratio. Tho, in artic. 11. & sequitur antiquos Patres potuisse meriti de condigno exhibitionem Incarnationis; etiam si haec huius gratiam fundatam in incarnatione prævisa. Respondetur argumentum probare ex hoc solo capite, hoc non satis impossibile; nihil minus ex natura rei, seu ex lege ordinaria loquendo; est in hoc dispar ratio inter meritum de condigno; & de congruo; quia meritum de condigno per se ordinatur ad præmium, cum quo habet naturalem proportionem, & ad illud natura sua ferrur tamen in terminum; & ideo ex natura rei, seu secundum legem ordinariam non ordinatur hoc modo ad suum principium, quia non respicit illud tanquam terminum: at vero meritum de congruo non fundatur in naturali proportione inter auctum, & terminum eius; sed adiungitur secundario, & concomitante, vel ex relatione, & intentione operantis, vel ex divina ordinatione, & hinc fit, ut quodammodo in suum principium resiliat: posse. Quod declaratur ex exemplo, at enim D. Thom. 12. q. 11. 4 artic. 9. perseverantiam non cadere sub meritum de condigno, quia non comparatur ad gratiam, ut terminus, sed potius, ut principium; & tamen certum est, posse cadere sub meritum de congruo. Et hinc etiam est, quod idem actus, quo meremur de condigno proprium, & quasi con naturale præmium, potest concomitante esse meritorius de congruo alterius rei, ad quam veluti extrinsecus ordinatur.

Sed adhuc possunt contra solutionem istam multa incommoda obici. Primo, quia sequitur aliquid excellentius meruisse antiquos Patres sicut de congruo, quam ipse Christus villo modo meruerit. Secundo, quia sequitur Christum ipsum meruisse Incarnationem: quia, quod est causa cause, est causa effectus eius. Tertio, sequitur in eodem genere causis meritorioribus suis in iuicem causas Incarnationem, & gratiam antiquorum Patrum. Quarto, quia alias Christus magnum beneficium ab antiquis Patribus accepisset, sicut Paulus ab Stephano, qui sibi de congruo vocationem meruit. Quinto, quia alias meruisse antiqui Patres sibi primam gratiam, quia meruerunt principium, & causam eius. Sexto, denique, potius sequitur meruisse de congruo toius humani generis reparationem, & omnem gratiam, non tantum sibi, sed etiam aliis collatam, quia inconveniens licet potissimum videantur, sequi ex merito ipius Incarnationis: tamen magna ex parte proportionaliter inferri possunt ex merito accelerationis.

Respondetur tamen ad primum, illud non esse inconveniens, quia non sequitur ex maiori dignitate operum antiquorum Patrum; sed solum ex ordine, seu antecessione in temporis duratione, sicut non est inconveniens antiquos Patres impetrasse Incarnationem, quam Christus non impetravit, vel Virginem se præparasse ad suscipiendam Incarnationem, ad quam Christus non se præparauit, hoc enim meritum de congruo non est, nisi per modum eiusdem præparacionis, ut D. Thom. dixit.

Ad secundum negatur sequela, quia meritum Christi non antecedit tempore, nec natura Incarnationem, sicut merita antiquorum Patrum; unde neque sicut præparatio ad Incarnationem, sicut illud: in effectum autem ex natura rei debet antecedere præmium, scilicet dispensatione, quæ semper haberet mixtam aliquam imperfectionem, & afferenda non est sine aliqua sufficienti causa, vel necessitate, ut supra dictum est: hic autem nulla sicut ad mutandum hunc naturalem ordinem; quin potius speciali ratione necessarium sicut, ut hoc meritum de congruo re ipsa antecederet Incarnationem, quia erat quasi

via, & medium ad eius executionem, & per modum cuiusdam impetracionis, & dispositionis: Illa autem propositio: Quod est causa causa, est causa effectus, non est vera loquendo de causa per se, & maxime si mutatur modus causandi, ut hic fit.

Ad tertium ex hoc patet solutio, quia in ijs, quæ habent diuersum modum causandi, id non est inconveniens, ita vero est in proposito, nam meritum Christi est causa gratia antiquorum Patrum, ut præsum tantum, & fuit veluti principium per se dans valorem illorum operibus. At vero meritum Patrum solum fuit per modum cuiusdam dispositio- nis in ordine ad executionem Incarnationis.

Ad quartum respondeatur, non tam fuisse Christo collatum beneficium ab antiquis Patribus, quam debitum obsequium, alias idem argumentum fieri posset de Beata Virgine: denique quidquid habuerunt gratia, & meriti, Christo, & per Christum habuerunt.

Ad quintum negatur sequela, nam omnino ante hoc meritum de congruo receperunt primam gratiam, & non meruerunt Incarnationem, ut fuit principium eius, id est, ut præsum; sed solum quoad exhibitionem, quæ fuit posterior, ut dictum est.

Ad ultimum respondeatur, in redemptione considerari posse, vel sufficientem causam nostræ redempcionis, quæ fuit Christi Incarnationis, & passio, vel operatio; & hoc modo concedo ineruisse de congruo illis Patribus redemptionem nostram; vel potest considerari redempcio quoad omnes effectus eius, & sic non potuit tota cadere sub illud meritum de congruo, quia sub his effectibus includitur prima gratia, quam mereri non potuerunt, ut dictum est; & quia ipsi non perebant, necesse disponerant ad omnes effectus redempcionis, sed ad ipsam Incarnationem.

Atque ex his intelligitur, an dieendum sit, Patres antiquos meruisse aliquo modo omnia merita Christi. Item, an meruerint omnes effectus meritorum Christi, & quidquid ille meruit. Item an meruerint, quod Deus impluerit promissionem quam fecerat de miriendo Mesiæ, & incarnatione filii sui facienda: & similes interrogations facile fieri possunt, quæ ex harum responsibus poterint nullo negotio dis- solui. Ad hæc ergo omnia & similia primum in genere dicendum est. Patres antiquos nihil horum de congruo meruisse præter eos effectus incarnationis, qui sunt, vel augumentum gratia, vel beatitudine, aliquid vel pertinens ad beatitudinem yuiscumq[ue] merentis, reliqua enim omnia sunt extra proportionem gratia, & a personali. & hoc probant omnia in superiori, p[ro]xima sectione adducta. Hoc autem dixerim propter quodam Th[eo]logos, qui dixerunt, meruisse antiquos Patres de condigno incarnationem, quoad illum effectum qui fuit aperiri regnum ianuam toti humanæ naturæ. Quomodo loquitur Bonaventura in 3 d. 4. a. 2. q. 2. Sed est improbabilis sententia, quia nemo potuit de condigno mereri illum effectum, nisi qui pro peccato re eius naturæ potuit de condigno satisfacere vel supra viatum est. Item quia tale meritum de condigno pertinet ad gratiam capit, quam nemo ex illis Patribus habuit. Item quia, vel illi Patres meruisse de condigno illum effectum immediate & in se, & sic dandus fuissest antequam Christus venire: vel meruisse de condigno ut Christus illum effectum merereur: & hoc diei etiam non potest, quia non potuerunt mereri Christum ipsum, nisi eius infinita merita, ac rigor famula satisfactione, hoc non omnia sicut bona altioris ordinis, & includunt infinitatem quædam excedentem valorum condignum meritorum puræ creaturæ. Tandem tunc Christus nostram redempcionem consumauit, quando ianuam regni toti nostræ naturæ suis meritis aperuit: id autem non fecit ex debito iustitia, sed ex summa charitate & misericordia, ut dicitur ad Titum 3. ad Rom. 5. & 9. & aliis locis superacutatis.

Quædam
nationis q[ue]
fides ant
quodam
de congruo
meruisse
præter eos
effectus
incarnationis
meritis

Ac

At vero loquendo de merito de congruo, fere omnibus illis interrogacionibus affirmatinè respondendum est. Dico autem, ferè, ut excepiam illos effectus gratiæ, qui in ipsis antiquis Patribus antecedebant eorum merita, acerant principia talium meritorum: etenim illos meriter non poterant, etiam de congruo, cum tamen etiam illi essent effectus meritorum Christi. Quocirca, ad singula in particulari respondendo, primo concedendum est, meruisse de congruo omnia merita Christi, tum in radice, merito incarnationem, qua fuit illorum meritorum radix, tum etiam in seipsis, quia non solum petere poterant, ut venire Christus, sed etiam ut sanare humanam naturam, quod non nisi suis meritis & satisfactionibus effectus erat. Non est autem necessaria, ut in particulari meruerint, quod Christus tota acta opera meritoria exerceret, aut quod per has arias passiones nos redimeret, quia non omnia hæc illicerant reuelata, nec singula in particulari petebant, aut petere audebant, sine Dei speciali reuelatione aut instinctu. Satis ergo est, quod in communia merita Christi & satisfactiones postularent, quibus curari aut redimi possent. Probabile etiam est, illustriores ex ipsis Patribus, qui notitiam de modo redemptiois Christi habuerunt magis expressam & distinctam, in particulari etiam meruisse, de congruo Christi passionem & morem, quia credebant, ita esse à Deo nostram praæordinatam redemptionem, ut non nisi hac via perlicit posset, & ideo illam desiderabant ac petebant, non ut erat malum Christi, sed ut erat medium necessarium ad nostram redemptions, & beneficium generi humano praæstandum. Vnde, sicut nos pro illo suscepimus gratias agimus, ita ipsi poterant illud desiderare, petere, & consequenter etiam de congruo promiseri.

Secundo dicendum est, Patrios antiquos meruisse de congruo aliquos esse. Etus generales meritorum Christi, non immediate propter ipsorum meritum effectuando, sed impenetrando & merendo de congruo Christi Domini aduentum, eiusque passiones, satisfactiones & merita in ordine ad tales effectus: & sic verū est, meruisse de congruo redemptionem ipsam prout est generale nēdum totius naturæ, & quantum per illam tollendum erat impedimentum totius naturæ & cianua coeli aperienda: quia hoc maximè postulabat, & ad hoc consequendum se disponebant. Certum est autem non meruisse omnes effectus particulares, quia vel non poterant, ut constar: de illis effectibus, qui in ipsis praæcesserūt, ut mereri possent, quales sunt eorum sanctificatio, remissio peccati, auxilia gratiæ ad ipsa meritoria opera effectuanda. Vei certe quia non ordinabant sua opera ad illos effectus, neque illos petebant, ut per se manifestū est in aliis innumeris effectibus gratiæ, qui in singulis his omnibus propter Christi meritum sunt. Quin potius nec meruerunt quosdam effectus meritorū Christi, qui non sunt generales ad totum humanum genus, etiam si sunt generales in lege gratiæ, ut sunt institutiones sacramentorum sanctificantes & similes, quia vel de his non erit promissio expressè facta, vel, etiam si de aliquibus esset facta reuelatio, ad eos non pertinebat tales effectus postulare, aut ad illos se diponere, neque a eos obtinendos sua opera specialiter ordinabant.

Terrio dicendum est, Patrios illos etiam de congruo meruisse, ut Deus re ipsa exequetur, quod facere statuerit, seipso factum promiserat. Nam, licet ex suppositione necessarium esset id fieri, quod Deus facere decreuerat aut promiserat, nec necessarium esset meritum, ut hoc esset infallibile, tamen Deus ipse, qui hoc volunt ac promisit, simul ordinare potuit, ut eius voluntas ac promissio per tale medium, tale meritum ad effectum peruenire. Siue Deus statuerit & ordinaverit illam dispositionem seu meritum de congruo ut necessariam dispositionem, si-

nequa non faceret quod decreuerat, siue tantū eam ordinauerit, velut ad melius esse, & ad maiorem decentiam, de quo supra dictum est. An vero afferendum sit, Patrios illos formaliter meruisse beneficium incarnationis & redemptiois, ut erat complementum diuinæ promissionis, vel tantum quasi materialiter meruisse rem illam, per quam implebatur diuina promissio, quæstio parui momenti mihi videatur, & distinctio parum necessaria. Neque enim est cur negetur veroque modo rem illam meruisse, quia non solum possumus à Deo petere rem promissam quasi materialiter, sed formaliter ut impleat, quod promisit: possumus ergo illud ipsum de congruo mereri. Etsi enim Deus proper rectitudinem suam non posset id non implere, hoc tamen non obstat, quoniam simpliciter liberè impleat, & consequenter posset nostris operibus amplius inclinari, ad illud ipsum implendum, sed hoc ut dixi, parum refert & ad modum loquendi magis quam ad rem spectat.

Ad fundamenta secundæ opinionis, concedimus omnes probationes prioris partis, probant enim tertiam conclusionem nostram. Ad probationes vero secundæ partis iam declaratum est, quomodo intelligendum est, acceleratione incarnationis cædere sub meritu sine mutatione diuinæ voluntatis.

Ad fundamentum tertii opinionis, iam est assigñata differentia inter opera mere naturalia comparata ad ordinem gratiæ, & inter opera procedentia à gratia sanctificante comparata ad uniuersum hypotheticam. Augustini vero comparatio, seu proportio sumpta ex lib. de prædest. sanct. in hoc expresse ab ipso ponitur, quod sicut nullus sibi meretur etiam de congruo, ut Christianus fiat: ita nec Christus sibi meruit incarnationem: at vero, sicut unus potest alteri mereri de congruo fidem, seu primam vocacionem: ita potuerunt antiqui Patries mereri de congruo Christi incarnationem. Neque contra hoc obstant testimonia, in quibus incarnatione tribuitur gratiæ vel misericordia Dei, quia meritum de congruo tunc solum repugnat gratiæ, quæ non fundatur in gratia, quoniam procedit August. cōtra Pelagium, hoc autem meritum antiquorum Patrium fundatur in gratia, ut dictum est, immo & aliquo modo in incarnatione ipsa; & ideo incarnatione simpliciter ex gratia data est.

SECTIO VII.

D Vtrum Beata Virgo meruerit de condigno esse mater Dei.

Hoc dubium proponitur hoc loco propter explicationem solutionem ad tertium D. Thom. in artic. 11. & quia connexionem habet cum praæcedentibus. Dixerunt ergo quidam B. Virginem meruisse de condigno esse matrem Dei, & consequenter, ut in ea, & ex ea Deus homo fieret, & nasceretur. Ita Gabr. in 3. distinç. 4. quæst. 1. art. 3. dub. 3. Almain. q. 1. dub. 3. Maior. quæst. 4. in f. Abulen. Parado. 1. capit. 3. & 38. Fundamentum huius sententia summi potest ex variis sententiis Patrium, quos infra referam, assentientia fuisse Virginem condignam matrem Dei. Ex quo sic arguitur. Beata Virgo erat sancta, & se dispositus condigne ad dignitatem matris Dei, ad quam ex diuina ordinatio, & motione se disponebat, ergo concurrunt in hac dispositione omnia necessaria ad meritum de condigno, scilicet gratia ex parte personæ operantis, ordinatio diuina, & propria.

Alij dixerunt, meruisse B. Virginem de digno maternitate diuinam licet non de condigno. Ita Marfil. in 3. q. 5. a. 3. dub. 3. concl. 2. & 3. Bonau. d. 4. a. 2. q. 2. Bonau. vbi Ricard. art. 3. q. 1. idem dicit, quamvis addat hoc Ricard. meritum digni non distingui à merito de congruo: nec multum dissentunt Ricard. & Bonau. ut magis

Z ex di-

D.Thom.
Sot.
Vega.

ex dicidis patebit. Reliqui ergo autores omnes sim-
pliciter negant hoc meritum D. Tho. dicta solut. ad
3 d. 4. q. 3. a. 1. ad 6. & omnes Thomistæ, Sot. lib. 2. de
iustit. q. 2. a. 3. Vega q. 4. de iustificat. a. 1.

Aduerendum est, aliud esse mereri de condigno
formam, seu dignitatem aliquam, aliud vero mere-
ri dispositionem in subiecta requisitam, vt digne,
decenterq; recipiat talem formam, vel dignitatem:
possunt enim hæc duo separari, præsertim quando
dispositio, & dignitas non sunt inter se necessaria, &
quasi Physice connexa, sed solum secundum quan-
dam decentiam moralem, & proportionem, tunc
enim fieri potest, vt licet aliquis sit digne dispositus
ad formam, vel dignitatem suscipiendam, nihil
minus illi ex iustitia non debeatur, atq; adeo, vt neq;
illam de condigno mereatur, hoc enim meritum,
vel non est, vel si est, annexam habet obligationem
iustitiae, vt hunc suppono.

Virgo condi-
gne disposita
ut mater Dei
afficit.
Ambro.
Basil.

Dico ergo primo, Beatisima Virgo fuit condigne
disposita, ut esset mater Dei. Ita docet Diuus Thom.
hic, neque ab aliquo recte, & pie sentiente negari po-
test. Est enim communis Patrum sententia, Ambro.
lib. 2. de virginibus, parum post principium: Quid, inquit, in singulis maior qua digna fuit, ex qua fili-
us Dei naceretur. Basil. hom. de humana Christi genera-
tione: Digna, inquit, Vnigeniti diuinitate coniungi,
fuit: vbi tamen magis loquitur de carne Christi ex
Mariæ sanguinibus formata, sed est eadem propor-
tionalis ratio de Virgine, de cuius condigna dis-
positione multa etiam ibi loquitur, Chrysostom. hom.
49. in Genes. Quomodo, inquit, fieri stud, quoniam virum
non cognoscet, atque propter hoc ipsum faret: nam si cognos-
sisset virum, non fuisses habita digna, vt huic ministerio de-
seruress. Epiph. hæref. 78. circa principium: Quo-
modo autem impollutam Virginem, qua digna
facta est habitaculum fieri filii Dei, & electa ex multis mil-
libus, quo vas, & habitaculum dignum esset, &c. vbi de
hae dignitate multa prosequitur Damascenus libro
quarto capit. decimoquinto Mariam, Sanctum, ad-
mirabile, ac summo Deo dignum templum appellat. Ber-
nard. sermo. i. de assumpt. Nec in terra locus dignior p-
teri Virginis templo, in quo filium Dei Maria suscepit, nec
in cellis regali solo, in quo Mariam filius eius sublimauit.
& serm. 4. Quia vel Angelica puritas virginitati illi audeat
comparari, qua digna fuit Spiritus sancti sacrarium fieri, &
habitaculum filii Dei & serm. de Natiuit. Mariæ,
Plena est gratia, & adhuc gratiam inuenit, digna prorsus in-
uenire, quod querit. Ecclesia denique in quadam ora-
tione de Virgine sic ait: Ut dignum intenus habitaculum
efficereretur, &c. & alibi, Quo sola digna fuit portare
Regem celorum, & Dominum. Ratio vero per se nota
est, quia ad diuinam sapientiam, & bonitatem spe-
cabant, conuenienter, digneque ordinare, ac dispo-
nere personam cui talis dignitatem conferebat, &
se ipsum in verum, ac proprium filium præbebat. Nisi
forta se quis puret impossibile esse tali dignitati co-
dignam dispositionem inuenire. Sed nunc non lo-
quimus de æqualitate dispositionis cum dignitate
matris, de qua suo loco dicemus, sed de propor-
tione, & conuenientia secundum rerum capacitatem,
& ordinem diuinæ prouidentia, sicut Christus ho-
mo dicitur plenus gratia, & veritate, tanquam Vnige-
nitus & huma nitas eius dicitur ornata donis gratia,
digna Deo, cui erat vita.

Chrysost.
Epiph.

Damasc.
Bernard.

Dico secundo, Beatisima Virgo consecuta est
hæc dispositionem, partim ex sola diuina gratia eam
præueniente, partim per opera sua, & merita de eō
digno. Hæc conclusio facile probatur, notando hæc
condignam dispositionem matris Dei multa com-
prehendisse, seu ex variis donis gratia conflatam fu-
isse. Primum omnium fuit habitualis gratia, & ex-
imia sanctitas, qua præuenta fuit à primo instanti co-
ceptionis sue cum omnibus donis, & habitibus in-
fusis, & hæc illi gratis data est absolute loquendo:
nam si dicamus illam fuisse sanctificatam per pro-

Artic. X.XI.XII.

A priam dispositionem, atq; adeo meruisse de congruo
illam sanctificationem, tamen ad eam dispositionem
præueniri debuit omnino gratis, eximia quadam, &
excitante gratia, & adiuuante. Secundo, huc accedit
singularia quædam priuilegia perpetuæ innocentia,
carentia somnis, & similium, quæ in prima sanctifi-
catione omnino gratis ei collata sunt, quamvis po-
stea in decursu vita sua ad conseruationem, & ex-
ecutionem eorum, scilicet perpetuæ innocentia, aut
virginitatis, suis actibus cooperata fuerit. Tertio, cō-
siderari potest augmentum gratie, & virtutum, quæ
usque ad conceptionem filii consecuta est, quo magis,
ac magis quotidie disponebatur, & hoc adeptæ
est, suis meritis de condigno, vt per se constat: nisi
forte gratiam aliquam est consecuta veluti ex opere
operatori, vel (vt melius loquamur) præter meritum
proprium in aliquo sacramento antiquæ legie, illo
scilicet, quo iustificabantur stetim ab originali, sic
ut masculi circumcisio, quod nihil attinet ad pro-
positum. Quarto ad complendam hanc disposicio-
nem cooperata est Beata Virgo aliquibus actibus suis,
principiæ illo, quo vltimū assensum præbuit An-
gelo, vt mater Dei fieret, & hanc dispositionem non
proprie meruit, sed effecit illam libera sua volunta-
te, diuina gratia singulariter excitata, & adiuta: & ex
hae explicatione etiam probata manet conclusio,
cuius brevis ratio in intelligi potest: quia non potuit
Beata Virgo suis tantum viribus mereri totum gra-
tiarum cumulum, qui ad dignitatem Dei matris re-
quirebatur: erat enim inferioris naturæ, & de ob-
noxia originali culpe, debuit ergo gratis multis gra-
tiis præueniri, quibus acceptis per sua opera, & merita
etiam de condigno potuit cooperari ad complemen-
tam hanc condignam dispositionem, & hoc ipsum
ad perfectionem illius dispositionis pertinebat.

Vnde iuxta hanc conclusionem, nonnulla Sanc-
torum dicta recte intelliguntur, nam propter eā, Hieron.
quæ gratis illi donata sunt, dicit Hieron. dialog. 1.
contra Pelag. circa medium. Adverte, quod beatam se
sicut non proprio merito, atque virtute, sed Dei in se ha-
bitantia clementia. Bernar. serm. de Natiuit. Mariæ co-
lum, 2. Quærit aliæ meritorum, nos inuenire gratiam stu-
deamus. Maria non pretendit meritum, sed gratiam quarti.
Fulgent. de Incarnat. & grat. cap. 7, in initio inquit:
Ipsum Deum hominem faciū, non humanū meritū, sed cō-
cepit, nascensque ex ea summi Dei dignitate promeruit:
vbi etiam excludit humana merita, sine gratia scili-
cer facta, & ideo diuinam dignitatem adiungit, &
merita ex illa profecta. Vnde Aug. serm. 10. de Nati-
uit. qui est 14. de tempore. Talis eligitur Virgo, quæ tan-
tum habet meritum, vt Dei filiu in se suscipere: &
Greg. lib. 1. Reg. cap. 1. In comparibus illustrata meritis,
Dei Vnigenito, in quo recumeres, sacram preparauit vte-
rum Petr. Damianus ser. 2. de assumptione. Singularis Petr. Dam.
etia sanctitas, & gratia hoc promeruit, quod suscepione Dei
singulariter iudicata est digna.

Dico tertio, Beata Virgo non meruit de condi-
gno esse mater Dei. Hæc sententia est communior
inter Theologos, & fundamentum eius sumi debet
ex primaria ratione. D. Tho. a. 1, nam gratia creata, & co-
mota, quæ ab illa manant, natura sua solum tenet
ad consummationem ipsius gratie, vtque ad conse-
cutionem beatitudinis, quam respiciunt, vt condi-
gnum, & proportionatum præmium) sed hæc pro-
portio est requisita, quasi ex natura rei ad meritum
de condigno.

Dices. Posset tamen hoc suppleri per diuinam or-
dinationem, opera autem Virginis ordinata sunt ad
hunc finem, vt digno modo conqueretur esse ma-
ter Dei. Respondeatur, aliud est querere, an Beata Vir-
go potuerit mereri de condigno hæc dignitatem de
potentia absoluta loquendo, aliud an ex vi intrinse-
ca ipsius gratie, & quasi ex natura ipsius gratie, atq;
adeo ex lege ordinaria possit esse hoc meritum,
loquendo de potentia absoluta (quidquid alii sen-
tiant)

tant) ego non dubito, qui possit intercedere hoc meritum de condigno, si intercederet paustum, seu promissio de tali praemio conferendo, hoc, vel illud operanti: quia quamvis opera gratiae creatae, ex natura sua non tendant ad hoc primum; tamen vera habere possunt valorem sufficiemt & dignitatem proportionatam tali praevio, nam hec dignitas matris non est tam infinita, sicut ipsa vno hypothetica; immo aliquibus videtur minoris estimatio-
nis moralis, quam filatio adoptiva, ut indicatur ab August. lib. de sancta virginitate; ergo si Deus faceret illam promissionem sub conditione operis, intercedere in eo merito vera ratio iustitiae; esset ergo de condigno, neque enim est essentia hinc merito, vt opus, in quo fundatur, ex natura sua tendat in primum; sed sufficit quaeunque proportio, & condignitas in estimatio moralis suppositis aliis conditionibus, & praesertim illa promissio, & lege, quod etiam in humanis praeviis, seu brauiis videre est, & latius tractatur in materia de merito. Sed licet hoc sit possibile de potentia absoluta; tamen non est con naturale ipsi gratiae, & operis eius, & ideo secundum legem ordinariam merita procedentia ab hac gratia non ordinantur ad hoc primum, neque illis facta est haec promissio: non est ergo hoc auctorandum de B. Virginie, nisi speciale paustum, vel promissio illi facta ostendatur: nulla vero talis est; nam licet in Scriptura sepe facta sit reuelatio absoluta, quod Beata Virgo futura esset mater Dei; vt Iai. 7. & 11. & alias; tamen quod hoc sit promissum sub conditione aliqui-
cuius operis nullibi ostendi potest. Et confirmatur, quia Abraham facta est expressio promissio, Genes. 12. Benedicentur in te omnes cognationes terrae, & cap. 15. 17. & 22. Daniel etiam est facta Psalmi, 131. Iuravit Dominus, &c. & isti Sancti suo modo sece condigne disposuerunt, ut essent co digni progenitores Christi: Et tamen nullus audebit dicere eos meruisse de condigno, vt ex illis Christus descendenter: quia est bonum alterius ordinis, ad quod gratia natura sua non ordinatur, & quodam modo est infinitum bonum excedens proportionem meriti pura creaturæ. Confirmatur secundo, quia quod aliquaque gratia, vel opera eius ordinantur a Deo, vt sint, seu efficiant conuenientem dispositionem ad aliquam dignitatem, non sat est, vt talia opera sint meritoria de condigno illius dignitatis, quia etiam Iohannes Baptista prædi-
ctus saepe fuerat futurus præcursor Domini, Iai. 40. & Malach. 3. vt exponitur Iohannis 1. & Math. 11. & I. le præuentus est magna gratia, vt dignum ministerium illud impletet; & postea ipse per propria merita ab illa gratia procedentia, veluti consummavit condignam dispositionem requisitam in præcursori Christi; & tamen nullus dicet meruisse de condigno haec dignitatem. Simile argumentum sumitur ex D. Petro, qui etiam fuit electus, vt primus Vicarius & supremus pastor Ecclesiæ constitueretur; & ad hoc munus magnam gratiam suscepit, tanquam conuenientem dispositionem, quam ipsi propriis etiam actibus perfecit; & consummavit, ut sumitur ex illo Ioh. 21. Simon Iohannus diligis me? & nihilominus dicitur potest illum de condigno meruisse Ecclesiæ primatum. Et ratio horum omnium est, quia haec dis position, quamvis sit ex ordinatione diuina; non tamen est per modum proprii meriti, & præmij, quia non supponit promissionem sub conditione operis, in qua fundetur, & consequenter, neque inducit rationem iustitiae, quam dicit meritum de condigno. Solum ergo est haec ordinatio per modum cuiusdam conuenientis prouidentia aptantis, & disponentis unquamque rem ad eum finem, ad quem ordinatur. Confirmatur tertio, quia merita Virginis habuerunt condignum primum gratiae, & gloriae, ergo non respondebat illis etiam de condigno aliquid nullo modo per se ordinatum ad gratiam, &

Fr. Suarez. Tom. 1.

gloriam; maternitas autem diuina est alterius omnino rationis, & per se connexa non est cum gratia; & gloria, ergo. Et ex hoc retorqueri potest contra Gabrielem argumentum, quo ipse vtitur. Sic enim arguit. Beata Virgo meruit de condigno aliquid excellentiæ maternitatis diuina, ergo & ipsam maternitatem, quæ consequentia inualida est per se, & formaliter, quia in iis, quæ sunt diuersarum rationum, potest aliqua facultas in id, quod est perfectius, quamvis non possit in id, quod est minus perfectum, vt in simili materia patet, nam potest quis mereri de condigno augmentum gratiae, & non scientia, licet illud sit inuisus. Sed præter hoc retorqueretur argumentum, quia maius quid est hoc totum simul gloria & maternitas diuina, quam gloria sola, ergo licet B. Virgo meruerit gloriam, non inde fit, vt meruerit utrumque; immo quia meritum Virginis erat finitum, illi respondebat vnum ad eum, & condignum primum ex iustitia; hoc autem fuit gratia, & gloria, ergo.

Ad fundatum primæ sententie iam responsum est, desuisse operibus Virginis promissionem & paustum, & connaturalem proportionem cum diuina maternitate, & diuinam ordinationem non esse eiusdem rationis respectu omnium operum; sed alia esse ad modum dispositionis, & aliam per modum meriti, & hanc in operibus Virginis fuisse priori modo, & non posteriori: quia vero ratione huiusmodi differant, iam explicatum est. Ad alios autores ponentes meritum de digno, non est, quod respondeamus, nam fortasse in modo loquendi differtant ab iis qui ponunt meritum de congruo, vt sequenti sectione dicemus. Et quia vt ex materia de merito constat, in re nullum est medium inter meritum de congruo, & de condigno. Si enim inducit obligationem iustitiae, & habet meritum proportionem qualitatibus cum præmio, est meritum de condigno, si vero haec definiri, erit meritum de congruo, si tamen aliquid meritum sit.

Sed quæret aliquis primo quia certitudine tenendum sit beatam Virginem non meruisse de condigno maternitatem diuinam. Quidam existimant ita certum, vt contrariam sententiam tanquam erroneam, vel temerariam damnent, propter quod Scriptura semper in solam diuinam gratiam, & benignitatem referit beneficium incarnationis, & promissionem Christi, non tantum secundum se simpliciter, sed etiam vt venturum ex semine Abraham, vt constat ex ad Rom. 3. & 4. nam eadem est ratio Christi, vt nascitur ex vetero Virginis. Responde. Responso, tur tamen conclusionem à nobis positam, esse quidem magis probabilem, & simpliciter veram, contrariam vero sententiam nulla nota esse dignam, propter quæ minoris probabilitatis, & falsitatis, quia neque ex Scriptura, vel Patribus conuincit satis potest, immo non est omnino aliena à modo loquendi Patrum, & eam tenent autores graves, non sine probabili conjectura. Illa vero testimonio ex epistola ad Romanos sumpta primo solum inducuntur à patre rationis, cum tamen haec facile negari possit, quia multo fuerunt excellentiora gratia, & opera Virginis, quam Abraham, David, & aliorum. Deinde ex illis locis potissimum probatur, electionem Abraham, & illius populi fuisse, ex diuinâ gratia, an vero supposita electione, & prima gratia intercesserit aliquod meritum in executione diuinæ promissionis, hoc ex illis locis neque definiri potest, nec satis improbari.

Vltimo hic quæri potest, an potuerit Beata Virgo mereri de condigno maternitatem diuinam, non merendo de condigno incarnationem. Videtur enim hoc posterius in illo priori inclidi necessario, nam si Beata Virgo meruit de condigno, vt esset mater Dei, ergo, vt Deus ex illa homo fieret, ergo, vt homo fieret, vel aliter, meruit esse mater Dei, ergo

Z 2 & Chri-

& Christum Deum hominem in rerum natura producere, ergo meruit, & hoc compositum Christus Deus homo, in rerum natura esset. In contrarium vero est, quia supra diximus, potuisse Virginem de potentia sicutem absoluta mereri de condigno vere ac proprie, id est, cum vera equalitate, ac iustitia maternitatem diuinam, negavimus autem prius, puram creaturam posse hoc modo mereri incarnationem, ergo meritum incarnationis non includitur necessario in merito maternitatis diuinæ. Deinde, maternitas diuina est dignitas distincta ab unione hypostaticæ illaque inferiori, ergo potest cadere sub aliquod meritum, sub quod illa non cadit.

Response

Respondet ergo, duplicitate posse intelligi hoc
meritum, primo absolute, & simpliciter sine via-
suppositione, & hoc modo necessario tale meritum
includit meritum incarnationis, quia si beata Virgo
suis meritis posset ex iustitia obligare Deum, ut exil-
la fieret homo, & hoc absolute, & nulla facta supposi-
tione, necessario deberet illum obligare, ut fieret
homo, quia hoc in illo continetur: unde si non sup-
ponitur ante meritum, necessarie est, ut per ipsum me-
ritum efficaciter: & ideo existimo non esse possibile
pux creature, ut recte probat argumentum supra
factum. Secundo potest intelligi hoc meritum solu-
quasi sub conditione, seu facta suppositione, quod
Deus sit futurus homo, & hoc modo praecludi po-
test meritum maternitatis, à merito in carnationis,
quia præsupponit illum futuram, & aliunde potest
meritum habere ex qualitate cum illa dignitate
præcise sumpta, & non cum incarnatione, ut bene
etiam probat argumentum factum: Et potest exem-
plar declarari, nam si Princeps venturus ad ciuitatem
sit, & cinis aliquis imperet, ac meret, ut potius in
suam quam alterius domum diuertat, recte intelli-
gitur, non mereri aduentum simpliciter, & nihil
ominus mereri circumstantiam, quæ illum necessa-
rio præsupponit.

SECTIO VIII.

*Virum saltē de congruo meruerit Beata Virgo dī
nitatem matris Dei.*

RATIO dubij esse potest, quia sol gratia, & benevolentia diuinæ tribui solet a patribus. Beatam Virginem potius, quam aliam feminam sibi in matrem delegisse, quod ipsamet Virgo confessa est, Lucas 1. dicens. *Quia regelix humilis aeternam ancillam suam, & Quia fecisti mihi magnam qui potens es.* Et.

Resolutio tamen est facilis, distinguendo (vt supra in simili fecimus) prædestinationem seu electionem Virginis ad eam dignitatem, à dignitate ipsa, seu ab illius consecutione.

Dico ergo primo. Beata Virgo non meruit etiam de congruo, ut predestinaretur, seu eligeretur in Dei matrem. Hanc censio esse certam, eamque propterea Theologos omnes supponere potius, quam disputare. Et probari potest ex omnibus adductis in sectione sexta, quicquid enim meriti fuit in Beata Virgine, duxit originem ab hac electione suppositum, quia illam, quia ipsa prima gratia Virginis, ex qua omne meritum secutum est, ex hac electione processit; idem enim tanta, & tam excellente gratia, tam in maturo tempore illi data est, ut esset accommodata dignitati matris ad quam erat electa. Quin potius ipsam electionem ad gloriam in Virgine supposuit electionem ad dignitatem matris, quia Beata Virgo non prius electa est ad gloriam, quam ad tantam, & tam excellente gloriam; ad hanc autem fuit electa, quia debeat matrem Dei supra omnes puras creaturas in excelso gloria throno colloccari. vi infra suo

A loco probabitur ergo cum non potuerit mereri de congruo electionem suam ad tantum gloriam (vt nunc suppono) multo minus potuit mereri electionem suam ad diuinam maternitatem.

Potest vero contra hoc obiici dictum Ambrosij epistola 8, aliquantulum à principio, Quid, inquit, loquar, quanta sit virginitatis gloria, qua meruit à Christo eligi, ut esset in corporale Dei templum? Respondetur, vel utile verbo eligendi ad significandum potius ipsum vnum, vel executionem, quam ipsam internā electionem per modum intentionis, vel certe Ambrosium ibi non agere proprie de merito, ut esset in actione operantis, sed late, ut dicere potest rei dignitatem, vel perfectionem, laudat enim ipius virginitatis excellentiam, quam inde colligit, quia Deus amauit eam in matre sua. Itaque non elegit Mariam in matrem, quia virgo futura, sed potius elegit eam, ut esset virgo, quia puritas virginitatis Dei matrem in primis decebat.

Dico secundo, Meruit de congruo Beata Virgo, *virgo deit
vt esset mater Dei. Hæc conclusio recipitur ab om- gruo mea
nibus Theologis supra citatis, quam Clichtou.libro esse mai- nus
secundo, de veneratione sanctorum, bene his verbis Dei,
exprimit, Meruit sse digna, & idonea, Dei munere, & sua
dispositione, & sumitur ex dictis sanctorum præce- dienti sectione citatis, & præterea ex Augustino li- Augus.
bro de natura, & gratia, capite tricesimo sexto, Con-
cipere meruit, & parere, &c. idem libro de sancta vir- ginitate, & Gregorius primo Regum capite primo, Greg. Reg.
Meritorum verticem vsque ad folium diuinitatis erexit, li-
cer hæc verba alium posse habere sensum. Hiero- Hieronymi
nus tomo primo, epistola vicefimasecunda, de
custodia virginitatis fere in fine. Proponit tibi Mariam,
quatanta exiuit puritas, vt mater Domini esse merere-
tur. Anselmus de laudibus Virginis, capite octauo, Anselmi
Sanctissima puritas, & purissima sanctitas pectoris eius, o-
mnis creatura puris ateu, & sanctitatem transcedens in-
comparabilis sublimitate hoc promeruit, vt paratrix per-
dit orbis plen. simile fieret. Idem Eusebius Emfisen, ho-*

milia in feriam quartam. post Dominicam tertiam Par. Dam. Aduentus. Petrus Damianus. sermone 3. de Natiuitate Mariæ. Petrus Chrysol. sermone 14. D. Iustini Maxent. dialog. 1. capite decimo quarto, in fine, tomo sexto. Bibliothec. sanct. & fide plena, inquit, Deum concipere meruit, liceat enim bonum meriti inter dum im- proprium sumatur, vt significat congruitatem quan- dam vel dignitatem, vel necessitatem, quo modo dicitur, *Velix culpa, quia rautum meruit habere redemptorem*, & gemitus in fantis dicantur promereri Dei misericordiam a Cypriano, libro tertio, epistola o- Cyprian. ftaua, tamen cum tribuitur persona sanctæ, & sanctis operibus eius, propriam habet significacionem. Vbi tandem notandum est singulare dictum Bernardini Senensis, sermone 51. ait enim, Virginem ex aet. quo consenserit Angelo buncianti, plus me- ruit, quam omnes Angelos, & homines omnibus suis aetibus, quod non videretur alia ratione verum, nisi quia illo meruit maternitatem: unde intelligitur hoc meritum maxime fuisse positum in illo aet. qui fuit veluti ultima dispositio ad illam for- mam, quia cum esset proportionata, & a persona gra- ta, erat meritoria saltus de cœgri: & hinc sumitur ratio conclusionis, quia Beatissima Virgo per suos aet. & dignissime se dispositus, vt Filium Dei in suo vero susciperet, ergo per eos saltus de congruo meruit illam conceptionem. Confirmatur primo, quia supposita Dei ordinatione de sumpta carne ex muliere, ex nulla alia poterat ita congruerent, supposita illius dispositio. Confirmatur secundo, quia Abraham meruit saltus de congruo, vt Christus ex illo descendere iuxta illud Genes. 12. *Quis fecisti rem han* &c. Ergo & Beata Virgo, nam licet modis Genes. 12.

quo Christus natus est ex Virgine, lōge fuerit dignior, quam modus quo descendit ex Abraham, tamen etiam dispositio Virginis fuit lōge excellentior, quā dispositio Abrahā, & ita seruata proportione eadem fere ratio est aut fortasse maior. Deniq; rationes, quibus supra probauimus antiquos Patres meruisse de congruo in carnationem, & aliquas eius circumstan-
cias, hanc veritatem satis confirmant.

Sed obiecti potest, quia ante omnia merita Virginis non solum existentia, sed etiam praevisa, fuerunt merita Christi præsencia Deo in æternitate, ergo, & ipse Christus fuit prius præuisus, ut existens, atque adeo: ut conceptus, seu ut concipiendus ex Virgine, quam fuerint præordinata merita Virginis, ergo nullo modo potuit Beata Virgo mereri, ut Christus ex ea nasceretur. Dicunt quidam, ante merita Virginis fuisse præuisum Deum hominem ut sic, non vero, ut hunc hominem. Sed falsum hoc est, quia (ut recte dixit D. Tho. infra quest. 4. art. 4.) merita non sunt in humanitate in communi, sed in hac, vel illa humanitate, alias Beata Virgo non fuisse sacrificata ex meritis Christi præuisis, sed ex meritis hominis in communi. Alij dicunt fuisse Christum præuisum, ut est hic homo in hac humanitate subsistens, non ramen, ut nasciturus ex Beata Maria, quia hoc quid potius est, quia hic homo non pender essentia litera. D. Thom. disputationem premitere, in qua quid vtray harū fit, breuiter tradamus.

D I S P U T A T I O X I.
In quinque Sectiones distributa.
De diuina existentia, & subsistentia.

SUPPONIMVS in primis ex iis, quæ in disputationibus Metaphysicis, de existentia, & subsistentia creaturarum dicuntur, communem rationem, seu significationem horum nominum, quæ licet a. alogice de Deo & creaturis dicantur, tamen ratio nomina eadem est. Itaque nomine existentia intelligimus illud est, quod res habet, ut sit aliquid in actu, seu actualis entitas distincta ab ente, quod tantum est in potentia obiectiva, acut vero non est, seu nihil est, nomine vero subsistentia intelligimus modum per se existendi. Supponimus deinde, id quod nostræ fidei fundamentum est, in Deo quidem tres personas, vna vero naturam, seu essentiam reperi, vnde in disputationem cadit pertinere ad non existentia, & subsistentia in Deo ad vnonem essentia: an contra ad Trinitatem personarum, vel deum ad vtrumque. Quæ disputatione quamvis reuera materie de Trinitate sit propria, quia tamē mysterium, de quo agimus, sine illa intelligi non potest, ab hoc loco aliena censenda non est, cum præfertim à Theologis magna ex parte hoc loco discutiatur.

S E C T I O I.

Virum si in Deo unum esse existentia absolutum, & essentiale.

RATIO dubitandi sit, quia in natura substantiali idem est formaliter etiam, & secundum rationem, existentia, & subsistentia, quia de intrinseco conceptu existentia subsistentia est, ut sit ipsum esse per se, quod est esse subsistentiam, sed non est in Deo unum esse subsistentiam absolutum, ut infra tractabitur, ergo.

E Propter hanc rationem noui quidam Theologi de re ista coperunt dubitare, non quidem quod essentia diuina in re distinguatur à suo existentia saltem realiter, est enim de fide certum apud Catholicos, & inter Philosophos evidens in Deo non esse compositionem ex esse, & essentia, atque adeo in re essentiam Dei esse suum esse, ut in i. part. latius tractatur: sed quia cum hac simplicitate, seu identitate sit in Deo unum esse absolutum, & alterum respetu, ut patet de essentia, & persona, ideo isti Theologi ausi sunt dubitare, an ita se habeant diuina essentia & existentia, imo quidam eorum ausi sunt ita sentire, & docere, & consequenter negare in Deo.

Z 3 absolu-

De modo vnonis ex parte personæ assumentis, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de vnonie ex parte persona assumentis.
Et circa hoc queruntur octo.

Primo: virum assumere conueniat persona diuina.

Secundo: virum conueniat natura diuina.

Tercio: virum natura posse assumere abstracta personalitate.

Quarto: virum una persona posse assumere sine alia.

Quinto: virum quilibet persona posse assumere.

Sexto: virum plures persona posse assumere vnam numero naturam.

Septimo: virum una persona posse assumere duas numero naturas.

Fr. Suarez, Tom. I.